

ΤΜΗΜΑ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ:

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ
ΤΗΣ ΙΔΙΩΤΙΚΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ

ΦΑΣΟΥΛΑΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ
ΤΣΙΚΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

A.M.:2336

A.M.:2358

ΠΡΕΒΕΖΑ
ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2005

8.2. ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ.....	51
8.3. ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΥΝΟΛΟΥ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ.....	51
8.4. ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ ΚΕΡΔΟΥΣ.....	52
8.5. ΠΟΣΟΣΤΟ ΙΔΙΑΣ ΚΡΑΤΗΣΗΣ.....	52
8.6. ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΝΤΑΣΦΑΛΙΣΤΡΩΝ (ΑΝΑΛΗΨΕΩΝ).....	53
8.7. ΠΟΣΟΣΤΟ ΚΟΣΤΟΥΣ.....	53
8.8. ΠΟΣΟΣΤΟ ΠΡΟΜΗΘΕΙΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ.....	55

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9

9.1 Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΑΓΟΡΑ.....	59
9.2 Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΑΓΟΡΑ.....	61
9.2.1 Η ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΡΩΝ.....	61
9.2.2 ΟΙ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΤΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ.....	61
9.2.3. ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ- ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ.....	62
9.2.4 Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ.....	62
9.2.5 ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΧΑΡΤΟΦΥΛΑΚΙΟΥ ΓΕΝΙΚΩΝ ΚΛΑΔΩΝ.....	63
9.3 Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗΣ ΑΓΟΡΑΣ Τ01996 ΑΝΑΛΥΤΙΚΑ.....	65
9.3.1 ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΡΩΝ.....	65
9.3.2 ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΡΩΝ (ΑΠΟΠΛΗΘΩΡΙΣΜΕΝΑ ΜΕΓΕΘΗ).....	65
9.3.3.....	A
ΝΑΛΥΣΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ Σ ΚΑΤΑ ΚΛΑΔΟ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ.....	66

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΕΤΑΙΡΙΩΝ.....	73
10.1 ΕΣΟΔΑ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ.....	73
10.2 ΕΣΟΔΑ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ.....	73
10.3 ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΟΣΤΟΥΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ.....	73
10.3.1 ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΟΣΤΟΥΣ.....	74
10.3.2 ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΟΣΤΟΥΣ ΚΛΑΔΩΝ.....	75
10.3.3 ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ.....	76
10.3.4 ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ.....	77
10.3.5 ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ.....	77
10.3.6 ΣΥΝΟΛΟ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ.....	77
10.3.7 ΚΕΡΔΗ ΧΡΗΣΕΩΣ.....	79

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Στη μελέτη αυτή η προσπάθεια που γίνεται είναι να καλυφθεί κάθε θέμα που αφορά στην οικονομική και Κοινωνική διάσταση της Ιδιωτικής Ασφάλισης και την σύνδεση της με την Ανάπτυξη της Ελληνικής Οικονομίας και Κοινωνίας.

Η μελέτη αποτελείται από τρία μέρη. Στο πρώτο μέρος σκιαγραφείται η γενική εικόνα της Ασφάλισης και ο ρόλος του Κράτους στην προστασία του κοινωνικού συνόλου. Γίνεται αναφορά στις μορφές με τις οποίες ασκείται σήμερα η Ασφάλιση. Η διάκριση της Ασφάλισης σε Κοινωνική και Ιδιωτική μας βοηθάει ακριβώς να κατανοήσουμε τους λόγους για τους οποίους το κράτος στην προσπάθεια του να ασκεί τον ρόλο του, που¹ είναι η πρόνοια, δημιουργεί τις συνθήκες εκείνες που είναι κατάλληλες για την ομαλή άσκηση της Ασφάλισης τόσο υπό Κοινωνική φροντίδα όσο και από Ιδιωτική πρωτοβουλία. Για τον σχηματισμό της πλήρους εικόνας γίνεται αναφορά στην Κοινωνική Ασφάλιση όπως ασκείται σήμερα' αυτό, γιατί θεωρούμε ότι μια πλήρης σκιαγράφηση της εικόνας της Ιδιωτικής Ασφάλισης πρέπει να γίνει αφ' ότου κατανοήσουμε την λειτουργία της Κοινωνικής Ασφάλισης, διότι η λειτουργία της Ιδιωτικής Ασφάλισης περνά μέσα από τον θεσμικά συμπληρωματικό της ρόλο προς την Κοινωνική Ασφάλιση.

Στην μεθοδολογία που ακολουθήθηκε χρησιμοποιήθηκαν τα διαθέσιμα στοιχεία από διάφορες μελέτες που έχουν γίνει πάνω στο θέμα, παρότι δεν υπάρχει μεγάλη βιβλιογραφία, ενώ καταβλήθηκε προσπάθεια ώστε αυτά να παρουσιαστούν με όσο το δυνατόν πιο απλό και σαφή τρόπο. Γίνεσαι ακόμη μια συνοπτική αναφορά στις σχέσεις που υπάρχουν ανάμεσα στα σημερινά συστήματα Ασφάλισης, όπως το Διανεμητικό με βάση του οποίου λειτουργεί η Κοινωνική Ασφάλιση και το Κεφαλαιοποιητικό που διέπει την λειτουργία της Ιδιωτικής Ασφάλισης.

Στο δεύτερο μέρος η ανάλυση επικεντρώνεται αποκλειστικά στην παράθεση στοιχείων που συνηγορούν στην υπόθεση ότι η Ιδιωτική Ασφάλιση παίζει' σημαντικό ρόλο στην αναπτυξιακή πορεία της οικονομίας. Παραθέτονται στατιστικά στοιχεία από την ετήσια έκθεση της ένωσης Ασφαλιστικών Εταιριών. Τα στοιχεία αυτά καλύπτουν μια χρονική περίοδο επτά (7) ετών (1989 - 1996). Στατιστικά στοιχεία που να καλύπτουν τα προηγούμενα έτη ήταν δύσκολο να συγκεντρωθούν λόγω έλλειψης διάθεσης από το σύνολο των ασφαλιστικών εταιριών.

Το τρίτο μέρος αποτελείται μόνο από μια ενότητα και αφορά την σκιαγράφιση του εποπτικού ρόλου του κράτους πάνω στην όλη δραστηριότητα της Ιδιωτικής Ασφάλισης, και αυτό διότι η άσκηση και λειτουργία της Ιδιωτικής Ασφάλισης έχει σοβαρές επιπτώσεις πάνω στην όλη δομή του κοινωνικοοικονομικού συστήματος της χώρας. Η διαχείριση σημαντικών πόρων και η ελπίδα των καταναλωτών ασφαλιστικών υπηρεσιών για αποζημίωση και συμπαράσταση σε δύσκολες στιγμές.

Η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε κατά την διάρκεια της μελέτης ήταν τόσο βιβλιογραφική όσο και μελέτη στατιστικών στοιχείων που χρησιμοποιήθηκαν για την υποστήριξη κυρίως του Δεύτερου μέρους.

Τα σημαντικότερα προβλήματα κατά την διάρκεια της μελέτης αφορούσαν στην εύρεση βιβλιογραφικού υλικού. Στον Ελλαδικό χώρο η βιβλιογραφία είναι σχετικά μικρή για το συγκεκριμένο κλάδο της οικονομίας.

Τέλος πρέπει να αναφερθεί ότι για την τυχόν ύπαρξη παραλείψεων ή λαθών, αποκλειστικά υπεύθυνος είναι ο μελετητής, ο οποίος με ευχαρίστηση θα δεχθεί υποδείξεις ή διορθώσεις από τους αρμόδιους φορείς.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΚΡΑΤΟΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΙΣΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΜΟΡΦΕΣ ΑΣΚΗΣΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ

Το δικαίωμα συμμετοχής στην Ασφάλιση υλοποιείται με διαφορετικό τρόπο σε κάθε χώρα, που αντανακλά την παράδοση, την ιστορία, το επίπεδο ανάπτυξης, την πολιτική και οικονομική φιλοσοφία της. Παρά τις διαφορές όμως στην Κοινωνική και οικονομική οργάνωση επιμέρους χωρών της Διεθνούς Κοινότητας, υπάρχει ουσιαστικά σύγκλιση ως προς τους στόχους και τις ευρύτερες επιδιώξεις. Η Ασφάλιση σε όλες ανεξαιρέτα τις χώρες ταυτίζεται με μια γιγαντιαία κλίμακας μετατόπισης πόρων από τον οικονομικά ενεργό πληθυσμό στους απόμαχους της εργασίας, από τους υγιείς στους ασθενείς και τους σωματικά ή πνευματικά ανάπηρους, από τους εύτορους στους άπορους. Επίσης η κατανομή κινδύνων επιτυγχάνεται με την οργανωμένη οικονομική αμοιβαιότητα², η οποία ανατίθεται στους ασφαλιστικούς φορείς και συνίσταται στο σχηματισμό ενός Κεντρικού κεφαλαίου ^{απ} εισφορές. Από το Κεφάλαιο, καταβάλλονται αποζημιώσεις, για την αποκατάσταση των συνεπειών των κινδύνων. Αποκλειστικός σκοπός της Ασφάλισης, να αποκατασταθεί ο ασφαλισμένος, στην ίδια ακριβώς οικονομική θέση που βρισκόταν πριν την έλευση του κινδύνου, κατά μέτρο βέβαια που είναι εφικτό με το χρήμα.

Ανάλογα με τους σκοπούς και τις επιδιώξεις της Ασφάλισης, και με τις βάσεις πάνω στις οποίες οργανώνεται κάθε φορά η κοινότητα των κινδύνων, διαμορφώθηκαν διάφορες μορφές, με τις οποίες συνήθως ασκείται σήμερα η Ασφάλιση. Με βάση τα κριτήρια αυτά, η Ασφάλιση διακρίνεται σε Κοινωνική και Ιδιωτική. Η Ασφάλιση, ιδίως η Ιδιωτική, αναγνωρίζεται σαν παραγωγικός κλάδος, αναπτύσσεται και εξυπηρετείται σε μια ειδική αγορά, την ασφαλιστική, ενώ η Κοινωνική Ασφάλιση αφορά το σύνολο του πληθυσμού μιας χώρας και δεν έχει σαν στόχο το κέρδος. Σκοπός της αποτελεί η εξυπηρέτηση γενικότερων οικονομικών αναγκών, που εμπíπτουν στα πλαίσια της κρατικής Κοινωνικής πολιτικής, γι' αυτό και η σχετική αρμοδιότητα έχει ανατεθεί σε διάφορους Οργανισμούς Δημοσίου Τομέα. Ο θεσμός της Κοινωνικής Ασφάλισης αποτελεί μία από τις κυριότερες παραμέτρους έκφρασης του Κράτους Πρόνοιας.

¹ ΠΡΟΒΟΛΟΠΟΥΛΟΣ Γ., «Κοινωνική Ασφάλιση»: *Μακροοικονομικές όψεις του χρηματοδοτικού προβλήματος*» *Ειδικές Μελέτες (15) IOBE*, Αθήνα 1987, σελ. 3

² Μ. ΠΙΝΑΡΑΚΗ, «Γενικές Αρχές της Ιδιωτικής Ασφάλισης», σελ. 8, ΑΘΗΝΑ 1987

Η Κοινωνική Ασφάλιση δεν είναι αποτέλεσμα της ανάπτυξης του Κράτους-πρόνοιας, αλλά η φιλοσοφία της³ δημιούργησε τις προϋποθέσεις για την συγκρότηση του Κράτους πρόνοιας και την παραπέρα επέκταση του συστήματος της Κοινωνικής Ασφάλισης. Η Κοινωνική Ασφάλιση⁴ ως θεσμός αποτελεί τον πρόδρομο της δημιουργίας του Κράτους Πρόνοιας. Ειδικά, η έννοια της πρόνοιας και της ευθύνης της κοινωνίας μέσω του κράτους, απέναντι στα άτομα - πολίτες της, προϋπάρχει της γέννησης του Κράτους - Πρόνοιας. Τα χαρακτηριστικά της Κοινωνικής Ασφάλισης ενισχύουν την αλληλεγγύη μεταξύ των γενεών και καθιστούν την πολιτεία υπεύθυνη απέναντι στα άτομα - πολίτες της⁵. Σε αντίθεση με την Κοινωνική, η Ιδιωτική Ασφάλιση αποτελεί έναν κερδοσκοπικό οργανισμό, με αποτέλεσμα ο κύριος στόχος της να είναι η μεγιστοποίηση του κέρδους. Ο ανταποδοτικός της χαρακτήρας μπορεί να εξασφαλίσει υψηλό επίπεδο παροχών. Η Ασφάλιση¹ αποτελεί θεσμό μεγάλης σημασίας και σπουδαιότητας για την Κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη μιας χώρας και ήταν φυσικό και επόμενο να μην εγκαταλειφθεί στην τύχη της. Το (παράδοξο)ό εδώ αποτελεί το γεγονός ότι το κράτος ως κύριος φορέας της Κοινωνικής Ασφάλισης διαμορφώνει προϋποθέσεις αθέμιτου ανταγωνισμού, ως προς την Κοινωνική Ασφάλιση, της Ιδιωτικής Ασφάλισης. Βέβαια, το κράτος εκφράζει την πολιτική κοινωνικοποίηση του ατόμου μέσα στην κοινωνία, η οποία πραγματοποιείται και μέσα από την ενίσχυση του ιδιωτικού. Κάθε φορέας έχει, αναμφισβήτητα, το δικό του ιδιαίτερο ρόλο στην παραγωγή και διανομή των ασφαλιστικών υπηρεσιών.

3 ΠΕΤΡΟΥ ΑΙΑΣ Π. Και άλλοι: «Η κοινωνική Ασφάλιση στην Ελλάδα. Η περίπτωση του ΙΚΑ». Σελ. 12. ΜΕΛΕΤΕΣ ΙΝΕ/ΓΣΕΕ, Αθήνα 1993

4 ΠΕΤΡΟΥ ΛΙΑΣ Π. ό.π., σελ. 17

5 Σ. ΡΟΜΠΟΛΗΣ, Μ. ΧΛΕΤΣΟΣ: «Τα οικονομικά και κοινωνικά κριτήρια λειτουργίας του ιδιωτικού τομέα. Η περίπτωση της Ιδιωτικής Ασφάλισης στην Ελλάδα», σελ. 402, ΙΔΡΥΜΑ Σ. ΚΑΡ ΑΓΙΩΡΓ Α: Όρια και σχέσεις δημόσιον και ιδιωτικού», Αθήνα 1996

6 Των ιδίων, ό.π. σελ. 404

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ

Στην Κοινωνική Ασφάλιση, εντάσσονται όλοι οι φορείς που ανήκουν στον Δημόσιο τομέα. Χαρακτηριστικό γνώρισμα των φορέων Κοινωνικής Ασφάλισης είναι ότι αποτελούν θεσμοθετημένα όργανα με νομική υπόσταση¹ έχουν συνεπώς νομική υποχρέωση να παρέχουν τις προβλεπόμενες κατά περίπτωση ασφαλιστικές υπηρεσίες στους ασφαλισμένους. Βασικός σκοπός είναι η εξυπηρέτηση γενικότερων κοινωνικών αναγκών, που εμπίπτουν στα πλαίσια της κρατικής Κοινωνικής πολιτικής, γι¹ αυτό και η σχετική αρμοδιότητα, έχει ανατεθεί σε διάφορους Οργανισμούς Δημοσίου Δικαίου. Οι Οργανισμοί αυτοί διακρίνονται, ανάλογα με το είδος των παροχών που χορηγούν, σ:

- ❖ Φορείς κύριας Ασφάλισης,
- ❖ Φορείς επικουρικής Ασφάλισης
- ❖ Φορείς ασθένειας
- ❖ Φορείς προνοίας και αρωγής, και
- ❖ Φορείς αλληλοβοήθειας

Κύριο χαρακτηριστικό της Κοινωνικής Ασφάλισης είναι ο υποχρεωτικός της χαρακτήρας και είναι υποχρεωμένοι οι φορείς να παρέχουν τις υπηρεσίες τους στους ασφαλισμένους χωρίς καμία άλλη αμοιβή. Οι όροι Ασφάλισης είναι ίδιοι για όλους τους ασφαλισμένους, που προστατεύονται έναντι των ίδιων κινδύνων, χωρίς καμία ιδιαίτερη σύμβαση ή συμφωνία, μεταξύ των ασφαλισμένων και του ασφαλιστικού φορέα.

Η βασική κριτική που ασκείται στους φορείς Κοινωνικής Ασφάλισης είναι ότι οι υπηρεσίες τους ενεργούν με βραδύτητα και περιορισμένη αποτελεσματικότητα και παρουσιάζουν όλες εκείνες τις γραφειοκρατικές αδυναμίες που διέπουν το καθεστώς κάθε επιχείρησης η οποία λειτουργεί ως μονοπώλιο. Ακόμα επικρίνεται η Κοινωνική Ασφάλιση για τον τρόπο διαχείρισης και διάθεσης των εισπραττομένων εισφορών, καθώς και για τον τρόπο που διοικούνται οι σχετικοί οργανισμοί, επίσης η έλλειψη της ατομικής πρωτοβουλίας και του κινήτρου του κέρδους, που έχει σαν συνέπεια, από τη

μια την αύξηση των εξόδων λειτουργίας και από την άλλη την έλλειψη προθυμίας και ζωτικότητας στην εξυπηρέτηση των ασφαλισμένων.

Η Κοινωνική Ασφάλιση, παρά τις αδυναμίες και τις ατέλειες της, επιτελεί έργο ύψιστης Κοινωνικής σημασίας και σπουδαιότητας, και θα μπορούσε να εξασφαλίζει, και ποικιλότητα να ωφελήσει το κοινωνικό σύνολο, συμβάλλοντας στην άνοδο του βιοτικού επιπέδου, ιδιαίτερα των κατωτέρων εισοδηματικών τάξεων του τόπου.

2.1 ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ

Παγκοσμίως, η λειτουργία των συστημάτων Κοινωνικής Ασφάλισης διαμορφώνεται ανάλογα με την Κοινωνική πολιτική¹ που ακολουθεί η κάθε χώρα. Έτσι, σ'ένα πρώτο επίπεδο διακρίνουμε δύο βασικούς τύπους Κοινωνικής πολιτικής. Ο ένας τύπος βασίζεται στις αρχές της Κοινωνικής Ασφάλισης (Social Insurance) του BISMARCK, με βάση την επαγγελματική αλληλεγγύη. Οι κίνδυνοι που καλύπτονται περιλαμβάνουν το γήρας, το ατύχημα και την ασθένεια¹ η χρηματοδότηση τους γίνεται μέσω υποχρεωτικών εισφορών.¹ εδώ οι παροχές δεν είναι ομοιόμορφες αλλά εξαρτώνται από παράγοντες όπως το ύψος του μισθού, η διάρκεια της Ασφάλισης κλπ.

Χώρες που υιοθετούν αυτό το σύστημα είναι η Γερμανία, η Γαλλία, το Βέλγιο και το Λουξεμβούργο.

Στον δεύτερο τύπο υιοθετούνται οι αρχές του BEVERIDGE, δηλ. της Κοινωνικής ασφάλειας (Social security) στην βάση της καθολικότητας, δηλαδή της προστασίας όλου του πληθυσμού, της ομοιομορφίας, δηλ. παροχών του ίδιου επιπέδου προστασίας σε όλους και, τέλος, της ενότητας, δηλ. του ενιαίου συστήματος διαχείρισης. Η χρηματοδότηση εδώ γίνεται κυρίως μέσω της φορολογίας. Χώρες με τέτοιο σύστημα είναι το Ηνωμένο Βασίλειο, η Δανία και η Ιρλανδία. Αξίζει να σημειωθεί ότι στην Κοινωνική Ασφάλιση φορείς της ασφαλιστικής προστασίας είναι αυτοδιοικούμενοι οργανισμοί που εποπτεύονται από το κράτος, ενώ στην Κοινωνική ασφάλεια λειτουργεί συνήθως ένας μόνος ασφαλιστικός φορέας, που διαχειρίζεται τους πόρους της καθολικής Ασφάλισης.

Αξίζει να σημειώσουμε επίσης, ότι υπάρχει μια τρίτη κατηγορία όπου έχει διαμορφωθεί ένα μικτό σύστημα, που ενσωματώνει στοιχεία από τα δύο προηγούμενα

συστήματα. Τέτοιες χώρες είναι η Ιταλία και η Ολλανδία, η Ισπανία, η Πορτογαλία και η Ελλάδα.

Στην Ελλάδα, όπως επισημάνθηκε παραπάνω, το ελληνικό κοινωνικό ασφαλιστικό σύστημα εμφανίζει μεικτό χαρακτήρα, αφού άλλοτε κλείνει προς το ένα και άλλοτε προς το άλλο σύστημα. Οι φορείς που εφαρμόζουν κάποια παραλλαγή της κλασικού τύπου Κοινωνικής Ασφάλισης είναι το ΙΚΑ, αλλά και άλλοι φορείς Ασφάλισης εργαζομένων στο μη αγροτικό τομέα της οικονομίας. Σε αντίθεση με το ΙΚΑ, η δημιουργία του ΟΓΑ το 1961 προσανατολίστηκε προς το σύστημα της Κοινωνικής ασφάλειας, ακολουθώντας ειδικότερα την μορφή συστήματος καθολικής κάλυψης του αγροτικού πληθυσμού. Το σύνολο των ασφαλιστικών φορέων, με εξαίρεση τον ΟΓΑ, ακολουθούν στην πραγματικότητα κάποιο ενδιάμεσο σχήμα όπου συνυπάρχουν στοιχεία των δύο συστημάτων. Τέλος, ιδιότυπο μπορεί να χαρακτηριστεί το σύστημα κάλυψης των Δημοσίων υπαλλήλων, οι οποίοι δεν καταβάλλουν εισφορές, αφού οι παροχές τους χρηματοδοτούνται με γενικά έξοδα του κρατικού προϋπολογισμού. Το σύστημα αυτό, ενώ ως προς την διάρθρωση των παροχών χαρακτηρίζεται από τις αρχές της Ασφάλισης, στον τομέα της χρηματοδότησης υιοθετεί την προσέγγιση της Κοινωνικής ασφάλειας.

Ως προς τον χαρακτήρα του, το ελληνικό κοινωνικό ασφαλιστικό σύστημα χαρακτηρίζεται από τον πολυκερματισμό, πλειάδα των φορέων. Ο θεσμός αναπτύχθηκε με εξαίρεση τον τρόπο χρηματοδότησης, χωρίς αυστηρό προγραμματισμό, στάθμιση των αναγκών και σαφή ιεράρχηση των στόχων και επιδιώξεων? ο θεσμός διαμορφώθηκε στη σημερινή του μορφή κάτω από την επίδραση οικονομικών, πολιτικών, ιστορικών και κοινωνικών συγκυριών αλλά και στην αντίληψη που επικρατούσε, ότι πολλοί και μικροί οργανισμοί Κοινωνικής Ασφάλισης εξυπηρετούν καλύτερα τα συμφέροντα των ασφαλισμένων, γιατί οι ίδιοι θα επιδεικνύουν έντονο ενδιαφέρον για το νοικοκύρεμα και την καλή λειτουργία τους. Σήμερα, οι φορείς που ασκούν την Κοινωνική Ασφάλιση ανέρχονται σε 316. Στους ανώτερους φορείς δεν περιλαμβάνονται το Δημόσιο, που συνταξιοδοτεί τους πολιτικούς και στρατιωτικούς υπαλλήλους και υπαλλήλους ορισμένων ΝΠΔΔ. Τέλος, λειτουργούν και οι εξής τρεις οργανισμοί καθολικής σχεδόν Ασφάλισης των μισθωτών για άδικες παροχές:

α. Ο ΟΑΕΔ για την Ασφάλιση ανεργίας, στράτευσης, οικογενειακών επιδομάτων και άλλων συμπληρωματικών παροχών

β. Ο ΟΕΚ, για την στεγαστική προστασία

γ. Η Εργατική Εστία, για μετεργασιακή πρόνοια.

Οι φορείς!! ανάλογα με τις παροχές που χορηγούν διακρίνονται σε κύριας Ασφάλισης που παρέχουν περίθαλψη, πρόνοιας που παρέχουν εφάπαξ βοηθήματα, λοιπών παροχών που παρέχουν επιδόματα και δάνεια ,και αλληλοβοήθειας που παρέχουν συμπληρωματικές παροχές.

2.2.ΑΡΧΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ

Η σχεδίαση, η οργάνωση και η απόφαση λειτουργίας ενός συστήματος

Κοινωνικής προστασίας προαπαιτούν απαντήσεις σε μια σειρά θεμελιακών ερωτημάτων επί των οποίων, ακριβώς εδράζεται και αντανακλά η όλη διαδικασία δόμησης του συστήματος⁹.

Στην πράξη, το σύστημα υπόκειται σε συνεχείς μεταβολές που προοδευτικά αλλοιώνουν ή νοθεύουν τις βασικές του αρχές υπό την επίδραση πολιτικών, ιστορικών, οικονομικών ή κοινωνικών παραγόντων.

Αυτή η σειρά ερωτημάτων που απασχόλησε και εξακολουθεί να απασχολεί όσους ερευνούν τις δομές Κοινωνικής προστασίας εκφράζεται στα εξής, κατά πολύ συνυφασμένα σημεία:

α) θα πρέπει η Ασφάλιση να παρέχεται από δημόσιους φορείς και να έχει χαρακτήρα υποχρεωτικό ή θα πρέπει αντίθετα να έχει προαιρετικό χαρακτήρα και να

7 ΠΡΟΒΟΛΟΠΟΥ ΛΟΣ Γ.: «Κοινα/νικη ασφάλιση, Μακροοικονομικές όψεις του Χρηματοδοτικού προβλήματος. σελ.31. ΙΟβε, Αθίνα 1987.

8 Σύμφωνα με στοιχεία του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, το 1996 υπάρχουν 26 φορείς κύριας Ασφάλισης αρμοδιότητας του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών ασφαλίσεων, όλοι με την μορφή του ΝΠΔΔ, 51 Επικουρικής Ασφάλισης από τους οποίους 43 ΝΠΔΔ και 8 ΝΓΗΔ, 19 ασθενείας και 4 πρόνοιας αρμοδιότητα Υπουργείου Εμπορικής Ναυτιλίας, 1 φορέας Κοινής ωφέλειας αρμοδιότητας Υπουργείου Γεωργίας, 1 φορέας πρόνοιας Αρμοδιότητας της Βουλής των Ελλήνων, και ένας οργανισμός Επικουρικής Ασφάλισης αρμοδιότητας Υπουργείου Οικονομικών. Κύρια Ασφάλιση και Ασφάλιση ασθενείας παρέχεται από το Δημόσιο στους πολιτικούς υπαλλήλους, στους στρατιωτικούς, στα σώματα ασφαλείας και στους συνταξιούχους. Κύρια Ασφάλιση για σύνταξη παρέχει το Δημόσιο στους Δημοτικούς και Κοινοτικούς υπαλλήλους. Επίσης κύρια Ασφάλιση ενεργούν για το προσωπικό τους ο ΟΛΠ και η ΕΥ Δ ΑΠ. Ο ΟΛΠ ενεργεία και Ασφάλιση ασθενείας ενώ η ΕΥ Δ ΑΠ μόνο ασθενείας.

9 ΠΡΟΒΟΛΟΠΟΥ ΛΟΣ Γ. : «Κοινωνική Ασφάλιση, Μακροοικονομικές όψεις του χρηματοδοτικού προβλήματος» ΕΙΔΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ ΙΟΒΕ, Αθήνα Ι 987,σελ. 7

αναλαμβάνεται από ιδιωτικούς φορείς; Η απάντηση στο πιο πάνω ερώτημα χαράσσει ουσιαστικά, την κατεύθυνση του ασφαλιστικού συστήματος, το πλαίσιοθετεί και προσδιορίζει το χαρακτήρα και τα γνωρίσματα της πολιτικής που το διέπει.

β) θα πρέπει το σύστημα να είναι στατικά διανεμητικό (pay as you go) ή Κεφαλαιοποιητικό (Reserves financed);

Από τη στιγμή που έχει απαντηθεί το πρώτο ερώτημα μας, είναι αναγκαίο να προχωρήσουμε στην λήψη μιας απόφασης, η οποία να ρυθμίζει εάν το σύστημα είναι σκόπιμο να στηρίζεται στις επί σειράν ετών εισφορές των ασφαλισμένων (pay as you go). Αυτές οι εισφορές διαχρονικά θα κεφαλαιοποιούνται ανατοκισμένες, θα συντελούν στην συσσώρευση αποθεματικών κεφαλαίων και, έτσι, θα αποτελέσουν τις έδρες στήριξης του (κεφαλαιοποιητικού, πλέον) συστήματος (Funded System).

γ) θα πρέπει το σύστημα να έχει χαρακτήρα ανταποδοτικό (quid pro quo) ή δυναμικά (διαχρονικά) αναδιανεμητικό;

Εάν το σύστημα Κοινωνικής προστασίας τείνει να δομηθεί με βάση τις αρχές της Ιδιωτικής, τότε είναι λογικό να αναμένεται η γραμμική (ευθεία) σύνδεση των εισφορών που καταβάλλει ο ασφαλισμένος και των παροχών που του εγγυάται το σύστημα, ως αντιστάθμισμα (ανταποδοτικός χαρακτήρας).

Ωστόσο, η εμπειρία δείχνει ότι στην περίπτωση που τα συστήματα Κοινωνικής προστασίας δεν στηρίζονται στις αρχές της Ιδιωτικής Ασφάλισης, οι εισφορές των ασφαλισμένων δεν ανταποκρίνονται ευθέως στις παροχές. Στην πράξη έχουμε μια αναδιανομή των αποθεμάτων που σχηματίζουν οι εισφορές, σε όφελος όσων ασφαλισμένων εντάσσονται στις ασθενέστερες - χαμηλότερες τάξεις.

Η συγκεκριμένη ανακατανομή των πόρων υποστήριξης παροχών σε ωφέλεια όσων ανήκουν στα χαμηλά εισοδηματικά κλιμάκια γεννά, ακριβώς, τον αναδιανεμητικό χαρακτήρα του συστήματος.

δ) θα πρέπει το σύστημα να χρηματοδοτείται με εισφορές επί των αποδοχών ή με γενικά ή ειδικά φορολογικά έσοδα;

Η απάντηση στο ερώτημα απορρέει, βέβαια, από την τοποθέτηση κάποιου απέναντι στο προηγούμενο ερώτημα και καθορίζει, με τη σειρά της, το πλαίσιο κίνησης του προκρινόμενου συστήματος Κοινωνικής προστασίας. Έτσι, αντιλαμβάνεται κανείς

ότι τυχόν περιορισμός της χρηματοδότησης στις εισφορές των ασφαλισμένων, σημαίνει ταυτόχρονα, την αποδοχή ελάχιστων αναδιανεμητικών περιθωρίων στο σύστημα.

Επέκταση της χρηματοδότησης σε κονδύλια φορολογικών εσόδων θα σημάνει από την άλλη πλευρά, αυξημένους όρους «Κοινωνικής δικαιοσύνης», που, όμως θα πρέπει να συνεκτιμηθούν και να αντιστοιχισθούν με διαβρώσεις στους υγιείς ιδιωτικοοικονομικούς ιστούς του συστήματος.

Οι προσεγγίσεις που επιφυλάσσει κανείς σε όσα ερωτήματα έχουμε θέσει προσδίδουν την επιδιωκόμενη χροιά στο εξεταζόμενο σύστημα Κοινωνικής προστασίας, και, τελικά, το οριοθετούν και το χαρακτηρίζουν. Στο. ίδιο μέτρο, επίσης καταλαβαίνουμε ότι διστακτικές ή ασαφείς απαντήσεις και επικαλύψεις επηρεάζουν αρνητικά το σύστημα διακινδυνεύοντας την καθαρότητα των προσανατολισμών του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Η ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ

Στην δεκαετία του 30 αναπτύσσονται οι πρώτοι φορείς επικουρικής Ασφάλισης, ο σκοπός των οποίων είναι η συμπλήρωση των παροχών που χορηγούν οι οργανισμοί κύριας Ασφάλισης 10. Κατά κανόνα η επικουρική Ασφάλιση χρηματοδοτείται από τους εργαζόμενους και αναπληρώνει το εισόδημα κατά 20%, ενώ 60% καλύπτεται από την Κύρια σύνταξη 11. Αναπτύσσεται ακριβώς την περίοδο που η κύρια Ασφάλιση προσέφερε μικρή ασφαλιστική προστασία, λόγω του μικρού ασφαλιστέου μισθού, του μικρού συντάξιμου χρόνου και λόγω της περιορισμένης λειτουργίας των ταμείων κύριας Ασφάλισης¹². Στις περισσότερες χώρες προβλέπεται συμπληρωματική Ασφάλιση ή επικουρική Ασφάλιση για ορισμένους κινδύνους. Η Ασφάλιση αυτή είναι σε ορισμένες περιπτώσεις υποχρεωτική και σε άλλες προαιρετική.

Στα πλαίσια της Ε.Ε. η συμπληρωματική ή επικουρική Ασφάλιση των μισθωτών για συντάξεις είναι υποχρεωτική σε δύο χώρες που ακολουθούν συστήματα τύπου BISMARCK την Γαλλία και την Ελλάδα, και σε δύο χώρες που ακολουθούν συστήματα τύπου BEVERIDGE, την Βρετανία και την Δανία.

Κατά κανόνα το περιεχόμενο της επικουρικής Ασφάλισης καθορίζεται με συλλογικές συμβάσεις εργασίας, ενώ, επιπρόσθετα, οι μεγάλες επιχειρήσεις μεριμνούν για την ομαδική Ασφάλιση του προσωπικού τους σε δικό τους ταμείο ή σε ιδιωτική ασφαλιστική εταιρία 13. Η διεθνής εμπειρία δείχνει ότι τα ιδιωτικά συνταξιοδοτικά σχήματα αναπτύσσονται είτε κατά επιχείρηση μεγάλου μεγέθους είτε κατά ομάδες, είτε κατά επιχειρήσεις μεσαίου και μικρού μεγέθους¹⁴. Με αυτά τα δεδομένα, τα καθεστώτα επικουρικής Ασφάλισης χαρακτηρίζονται σύμφωνα με την επίσημη ορολογία της Ε.Ε., άλλωστε, ως συμπληρωματικά (supplementary) και άλλοτε ως επαγγελματικά

10 ΝΕΚΤΑΡΙΟΥ Μ.: «Κοινωνική Ασφάλιση Στην Ελλάδα: Προτάσεις Για Μια Συνολική Μεταρρύθμιση» εκδ. Περιοδικό ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΑΓΟΡΑ, ΑΘΗΝΑ, Ιανουάριος 1991, σ. 55
ΕΠΙΣΗΜ: ΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΥ Π.: «Κοινωνική Πρόνοια, Μια Γενική Θεώρηση», εκδ. «ΕΛΛΗΝ», Αθήνα 1996, σ. 190,
ΠΕΤΡΟΥ ΛΙΑ Π., ΧΛΕΤΣΟ Μ., ΡΟΜΠΟΛΗ Σ., ΞΥ ΔΕΑ Ε. «Η Κοινωνική Ασφάλιση Στην Ελλάδα: Η Περίπτωση του ΙΚΑ», ΙΝΕ/ΓΣΕΕ, Αθήνα 1993, σ. 20
11 ΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΥ Π.: ό.π. σ. 190
12 ΚΕΠΕ: «Κοινωνική Ασφάλιση», Αθήνα 1988, σελ. 92
13 ΝΙΚΟΛΑΚΟΠΟΥ ΛΟΥ - ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΗΡΩ: «Σύγκλιση Συστημάτων Κοινωνικής Ασφάλισης Στην Δ υΤική Ευρώπη», Εκδ. Ι. ΣΙΔΕΡΗΣ, Αθήνα 1992, σελ. 21

(occupational), σε αντιδιαστολή με τα νομοθετήματα (statutory) , και τούτο παρά το γεγονός ότι και για τα συμπληρωματικά καθεστώτα υπάρχει συνήθως κάποια νομοθετική πρόβλεψη. Στην Ελλάδα, το άρθρο 3 του ν. 1876/90, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 43 §3 του ν. 1902/90, απαγορεύει θέσπιση ή τροποποίηση κανόνων Κοινωνικής Ασφάλισης με συλλογικές συμβάσεις¹⁵. Ως ένα βαθμό, πάντως, η επικουρική Ασφάλιση ασκείται στην Ελλάδα μέσω ΝΠΙΔ, που έχουν ιδρυθεί σύμφωνα με το άρθρο 12 του ν. 281/1914 και ανταποκρίνεται στα πρότυπα αυτοδιοίκησης των χωρών της Δυτικής Ευρώπης.

Παρά τις αμφισβητήσεις που έχουν κατά καιρούς διατυπωθεί, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η διάταξη του άρθρου 22§4 του Συντάγματος, που δέχεται ότι η Κοινωνική Ασφάλιση αποτελεί, αντικείμενο κρατικής μέριμνας, δεν περιορίζει το δικαίωμα ίδρυσης αλληλοβοηθητικών σχημάτων για την παροχή επικουρικής Ασφάλισης, δεδομένου ότι η αντίθετη ερμηνεία προσκρούει στο άρθρο 12§ 1 του Συντάγματος, που διασφαλίζει το δικαίωμα του συνεταιρίζεσαι.

Αποφασιστικό βήμα στην επέκταση του θεσμού της επικουρικής Ασφάλισης υπήρχε ο Ν. 997/1979 «Περί συστάσεως Ταμείου Επικουρικής Ασφάλισης μισθωτών», με τον οποίο επιδιώχθηκε η ασφαλιστική κάλυψη 900.000 περίπου μισθωτών, οι οποίοι στερούνται μέχρι τότε επικουρική Ασφάλιση 17. Σκοπός του ΤΕΑΜ ορίστηκε η χορήγηση περιοδικών συντάξεων σε περίπτωση γήρανσης, αναπηρίας ή θανάτου. Πόροι του Ταμείου ορίστηκαν η εισφορά των εργαζομένων και των εργοδοτών σε ποσοστό 3% αντίστοιχα, οι τόκοι των κεφαλαίων και οι πρόσοδοι περιουσίας. Ασφαλιστικές εισφορές για το ΤΕΑΜ κρατούνται από 1.2.1982.

Ιστορικά, στην σφαίρα της επικουρικής Ασφάλισης, από τους φορείς επικουρικής Ασφάλισης που εποπτεύονται σήμερα από το Υπουργείο Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, αρχαιότερο θεωρείται το Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης και Πρόνοιας Προσωπικού Εμπορικών, Βιοτεχνικών, Βιομηχανικών και επαγγελματικών Επιμελητηρίων, που ιδρύθηκαν το 1925, έκτοτε δημιουργήθηκαν και

Η ΝΕΚΤΑΡΙΟΥ Μ.: ό.Π. σελ. 55

15 ΚΡΕΜΑΛΗ Κ., *Δίκαιο Κοινωνικών Ασφαλίσεων*, Αθήνα - Κομοτηνή, ΑΝΤ. ΣΑΚΚΟΥ ΛΑ, 1985, σελ. 152
ἸόΝΕΚΤ ΑΡΙΟΥ Μ., ό.Π. σελ. 55, επίσης ΝΙΚΟΛΑΚΟΠΟΥ ΛΟΥ - ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΗΡΩ, ό.Π. σελ. 21
π ΠΡΟΒΟΠΟΥ ΛΟΣ Γ. Α: *Κοινωνική Ασφάλιση. Μακροοικονομικές Όψεις Του Χρηματοδοτικού Προβλήματος*. Ειδικές Μελέτες 15, ΙΟΒΕ, Αθήνα 1987, σελ. 22

άλλοι φορείς, ανεβάζοντας σήμερα το σύνολο των φορέων σε 51 φορείς που υπάγονται στο Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, 4 φορείς του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας και ένας Οργανισμός Επικουρικής Ασφάλισης, αρμοδιότητας Υπουργείου Οικονομικών¹⁹.

Όπως επισημάνθηκε πιο πάνω, η επικουρική ασφάλιση αποτελεί την τάση προσέγγισης των δύο μεγάλων συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης που κυριάρχησαν στο χώρο της Ευρώπης.

Αναπτύχθηκε στην βάση των, δύο αρχών: τη μία αναπτύχθηκε σε επίπεδο επαγγελματικών κλάδων ή σε επίπεδο επιχειρήσεων μέσω συλλογικών συμβάσεων, και β) σε επίπεδο μεμονωμένων ασφαλιστικών ταμείων αποτελώντας συμπληρωματική Ασφάλιση στην ίδια υπάρχουσα Ασφάλιση. Η ανάπτυξη αυτών των

συνταξιοδοτικών σχημάτων εξαρτάται κυρίως από 1) την ύπαρξη φορολογικών πλεονεκτημάτων στην μεταχείριση των εισφορών και 2) την διαπραγματευτική δύναμη των εργαζομένων. Η αντίστοιχη ελληνική εμπειρία στην οργάνωση του τομέα της επικουρικής Ασφάλισης έχει παρακολουθήσει και θα εξακολουθήσει να εξελίσσεται σύμφωνα με τις παραπάνω τάσεις. Η ιδιαιτερότητα στην Ελλάδα, όμως, έγκειται στο μεγάλο αριθμό μικρών επιχειρήσεων, για τις οποίες δεν είναι οικονομικά εφικτή η οργάνωση ή η συμμετοχή σε ιδιωτικά συνταξιοδοτικά σχήματα για τους εξής λόγους: 1) το περιθώριο κέρδους είναι πολύ χαμηλό και δεν επιτρέπει την χρηματοδότηση πρόσθετων συνταξιοδοτικών παροχών, 2) η προοδευτικότητα της φορολογικής κλίμακας μειώνει την σημασία των φορολογικών εισφορών, 3) το κόστος σύστασης και διαχείρισης του συνταξιοδοτικού σχήματος είναι σχετικά μεγάλο, και 4) η υψηλή συχνότητα μετακίνησης των εργαζομένων στις επιχειρήσεις αυτές αποτελεί ανασχετικό παράγοντα για την σύσταση μακροχρόνιων συνταξιοδοτικών σχημάτων²².

Από τα παραπάνω διαπιστώνεται η ανάγκη ανάπτυξης και στην Ελλάδα των κατάλληλων χρηματοοικονομικών μέσων για την εξασφάλιση ατομικού συνταξιοδοτικού εισοδήματος για τα άτομα εκείνα που δεν μπορούν να καλυφθούν από τα ομαδικά επαγγελματικά συνταξιοδοτικά προγράμματα.

¹⁸ ΠΕΤΡΟΥ ΑΙΑ Π.: ό.Π. σελ. 20, επίσης ΡΟΜΠΟΛΗ Σ., *Κοινωνική Ασφάλιση: Ηλιάρκής Κρίση Και Οι*

Προοπτικές, Εκδ. ΠΑΡ Α ΤΗΡΗΤΗΣ, Θεσσαλονίκη 1991, σελ. 20

¹⁹ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓ ΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ: «Κοινωνικός Προϋπολογισμός Έτους 1996», Αθήνα 1996, σελ. 185

2020 LEGROS F.: "*Caracteres redistributes des systemes de retraites*", papierpresente au Colloqille de Γ Association de Γ eco"ο,ι,etric appliqlllee'.. Athenes, A vril 1993

21 ROBOLIS S. and SEREMETIS DB., "*Les retraites complementaires επ Europe*", papier presente au Forum "Retraite des Caisses de depot et de Consignation", Bordeaux 21 J anvier 1994

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Η ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ

Η Ιδιωτική Ασφάλιση, σε αντίθεση με την Κοινωνική, ενεργείται με την ελεύθερη βούληση όσων επιθυμούν να τύχουν ασφαλιστική προστασία²³ και τα τελευταία χρόνια πυκνώνουν οι φωνές εκείνων που υποστηρίζουν ότι οι οικονομικές παρενέργειες²⁴ της Κοινωνικής Ασφάλισης στο ρυθμό αποταμιεύσεων και επενδύσεων θα μπορούσαν να περιοριστούν δραστικά με ενίσχυση του ρόλου των ιδιωτικών ασφαλίσεων.

Οι απόψεις αυτές θεμελιώνονται στο γεγονός ότι, σε αντίθεση με την Κοινωνική Ασφάλιση, που έχει χαρακτήρα διανεμητικό (pay a/S you go), ο θεσμός της Ιδιωτικής Ασφάλισης λειτουργεί με βάση τις αρχές του κεφαλαιοποιητικού συστήματος (full funded system)²⁵. Το χαρακτηριστικό ακριβώς αυτό καθιστά το θεσμό της Ιδιωτικής Ασφάλισης, ως προς την επίδραση στην προσωπική αποταμίευση, σαφώς πλεονεκτικότερη.

Η Ιδιωτική Ασφάλιση ασκείται από ιδιωτικές ασφαλιστικές επιχειρήσεις, όπως και σε μερικές περιπτώσεις από κρατικούς και ημικρατικούς Οργανισμούς. Σήμερα, μεγάλο μέρος της ελληνικής ασφαλιστικής παραγωγής, πραγματοποιείται από τις μεγάλες ασφαλιστικές εταιρείες, που ελέγχονται μέσω των τραπεζών, από το κράτος²⁶.

Η ενίσχυση της Ιδιωτικής Ασφάλισης, ασκεί θετικές επιδράσεις στις ασφαλιστικές ανάγκες του πληθυσμού, συμπληρώνοντας την Κοινωνική Ασφάλιση, απεγκλωβιζόμενη ως ένα βαθμό από τα δημοσιονομικά προβλήματα της Κοινωνικής Ασφάλισης και ενισχύοντας τον ρόλο του κοινωνικού στην αναπαραγωγή της εργατικής δύναμης. Σαν κοινωνικός και οικονομικός θεσμός, η Ιδιωτική Ασφάλιση έχει να επιδείξει πολλά, όχι μόνο στο επίπεδο της εθνικής, αλλά και της διεθνούς κοινότητας και οικονομίας.

Διεθνώς, οι συζητήσεις που γίνονται για τον ρόλο της Ιδιωτικής Ασφάλισης καλύπτει στην πράξη ένα ευρύτερο κύκλο θεμάτων, που αφορούν όχι μόνο τις

²³ ΠΡΙΝΑΡΑΚΗ Μ.: *Γενικές Αρχές Ιδιωτικής Ασφάλισης*, Αθήνα 1987, σελ. 172

²⁴ ΠΡΟΒΟΠΟΥ ΛΟ Γ: *ό.π.* σελ. 150

²⁵ ΙΑΜΠΕΛΗ Π.: «Για ένα νέο μοντέλο Κοινωνικής Ασφάλισης», άρθρο στο περιοδικό ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΟ ΜΑΡΚΕΤΙΝΓΚ ΚΑΙ ΠΩΛΗΣΕΙΣ, Ιούνιος '98

²⁶ ΚΙΟΧΟ Π.Α.: *Εισαγωγή Στην Ασφαλιστική Επιστήμη*, Εκδ. INTERBOOKS, Αθήνα 1993, σελ. 51

οικονομικές παρενέργειες, αλλά και την ίδια την αποτελεσματικότητα στην παροχή των υπηρεσιών. Το 1984, μία δημοσίευση του Διεθνούς Γραφείου Εργασίας (Π-Ω) συνοψίζει επιγραμματικά τα θετικά και τα αρνητικά σημεία από την αναγνώριση ευρύτερου ρόλου στην Ιδιωτική Ασφάλιση²⁷.

Η Ιδιωτική Ασφάλιση, στο βαθμό που αντιμετωπίζεται ως συμπλήρωμα της Κοινωνικής, μπορεί να βελτιώσει την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών προς τους ασφαλισμένους και να αντεπεξέλθει στις ιδιαίτερες ανάγκες του ασφαλισμένου. Σε καμία όμως περίπτωση η Ιδιωτική Ασφάλιση δεν μπορεί να αντικαταστήσει το θεσμό της Κοινωνικής Ασφάλισης σε ένα κράτος πρόνοιας, για τον απλούστατο λόγο ότι η Ιδιωτική Ασφάλιση λειτουργεί με βάση της αρχές του κεφαλαιοποιητικού συστήματος, σε αντίθεση με το θέμα της Κοινωνικής Ασφάλισης, που λειτουργεί με βάση τις αρχές του διανεμητικού συστήματος. Πρέπει, ωστόσο, να σημειωθεί το γεγονός ότι οι αρνητικές επιδράσεις της Κοινωνικής Ασφάλισης, ιδιαίτερα στον ρυθμό αποταμιεύσεων και επενδύσεων, περιορίζονται σημαντικά αν δεν εξαλείφονται και αντιστρέφονται σε θετικές από το θεσμό της Ιδιωτικής Ασφάλισης.

4.1 ΝΟΜΙΚΗ ΒΑΣΗ ΤΗΣ ΙΔΙΩΤΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ

Η Ιδιωτική Ασφάλιση, όπως και άλλοι κλάδοι, διέπεται από αυστηρότερους νόμους, καταρχήν λόγω του κοινωνικού και οικονομικού ρόλου που διαδραματίζει στην κοινωνία. Η νομική βάση της Ασφάλισης αποτελούν οι ειδικοί και γενικοί όροι του ασφαλιστηρίου, ο εμπορικός νόμος, ο κώδικας ιδιωτικού ναυτικού δικαίου, το νομοθετικό διάταγμα 400/70 «περί ιδιωτικής επιχείρησης ασφαλίσεων», ο νόμος «Περί υποχρεωτικής ασφαλίσεως της εξ ατυχημάτων αυτοκινήτων αστικής ευθύνης», ο αστικός κώδικας και άλλοι ειδικοί νόμοι.

Ασφαλιστική επιχείρηση σύμφωνα με το νομοθετικό διάταγμα 400/1970 είναι πάντοτε Ανώνυμη Εταιρία που ασχολείται αποκλειστικά με ασφαλιστικές εργασίες.

Ο νόμος προβλέπει τις υποχρεώσεις των ασφαλιστικών εταιριών για να ελεγχθεί η φερεγγυότητα τους και να εξασφαλιστεί η εκπλήρωση των υποχρεώσεων απέναντι στους ασφαλισμένους. Στα κράτη της Δυτικής Ευρώπης, ένα μέρος των ιδιωτικών ασφαλίσεων ασκείται από το Δημόσιο ή από Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου. Η Ασφάλιση σαν θεσμός συντέλεσε πάρα πολύ στην ανάπτυξη της σύγχρονης Κοινωνικής και οικονομικής ζωής, ώστε δικαιολογημένα σήμερα θεωρείται σαν δέκτης της Κοινωνικής ανάπτυξης και της οικονομικής ανόρθωσης μιας χώρας.

27 International Labour Office, into the Twenty-first Century: The Development of Social Security,

4.2 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΒΑΣΗ ΤΗΣ ΙΔΙΩΤΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ

Η Ασφάλιση όπως γνωρίζουμε, δεν παράγει οικονομικά αγαθά, αλλά με την παρεμβολή της δημιουργεί τις προϋποθέσεις για την οικονομική αναδημιουργία των καταστραφέντων, είναι το μοναδικό μέσο αντιμετώπισης του πιστωτικού κινδύνου που αντιμετωπίζουν άτομα, ομάδες ατόμων και οικονομικές μονάδες, όπως είναι οι επιχειρήσεις και άλλοι παράγοντες. Η έννοια της Ασφάλισης, από οικονομική άποψη, στηρίζεται σε πολλές γνώμες και θεωρίες²⁸, κυριότερες των οποίων είναι οι εξής:

A) η θεωρία του παιγνίου¹ Σύμφωνα με την θεωρία αυτή, η Ασφάλιση είναι λαχείο, του οποίου οι κληρώσεις είναι ακαθόριστες και ως προς το χρόνο και ως προς τα κέρδη. Όμως το λαχείο διακρίνεται από την Ασφάλιση ως προς τον σκοπό: ο παίχτης αποβλέπει στο κέρδος έστω και αν δεν παρουσιάζει οικονομική ανάγκη. Ενώ ο ασφαλιζόμενος αποβλέπει στην κάλυψη οικονομικής ανάγκης.

B) η θεωρία της αποταμίευσης Εδώ, η Ασφάλιση είναι βελτιωμένου τύπου αποταμίευση. Όταν κάποιος αποταμιεύει μεμονωμένα ως αυτοτελώς, αυτό είναι αντισυμβαλλόμενο γιατί είναι εκτεθειμένος στην αβεβαιότητα των ατομικών και οικονομικών συνθηκών. Προς αποφυγή της αντισυμβαλλόμενης αυτής, με την Ασφάλιση, κατανέμεται το βάρος της αποταμίευσης σε πολλούς αποταμιευτές, που είναι εκτεθειμένοι στην ίδια αβεβαιότητα. Έτσι, δημιουργείται «κοινωνία κινδύνων», στην οποία οι πολλοί εγγυούνται για εκείνον που έχει ανάγκη.

Γ) θεωρία κινδύνου' Η Ασφάλιση, κατά την θεωρία αυτή, είναι ένωση κινδύνων με σκοπό συμψηφισμού έναντι αμοιβής.

Δ) θεωρία της Ζημιάς κατά τη θεωρία αυτή, Ασφάλιση είναι ο οικονομικός θεσμός που αποτρέπει ή τουλάχιστον μειώνει τις δυσάρεστες συνέπειες μελλοντικών και απρόβλεπτων τυχαίων γεγονότων της παρουσίας ενός προσώπου.

Geneva 1984, σελ. 94

²⁸ Η παρακάτω ανάλυση είναι του ΚΙΟΥΧΟΥ, ό.Π. σελ. 21

Ε) από οικονομική άποψη, η επικρατούσα θεωρία είναι η θεωρία της ανάγκης. Σύμφωνα με την θεωρία αυτή, Ασφάλιση είναι οικονομική οργάνωση που στηρίζεται στην αβεβαιότητα προς κάλυψη τυχαίας και αποτιμητικής σε χρήματα οικονομικής ανάγκης. Ο ορισμός αυτός, σε σχέση με άλλους, είναι πληρέστερος γιατί αντίθετος προς το νομικό ορισμό, περιλαμβάνει το σύνολο των διαφόρων ειδών ασφαλίσεων και έχει το γνώρισμα της οργανωμένης επιχείρησης, πρόκειται δηλαδή για θεσμό της οικονομικής ζωής και όχι για ορισμένη πράξη, όπως υπονοείται στην έννοια της δικαιοπραξίας και της σύμβασης. Η ανάγκη για να καλύπτεται απ' την Ασφάλιση θα πρέπει: (1) να είναι ατομική οικονομική ανάγκη, (2) να είναι μέλλουσα, (3) να είναι αβέβαιη, (4) να μην προκληθεί εκούσια, (5) να επέλθει απροσδόκητα, (6) να οφείλεται σε ζημιά ή σε χαμένο κέρδος ή σε παύση της ικανότητας προς εργασία και αποταμίευση κλπ., και (7) να είναι αποτιμητή σε χρήματα (ή οικονομική ανάγκη).

Αν η οικονομική ανάγκη προκληθεί εκούσια θα πρέπει ν' αποκλεισθεί της κάλυψης, γιατί διαφορετικά θα ήταν δυνατόν ένα μέλος να αποκτήσει οικονομικά οφέλη σε βάρος του συνόλου.

Με βάση τα παραπάνω, προκύπτει ότι η Ασφάλιση εξασφαλίζει στον άνθρωπο το αίσθημα της σιγουριάς και της προστασίας σε περίπτωση ασφαλιστικής περίπτωσης, είτε αυτή αναφέρεται σε πράγματα είτε σε πρόσωπα.

Η δε Ασφάλιση αυτή αποκτά στις ημέρες μας τόσο μεγάλη σημασία όσο αναπτύσσεται η τεχνολογία, η οικονομία και πληθαίνουν διάφοροι κίνδυνοι που πλήττουν τον επιχειρηματία και το άτομο γενικότερα, όπως είναι σήμερα οι καθημερινές ληστείες, τα τροχαία ατυχήματα, τα εργατικά ατυχήματα, οι ολοκληρωτικές καταστροφές εργοστασίων από πυρκαγιά, οι σοβαρές ασθένειες της εποχής μας, οι πλημμύρες κλπ. Οι ασφαλιστικές επιχειρήσεις καλύπτουν τις διάφορες οικονομικές ζημιές και να βοηθήσουν στην καλύτερη αποκατάσταση των οικονομικών συνεπειών και ενθαρρύνεται επομένως μ' αυτήν την κάλυψη η πρωτοβουλία των επιχειρηματιών για μεγάλες οικονομικές επενδύσεις. Επίσης οι ιδιωτικές ασφαλιστικές επιχειρήσεις, ειδικά όσες ασχολούνται με ασφάλεια ζωής, δημιουργούν το μαθηματικό αποθεματικό που προέρχεται από τα ασφάλιστρα και είναι τεράστια κεφάλαια τα οποία επενδύουν σε παραγωγικές επενδύσεις.

Η Ιδιωτική Ασφάλιση, είναι πράγματι μια αξιόλογη πηγή διάθεσης χρημάτων στην οικονομία της κάθε χώρας για μακροχρόνια προγράμματα ανάπτυξης.

Στις πολύ μεγάλες ασφαλιστικές επιχειρήσεις, οι επενδυθείς έχουν μεγάλη σημασία και στην δραστηριότητα της ασφαλιστικής εταιρίας. Υπάρχει ειδική υπηρεσία, που αποτελείται από οικονομολόγους, αναλογιστές, δικηγόρους και άλλους ειδικούς που ασχολούνται με την τοποθέτηση κεφαλαίων και επιπλέον με οικονομοτεχνικές μελέτες και μελλοντικές προβλέψεις.

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι οι σχέσεις ανάμεσα στην Ασφάλιση και την οικονομία είναι πολλές και σε πολλές περιπτώσεις πολύ στενές.

Δηλαδή, η Ασφάλιση αποσκοπεί στην κάλυψη των οικονομικών συνεπειών των κινδύνων, η ασφαλιστική εταιρία αποτελεί οικονομική μονάδα, το ασφάλιστρο στηρίζεται όχι μόνο σε μαθηματικές αλλά και σε οικονομικές σχέσεις, η Ασφάλιση συντελεί στην οικονομική ανάπτυξη και στην αποταμίευση, ειδικά ο κλάδος ζωής που αποτελεί ένα μέσο υποχρεωτικής αποταμίευσης. Όπως όλες οι επιχειρήσεις έτσι και η ιδιωτική ασφαλιστική επιχείρηση είναι εκτεθειμένη σε όλους τους οικονομικούς κινδύνους που απειλούν μια επιχειρηματική μονάδα. Μεγαλύτερη σημασία κινδύνου για μια ασφαλιστική επιχείρηση έχουν τα επενδυτικά προγράμματα, οι συναλλαγματικές διακυμάνσεις, οι διακυμάνσεις της οικονομίας και ο πληθωρισμός.

Η λειτουργία των ασφαλιστικών αγορών προκαλεί σημαντικές θετικές επιπτώσεις στις κεφαλαιαγορές, στο επίπεδο των επιτοκίων και στην οικονομική ανάπτυξη. Οι ασφαλιστικές εταιρίες (ιδιαίτερα οι ασφαλιστικές εταιρίες ζωής) αποτελούν έναν από τους κορυφαίους θεσμικούς επενδυτές σε όλες τις σύγχρονες κοινωνίες. Επιπλέον, η λειτουργία των ασφαλιστικών αγορών απαλλάσσει τα άτομα και τις επιχειρήσεις από τις αβεβαιότητες των μελλοντικών ζημιολόγων ενδεχομένων, με αποτέλεσμα τη βελτίωση της κατανομής των πόρων μεταξύ κατανάλωσης και αποταμίευσης. Εξάλλου, η αυξημένη προσφορά κεφαλαίων, λόγω των συσσωρευμένων αποθεματικών των ασφαλιστικών εταιριών, οδηγεί στην μείωση των επιτοκίων, με αποτέλεσμα την αύξηση των επενδύσεων και την οικονομική ανάπτυξη.

Τέλος, η Ασφάλιση αποτελεί την βάση της αποτελεσματικής λειτουργίας του πιστωτικού συστήματος. Το άτομο ή η επιχείρηση που έχουν επαρκή ασφαλιστική κάλυψη αποτελούν καλύτερο πιστωτικό κίνδυνο για το τραπεζικό σύστημα. Σήμερα, η συντριπτική πλειοψηφία των δανειοδοτήσεων δεν θα ήταν εφικτή, εάν δεν υπήρχε η παράλληλη αποτελεσματική ασφαλιστική κάλυψη των αντιστοίχων δραστηριοτήτων.

4.3 ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ

Όπως με την οικονομική, η Κοινωνική συμβολή της Ιδιωτικής Ασφάλισης είναι επίσης αξιόλογη. Η ύπαρξη και λειτουργία των ασφαλιστικών εταιριών συντελεί στην μείωση της αβεβαιότητας των ατόμων και των επιχειρήσεων και επομένως συμβάλλει στην Κοινωνική σταθερότητα. Επιφέρει κάποια εξίσωση περιουσιών και εισοδημάτων, γιατί κατανέμει το βάρος των οικονομικών καταστροφών, στο ευρύτερο κοινωνικό σύνολο. Αποφεύγεται έτσι ο αφανισμός ορισμένων περιουσιών, που θα είχε σαν αποτέλεσμα την Κοινωνική κατάπτωση των κλητόρων.

Τα παραδείγματα είναι άφθονα. Μια επιχείρηση δεν χρειάζεται να πτωχεύσει μετά από μια εκτεταμένη πυρκαγιά στις εγκαταστάσεις της. Μια οικογένεια δεν χρειάζεται να διαλυθεί ή να υποφέρει οικονομικά λόγω του πρόωρου θανάτου του αρχηγού της. Μια πόλη που καταστράφηκε από εκτεταμένες πυρκαγιές ή σεισμούς μπορεί να ξανακτιστεί με τις παροχές των ασφαλιστικών καλύψεων.

Η ζωή σε μια σύγχρονη κοινωνία θα ήταν μια αλυσίδα από καθημερινές τραγωδίες εάν δεν υπήρχε η υποχρεωτική Ασφάλιση για τις αστικές ευθύνες από την κυκλοφορία των οχημάτων. Τα ατυχήματα οδικής κυκλοφορίας και τα εργατικά ατυχήματα, που είναι από τα οξύτερα κοινωνικά προβλήματα της εποχής μας, βρίσκουν την οικονομική τους τουλάχιστον λύση, στην Ασφάλιση. Αντιμετωπίζονται έτσι οι βλάβες της δημόσιας ζωής και υγείας και συντηρείται το εργατικό δυναμικό μιας χώρας και προλαμβάνεται η παραπέρα Κοινωνική κατάπτωση, που οφείλεται σε οικονομικά αίτια.

Στην οικογενειακή ζωή η Ασφάλιση συμβάλλει οικονομικά, κοινωνικά και ηθικά. Η Ασφάλιση σπουδών και προικοδοτήσεων, εξασφαλίζει στα παιδιά πνευματική ανάπτυξη και επιτυχή γάμο και συμβάλλει έτσι στην Κοινωνική προβολή της οικογένειας, που αποτελεί την βάση όλης της Κοινωνικής συγκρότησης μιας χώρας. Ακόμα επενεργεί ηθικοπλαστικά στα μέλη της οικογένειας και τους καλλιεργεί το

αίσθημα της οικογενειακής ευθύνης και της ανάγκης για οικονομία και οικογενειακή μέριμνα.

Οι διάφοροι ασφαλιστικοί συνδυασμοί πάνω στην ανθρώπινη ζωή, αναπληρώνουν τα οικονομικά κενά που δημιουργούν το γήρας, ο θάνατος, οι αναπηρίες, οι ασθένειες και διάφορα άλλα οικογενειακά πλήγματα και προλαμβάνουν την Κοινωνική κατάπτωση της οικογένειας.

Είναι πάρα πολλές οι κοινωνικές ανάγκες που εξυπηρετούνται από την Ασφάλιση της ανθρώπινης ζωής και ιδιαίτερα από την Ασφάλιση ζωής των αρχηγών των οικογενειών. Είναι βέβαιο πως όσο περισσότερο αναπτυγμένος είναι ο ασφαλιστικός θεσμός σ' έναν τόπο, τόσο λιγότερα κοινωνικά προβλήματα αντιμετωπίζουν. Πέραν όμως από τα παραπάνω, μεγάλης σημασίας κοινωνικό έργο επιτελείται από τα Συλλογικά Όργανα των Ασφαλιστικών επιχειρήσεων, στην προσπάθεια τους να αποκαλύψουν τα αίτια ορισμένων κινδύνων και να βρουν τα κατάλληλα μέσα καταπολέμησης τους. Ιδιαίτερως ενδιαφέρουσα είναι η ενίσχυση από τις ασφαλιστικές επιχειρήσεις, των επιστημονικών προγραμμάτων έρευνας για την ανεύρεση των αιτιών που προκαλούν τον καρκίνο, τις καρδιοπάθειες, τις αγγειοπάθειες και άλλες θανατηφόρες νόσους.

Οι έρευνες, εξ άλλου, για τον περιορισμό του ατυχήματος οδικής κυκλοφορίας και οι έρευνες για την εκπόνηση και εφαρμογή μέτρων αυξημένης προστασίας, για τους απασχολούμενους σε επικίνδυνα επαγγέλματα, χρηματοδοτούνται στο μεγαλύτερο τους μέρος διεθνώς από τις διάφορες οργανώσεις των Ασφαλιστικών επιχειρήσεων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ - ΙΔΙΩΤΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ

Η βασική διαφορά των δύο συστημάτων (του κεφαλαιοποιητικού, που κυρίως αφορά την Ιδιωτική Ασφάλιση, και του διανεμητικού, που ισχύει στο σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης)²⁹ είναι ποιος επωμίζεται τους μελλοντικούς κινδύνους; Οι συνταξιούχοι ή οι εργαζόμενοι; Το διανεμητικό σύστημα στηρίζεται στην αρχή της λεγομένης αλληλουχίας των γενεών ή αλλιώς στο περίφημο «συμβόλαιο των γενεών»³⁰. Σύμφωνα με την αρχή αυτή, οι ενεργοί ασφαλισμένοι (εργαζόμενοι) κάποιας συγκεκριμένης Χρονικής περιόδου, καταβάλλουν εισφορές από τις οποίες χρηματοδοτούνται άμεσα οι παροχές (συντάξεις) των συνταξιούχων της ίδιας χρονικής περιόδου.

Το σύστημα αυτό προϋποθέτει την ύπαρξη, διαχρονικά, μιας σταθερής σχέσης συνταξιούχων και ενεργών. Η σχέση αυτή ονομάζεται δείκτης δημογραφικής εξάρτησης (dependency ratio)³¹. Εδώ βρίσκεται και το μεγαλύτερο μειονέκτημα του συστήματος αυτού.

Δύο δημογραφικές αλλαγές που χαρακτηρίζουν τον σύγχρονο κόσμο έχουν ως αποτέλεσμα την δραματική αύξηση του παραπάνω δείκτη. Οι αλλαγές αυτές είναι οι εξής:

1. Η υπογεννητικότητα, που έχει ως αποτέλεσμα την συνεχή μείωση του αριθμού των νέων που εισέρχονται στο χώρο της εργασίας.
2. Η συνεχής αύξηση του μέσου όρου ζωής, που έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση του αριθμού των συνταξιούχων.

29 Αναλυτικότερα: 1) ΣΠΡΑΟΣ ΓΙΑΝΝΗΣ και ΤΗΝΟΣ ΠΛΑΤΩΝ, άρθρο στο ΔΕΛΤΙΟ οικονομικό και Στατιστικό, τεύχος Ι Ο, Οκτ. 98, με τίτλο: «Διανεμητικά και κεφαλαιοποιητικά συστήματα συντάξεων: Εντυπώσεις και Ουσία», σελ. 8-17.

2) ΓΙΑΤΡΟΣ Κ.: «Ιδιωτική Ασφαλιστική Οικονομική», Αθήνα 1970, σελ. 146-149.

3) ΕΚΘΕΣΗ ΣΠΡ ΑΟΥ Για την Οικονομία και τις Συντάξεις, Οκτ. 1997.

4) ΖΑΜΠΕΛΗΣ ΠΑΝ.: άρθρο στο «Ασφαλιστικό Μάρκετινγκ και πωλήσεις», Ιούνιος 98, με τίτλο: «Για ένα νέο μοντέλο Κοινωνικής Ασφάλισης», σελ. 33-37

5) ΤΟ ΒΗΜΑ, άρθρο με τίτλο «Γιατί να μην πληρώσουν οι Ασιάτες;», «ΤΟ ΒΗΜΑ», 16 Μαρτίου '97, σελ. 10 ί 7.

30 ΠΗΓΗ: ΖΑΜΠΕΛΗΣ Π., ό.π., σελ. 33, επίσης ΦΑΝΗΣ Γ, άρθρο στην «Ασφαλιστική Αγορά», Οκτ. '97 με τίτλο: «Κοινωνική και Ιδιωτική Ασφάλιση στην Ελλάδα», σελ. 44

.¹ Δείκτης δημογραφικής εξάρτησης: σχέση ατόμων ηλικίας 65 ετών και άνω ως ποσοστό των ατόμων ηλικίας 14-64 ετών και άνω

Στα παραπάνω πρέπει να προστεθούν και ορισμένοι ακόμη μη δημογραφικοί παράγοντες όπως είναι:

- ο Η συνεχώς διογκούμενη ανεργία
- ο Η επέκταση της μέσης χρονικής περιόδου εκπαίδευσης
- ο Οι πρόωρες αποχωρήσεις

Οι παραπάνω παράγοντες δεν είναι παροδικοί και συμπτωματικοί, αποτελούν μια πραγματικότητα και φαίνεται ότι θα μας απασχολούν για αρκετά χρόνια ακόμη. Το διανεμητικό σύστημα, εδώ και πολλές δεκαετίες, είναι αντικείμενο κριτικής από τους ειδικούς των ασφαλίσεων και κυρίως από τους αναλογιστές, ακριβώς για το γεγονός ότι παρουσιάζει μια μεγάλη ευαισθησία στις δημογραφικές αλλαγές.

Στον αντίποδα του διανεμητικού συστήματος βρίσκεται το κεφαλαιοποιητικό σύστημα.

Σύμφωνα, λοιπόν, με την φιλοσοφία του κεφαλαιοποιητικού συστήματος, οι σημερινοί εργαζόμενοι πληρώνουν εισφορές για να εξασφαλίσουν τις δικές τους παροχές και μόνον αυτές. Αφού οι εισφορές προηγούνται των παροχών, είναι ευνόητο να αποθεματοποιούνται και σαν άμεση συνέπεια, να επενδύονται την καταβολή παροχών όταν έρθει η ώρα. Από την αποθεματοποίηση που γίνεται με σκοπό την δημιουργία κεφαλαίου που είναι απαραίτητο για την εξόφληση των παροχών, βγαίνει ο όρος «κεφαλαιοποιητικό σύστημα». Αυτό το σύστημα δεν έχει την ανάγκη της αλληλουχίας των γενεών και ως εκ τούτου είναι απρόσβλητο από τις δημογραφικές αλλαγές και είναι κατά πολύ ασφαλέστερο από το διανεμητικό σύστημα. Το γεγονός ότι το κεφαλαιοποιητικό σύστημα δεν απαιτεί την ύπαρξη του περίφημου συμβολαίου των γενεών έχει ως αποτέλεσμα την ομαλοποίηση του κόστους των παροχών, δηλαδή τις σταθερές εισφορές.

Ένα ακόμη σημαντικό πλεονέκτημα του κεφαλαιοποιητικού συστήματος είναι το γεγονός ότι μέσα από το σύστημα αυτό συγκεντρώνονται τεράστια κεφάλαια, τα οποία επενδύονται και ενισχύουν την κεφαλαιαγορά, βοηθώντας με τον τρόπο αυτόν την άνοδο της οικονομίας, την αύξηση της απασχόλησης και την βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων. Παράλληλα, διευκολύνονται οι χειρισμοί ελέγχου του δημοσίου χρέους, αφού η ροή τέτοιων ποσών στην αγορά ομολόγων θα έχει ως αποτέλεσμα την τόσο επιθυμητή από όλους πτώση των Καθαρών Επιτοκίων.

Βέβαια, και το διανεμητικό σύστημα παρουσιάζει, σύμφωνα με τους οπαδούς του, κάποια πλεονεκτήματα, τα οποία, άλλωστε, εξηγούν και τους λόγους για τους οποίους υιοθετήθηκε από πολλές κυβερνήσεις σε όλο τον κόσμο, όταν πρώτη φορά ξεκίνησαν να εφαρμόζονται τα συστήματα Κοινωνικής Ασφάλισης. Το πρώτο πλεονέκτημα είναι το γεγονός ότι το σύστημα αυτό έχει την δυνατότητα να μπαίνει σε πλήρη λειτουργία από τη στιγμή που θα γίνει η έναρξη των εργασιών του και να καταβάλλει άμεσα συντάξεις, στους υπάρχοντες εκείνη την στιγμή συνταξιούχους, οι οποίες χρηματοδοτούνται από τις καταβολές εισφορών των εν ενεργεία μετεχόντων. Αυτό είναι κάτι που δεν μπορεί να γίνει κάτω από το κεφαλαιοποιητικό σύστημα. Πολλοί αμφισβητούν το γεγονός ότι αυτό το χαρακτηριστικό του διανεμητικού συστήματος αποτελεί πλεονέκτημα, αφού δημιουργεί ένα οικονομικό έλλειμμα το οποίο μεταφέρεται από γενιά σε γενιά.

Το δεύτερο πλεονέκτημα του διανεμητικού συστήματος είναι ότι μπορεί να αντιμετωπίζει, με άμεσο¹ τρόπο, την επίδραση του πληθωρισμού στις παροχές, αφού η πηγή χρηματοδότησης των παροχών είναι τα τρέχοντα έσοδα του, τα οποία συνδέονται άμεσα με τους τρέχοντες μισθούς των εν ενεργεία ασφαλισμένων. Με την προϋπόθεση βέβαια ότι οι μισθοί αυτοί ακολουθούν την πορεία του πληθωρισμού και ότι η πληθυσμιακή σχέση των ασφαλισμένων προς τους συνταξιούχους θα παραμένει σταθερή. Σε ό,τι αφορά το πλεονέκτημα αυτό, το κεφαλαιοποιητικό σύστημα έχει και αυτό τη δυνατότητα αυτή, με την προϋπόθεση ότι οι αποδόσεις των επενδύσεων των αποθεματικών του θα είναι υψηλότερες από τον πληθωρισμό, ώστε να επιτρέπουν την αναπροσαρμογή αυτή.

Τελικά το διανεμητικό σύστημα έχει σοβαρότατα μειονεκτήματα και πολύ λίγα πλεονεκτήματα, σε αντίθεση με το κεφαλαιοποιητικό σύστημα που διαθέτει σημαντικότερα πλεονεκτήματα και λίγα μειονεκτήματα.

Σήμερα, και ύστερα από έναν περίπου αιώνα εφαρμογής των δύο συστημάτων, όλες οι ανεπτυγμένες χώρες του κόσμου εγκαταλείπουν το διανεμητικό σύστημα και στρέφονται προς το κεφαλαιοποιητικό, γιατί αυτό έχει αποδειχτεί ότι έχει πολύ περισσότερα πλεονεκτήματα.

Η καλύτερη δυνατή διασφάλιση των παροχών και οι σταθερότερες εισφορές είναι κάποια από τα κυριότερα προσόντα που πρέπει να έχει ένα σύγχρονο σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης, έτσι ώστε να θεωρείται βιώσιμο. Το βασικό πρόβλημα που

αντιμετωπίζει το διανεμητικό σύστημα είναι το δημογραφικό, το οποίο έχει ευρύτερες επιπτώσεις που πρέπει να συνεκτιμηθούν, επίσης αυτό μας οδηγεί σ' έναν φαύλο κύκλο συνεχών αυξήσεων των εισφορών. Μέσα στο πλαίσιο του διανεμητικού συστήματος δεν υπάρχει διέξοδος από αυτόν τον φαύλο κύκλο. Οι αυξήσεις των εισφορών έχουν ως αποτέλεσμα, πέραν άλλων, την αύξηση του κόστους παραγωγής. Η αύξηση του κόστους παραγωγής πλήττει την ανταγωνιστικότητα του προϊόντος και έχει ως αποτέλεσμα μείωση των πωλήσεων. Η μείωση αυτή φέρνει μείωση της παραγωγής και άρα μείωση του αριθμού των εργαζομένων. Η μείωση του αριθμού των εργαζομένων έχει ως αποτέλεσμα την μείωση των εσόδων του συνταξιοδοτικού συστήματος και, κατά συνέπεια τη δυσκολία στην καταβολή των συντάξεων. Για να αποκατασταθούν τα έσοδα της Κοινωνικής Ασφάλισης πρέπει να αυξηθούν οι εισφορές. Έτσι συνεχίζεται ο φαύλος κύκλος ο οποίος μπορεί να τελειώσει μόνο με την κατάρρευση της οικονομίας της χώρας. Ως εκ τούτου, το ερώτημα για διανεμητικό ή κεφαλαιοποιητικό σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης είναι μόνο ρητορικό σχήμα. Ουσιαστικά δεν υπάρχει άλλη εναλλακτική λύση παρά η υιοθέτηση του κεφαλαιοποιητικού συστήματος ως κύρια βάση πάνω στην οποία θα διαμορφωθεί η συνταξιοδοτική παροχή και ο περιορισμός του διανεμητικού σε παροχές που δεν είναι εύκολο να στηριχθούν εξ ολοκλήρου στην κεφαλαιοποίηση, όπως είναι οι παροχές για τους μακροχρόνιους ανέργους και οι παροχές θανάτου και ανικανότητας.

Συμπερασματικά, το κεφαλαιοποιητικό σύστημα είναι το πιο τίμιο, γιατί υποχρεώνει κάθε γενιά να χρηματοδοτεί η ίδια τις συνταξιοδοτικές παροχές της.

5.1 ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΗ ΣΧΕΣΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΙΔΙΩΤΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ

Όλοι αναγνωρίζουν την συνεισφορά του κοινωνικοασφαλιστικού συστήματος στην προστασία του ανθρώπου από τις δυσμενείς συνέπειες των κινδύνων που τον απειλούν. Πράγματι, ο θεσμός της Κοινωνικής Ασφάλισης παρέχει, όπως ήδη αναφέραμε, μια πρώτη, στερεή βάση καλύψεων που σκοπό έχει, ακριβώς, την ελαχιστοποίηση και την εξασθένιση όσων δυσοίωνων προοπτικών ενδέχεται να

διαγραφούν για τον άνθρωπο ή το κοινωνικό σύνολο. Σε αυτή την έννοια προέχει να εκτιμηθούν η ποιότητα και η επάρκεια των κοινωνικοασφαλιστικών παροχών ώστε να διαπιστωθούν και να καλυφθούν τυχόν κενά ή αδυναμίες τους μέσα από ένα περιεκτικό φάσμα καλύψεων και παροχών που εγγυάται και στηρίζει ο θεσμός της Ιδιωτικής Ασφάλισης. Η παραπάνω διαπίστωση επιβεβαιώνει τον αρμονικό και λειτουργικό συνδυασμό των κοινωνικοασφαλιστικών παροχών και των ιδιωτικοασφαλιστικών καλύψεων προς την κατεύθυνση της μεγιστοποίησης του βαθμού προστασίας που απολαμβάνει ο ασφαλισμένος.

Αυτό που διαφαίνεται από την σύνθεση του σχήματος είναι, ακριβώς ότι ο βαθμός ασφαλιστικής προστασίας μιας κοινωνίας κλιμακώνεται όταν τα μέλη της διαθέτουν (πέραν των στοιχειωδών κοινωνικοασφαλιστικών (ΚΑ.) και επικουρικών (Ε.Α.) παροχών ένα «πακέτο» ποιοτικών καλύψεων, όπως αυτές πηγάζουν από τις πρόνοιες ενός ιδιωτικού ασφαλιστηρίου συμβολαίου.

Η παρακάτω ανάλυση έγινε από τον Αντωνίου Θ., στο άρθρο του με θέμα: «Ασφαλιστικές εταιρίες ως φορείς Κοινωνικής Ασφάλισης στο πλαίσιο μιας ενιαίας εσωτερικής αγοράς -Μια συμβολή στην ερμηνεία του άρθρου 22 παρ. 4 του Ελληνικού Συντάγματος στο πρόβλημα οριοθέτησης της Ιδιωτικής Ασφάλισης από την Κοινωνική ασφάλιση), εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα - Κομοτηνή 1996, σελ. 103-107.

Πιστεύουμε ότι αυτή η ανάλυση καλύπτει το σχετικό μέρος αυτής της εργασίας> μας και για το λόγο αυτό παραθέτουμε ολόκληρη αυτήν την ανάλυση:

«Η ιδιωτική ασφάλιση καλύπτει κατ¹ αρχήν τους κινδύνους που η κοινωνική ασφάλεια είτε αφήνει στην πρωτοβουλία του ατόμου, είτε η ίδια δεν καλύπτει καν ή δεν καλύπτει επαρκώς. Είναι δυνατός, τέλος, ο νομοθετικός αποκλεισμός από τους δέκτες παροχών κοινωνικής ασφάλειας προσώπων και η συνεπεία τούτου παραπομπή τους στην ιδιωτική ασφάλιση. Σε αυτές τις περιπτώσεις η ιδιωτική ασφάλιση αναλαμβάνει τον ρόλο της συμπληρώσεως της δημόσιας κοινωνικής ασφάλειας «προς τα πάνω». Η παρουσία της ιδιωτικής ασφαλίσεως γίνεται ιδιαίτερα αναγκαία με τη συνεχώς διαπιστούμενη αδυναμία των συστημάτων πρόνοιας, που βασίζονται στις εισφορές, να αντεπεξέλθουν στις απαιτήσεις των κοινωνικών κινδύνων που καλύπτουν με τις εισφορές αυτές και με τον συνεπεία τούτου εξαναγκασμό τους να προσφύγουν σε κρατικά μέσα. Έτσι, η γήρανση του πληθυσμού, η ανεργία, το υψηλό κόστος

περιθάλψεως, έχουν ως αποτέλεσμα τόσο την αύξηση της εισφοράς του ενεργού εργαζόμενου πληθυσμού, όσο και τη μείωση αυτής καθ' εαυτής της κοινωνικής παροχής. Γενικά, παρατηρείται ένας περιορισμός του πεδίου εφαρμογής των δημοσίων συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης και μια αύξηση των προϋποθέσεων υπαγωγής στην κοινωνική ασφάλιση, ενώ παράλληλα ενθαρρύνεται με διάφορα μέτρα η προσφυγή στην ιδιωτική ασφάλιση, που λειτουργεί με τους κανόνες της οικονομίας της αγοράς.

Αντίθετα, η εξ ολοκλήρου ανάληψη του τομέως της κοινωνικής ασφάλισης των εργαζομένων από την ιδιωτική ασφαλιστική εταιρεία της επιχειρήσεως, π.χ. η εφαρμογή δηλαδή της εσωτερικής λύσης του κοινωνικού προβλήματος (στο πλαίσιο της επιχειρήσεως), θα προσέκρουε σε μια σειρά από άλλα προβλήματα, όπως είναι η βιωσιμότητα της επιχειρήσεως, η οποία επηρεάζεται από συναλλαγματικές διαταραχές και αυξήσεις των λειτουργικών της εξόδων ή και από την υποχρέωση της να καλύψει ασφαλιστικά και χρόνους μη πραγματικά παρεχομένης εργασίας, όπως είναι η θητεία, η γονική άδεια, η ασθένεια. Αλλά και ο κίνδυνος να προκληθεί μη ενιαία και άνιση κοινωνική προστασία ανάλογα με το μέγεθος και τους επιχειρηματικούς στόχους των κατ' ιδίαν επιχειρήσεων, που αναλαμβάνουν το βάρος της κοινωνικής ασφάλισης των εργαζομένων τους, είναι ορατός.

Εξ άλλου, η ιδιωτική ασφάλιση στηρίζεται στην αποταμίευση και όχι στη διαπροσωπική ανακατανομή του εισοδήματος, η οποία αποτελεί και την φιλοσοφία της κοινωνικής ασφάλισης. Στην πραγματικότητα, η σχέση ιδιωτικής και κοινωνικής ασφάλισης είναι σχέση αποκλεισμού της μίας από την άλλη. Όσο καλύτερα επιτυγχάνεται η ανακατανομή του εισοδήματος, τόσο ολιγότερο αναγκαία καθίσταται η ανάγκη της αποταμιεύσεως με σκοπό την υποκατάσταση της κοινωνικής ασφάλισης.

Στα παραπάνω υπάρχει βέβαια και ο αντίλογος ότι το γενικό συμφέρον, όπως αυτό συγκεκριμενοποιείται με την παροχή κοινωνικής ασφάλισης, ικανοποιείται αποτελεσματικότερα με την παροχή ανάλογων υπηρεσιών από τις ιδιωτικές ασφαλιστικές εταιρίες. Με τον τρόπο αυτό θα απαλειφθούν οι υποχρεωτικές εισφορές, ενώ παράλληλα - κατά την άποψη υπέρ της ιδιωτικοποιήσεως και στον τομέα αυτό- θα λυθούν τα οικονομικά προβλήματα της κοινωνικής προστασίας χωρίς να αυξηθούν οι φόροι. Παράλληλα, τα άτομα θα καταστούν περισσότερο υπεύθυνα και θα επιλέγουν πλέον τα ίδια «ως κοινωνικοί καταναλωτές» την κοινωνική προστασία που τους

αρμόζει καλύτερα, ενώ οι φορείς κοινωνικής ασφαλίσεως θα γίνουν ευέλικτοι και αποτελεσματικότεροι λόγω ακριβώς της υπαγωγής τους στους μηχανισμούς της αγοράς και του ελεύθερου ανταγωνισμού, από ότι είναι τώρα οι δημόσιο και οι ημιδημόσιοι φορείς κοινωνικής ασφαλίσεως. Η άποψη αυτή επιχειρηματολογεί κυρίως με τη δυνατότητα ασκήσεως διπτού ελέγχου επί των ιδιωτικών ασφαλιστικών εταιριών, ήτοι τόσο ελέγχου επί της οικονομικής καταστάσεως και φερεγγυότητας της εταιρείας, όσο και ελέγχου επί του τρόπου ικανοποιήσεως των αναγκών του καταναλωτικού των ασφαλιστικών υπηρεσιών κοινού.

Αυτοί οι δύο κυρίως τύποι ελέγχου είναι οι βασικοί άξονες, στο πλαίσιο των οποίων θα κινηθεί η έρευνα για τη δυνατότητα των ιδιωτικών ασφαλιστικών εταιριών να υποκαταστήσουν τους δημόσιους οργανισμούς κοινωνικής ασφαλίσεως. Οι έλεγχοι αυτοί θα αντιμετωπισθούν υπό την οπτική γωνία του κοινοτικού δικαίου, το οποίο μετά την απελευθέρωση των ασφαλιστικών υπηρεσιών στην ουσία προσδιορίζει την φύση του ελέγχου και της εποπτείας από το κράτος-μέλος. Εάν οι ελεγκτικοί αυτοί μηχανισμοί μπορούν να εξασφαλίσουν ό,τι και η κοινωνική αλληλεγγύη κατά την έννοια της διατάξεως του άρθρου 22 παρ.4 του Συντάγματος, ήτοι έχουν τη δυνατότητα να προλαμβάνουν ή να συμβάλλουν στην αυτοθεράπευση των κοινωνικών ελλειμμάτων, τότε μπορεί να γίνει λόγος σε συνταγματικό επίπεδο για υποκατάσταση της κοινωνικής ασφαλίσεως από την ιδιωτική ασφάλιση³². Η υποκατάσταση κατά την έννοια του Συντάγματος ενδιαφέρει μόνον ως προς όλες τις λειτουργίες και κυρίως τον πυρήνα της κοινωνικής ασφαλίσεως, που δεν είναι άλλος από τον επανορθωτικό χαρακτήρα επεμβάσεως του κράτους σε περιπτώσεις ασφαλιστικών κινδύνων³³, που δεν μπορεί να καλύψει το άτομο με το εισόδημα του, που αποκτά από την εργασία του. Έτσι, εκείνο που ενδιαφέρει κυρίως από συνταγματικής πλευράς είναι όχι τόσο

³² Ορθώς επισημαίνει ο Α ντ. Πέτρογλου, στο άρθρο του με τίτλο «Μέτρα Οργάνωσης και εκσυγχρονισμός της Κοινωνικής ασφάλισης». ΕΔΚΑ 1992, σελ. 601-603, ότι το διακριτικό γνώρισμα της Κοινωνικής Ασφάλισης από την Ιδιωτική είναι η καθολικότητα και υποχρεωτικότητα της κοινωνικής ασφάλισης και η συνέπεια αυτών των γνωρισμάτων υποχρέωση του Κράτους να εξεύρει τους πόρους και να καταβάλλει πάντοτε τα ελλείμματα της.

³³ Δεν ενδιαφέρει το Σύνταγμα με ποιο τρόπο θα χρηματοδοτηθεί αυτή η κοινωνική επέμβαση του κράτους, δηλαδή δεν καταλαμβάνεται στον συνταγματικώς κατοχυρωμένο πυρήνα του θεσμού ο τρόπος χρηματοδότησης της κοινωνικής ασφαλίσεως. Βλέπε για τον ποικίλο τρόπο χρηματοδότηση της Κοινωνικής ασφάλισης και τον συνεπεία του χαρακτήρα του αυτού αποκλεισμό του από τα ουσιώδη στοιχεία της κοινωνικής ασφάλισης, Π. Παπαρηγόπουλου, «Η κοινωνική ασφάλιση ως δημόσια υπηρεσία - Συνεργασία ιδιωτικών και δημόσιων φορέων, ΔΙΔΙΚ 1993, σελ. 257, 262-263.

η παροχή συμπληρωματικής ασφαλίσεως από την ιδιωτική ασφάλιση, όσο κυρίας ασφαλίσεως³⁴ και μάλιστα όχι κατ' ανάθεση.

Ήδη, ιδιαιτερότητες της ιδιωτικής ασφαλίσεως, όπως είναι η επιλογή των κινδύνων, η μη ανανέωση του συμβολαίου κατά τη συμβατική του λήξη, η επιδείνωση του κινδύνου κατά τη διάρκεια του συμβολαίου, η ακύρωση του συμβολαίου μετά το ατύχημα, η ατομική κοστολόγηση των κινδύνων κ.ά., θέτουν σε αμφισβήτηση τη δυνατότητα της ιδιωτικής ασφαλίσεως να υποκαταστήσει την κοινωνική για το λόγο ότι η πρώτη δεν διέπεται, συνεπεία των παραπάνω ιδιαιτεροτήτων, από την καθολικότητα και υποχρεωτικότητα της κοινωνικής ασφαλίσεως³⁵. Η εξαίρεση της υποχρεωτικής κοινωνικής ασφαλίσεως από την ιδιωτική πρωτοβουλία υποστηρίχθηκε εξ άλλου από το Συμβούλιο της Επικρατείας με το επιχείρημα, ότι πρέπει να προστατευθούν όσοι υποχρεωτικώς ασφαλίζονται ή καταβάλλουν ασφαλιστικές εισφορές από τους επιχειρηματικούς κινδύνους που συνδέονται με την άσκηση της ασφαλιστικής λειτουργίας από ιδιωτικούς φορείς³⁶.

Η καθολικότητα και η υποχρεωτικότητα είναι ουσιώδη στοιχεία της κοινωνικής ασφαλίσεως, όχι όμως και στοιχεία του πυρήνα της υπό κρίση συνταγματικής διατάξεως. Εκείνο που επιβάλλει η συνταγματική διάταξη είναι η εξασφάλιση με οποιοδήποτε τρόπο της κοινωνικής αλληλεγγύης και της ως εκ τούτου υπάρξεως δυνατότητας καλύψεως κοινωνικών ελλειμμάτων. Θα μπορούσε, έτσι, να υποστηριχθεί, ότι με κατάλληλο σύστημα εποπτείας επί των ασφαλιστικών εταιρειών εκ μέρους του κράτους είναι δυνατή η αποτροπή δημιουργίας κοινωνικών ελλειμμάτων. Υπό αυτό το πρίσμα ακολουθεί η έρευνα περί την ιδιωτική ασφάλιση αναπηρίας, ασθενείας και ατυχήματος. Για τον λόγο αυτό υπό εξέταση είναι κυρίως ο κοινοτικές Οδηγίες που αφορούν την πρωτασφάλιση ζωής και κατά δεύτερο λόγο αυτές που αφορούν την πρωτασφάλιση ζημιών

34 Αντίθετα, η Παπαρηγοπούλου, ό.π., σελ. 259, θέτει το συνταγματικό προβληματισμό υπό τον τύπο τριών ερωτήσεων και συγκεκριμένα: 1) εάν στο ισχύον Σύνταγμα αντίκειται η παροχή τόσο της κύριας, όσο και της συμπληρωματικής ασφάλισης από την ιδιωτική ασφάλιση (Σχέση όχι-όχι). 2) Εάν στην ιδιωτική ασφάλιση επιτρέπεται μόνο η συμπληρωματική ασφάλιση (σχέση όχι-ναι), και 3) εάν επιτρέπεται τόσο η παροχή της κύριας, όσο και της συμπληρωματικής ασφάλισης από τους ιδιωτικούς φορείς (σχέση ναι-ναι).

35 Βλ. για την σύγκρουση αυτή περίληψη της εισήγησης του BERNARD VIRET, Ιδιωτικές Ασφαλίσεις και συμπληρωματική προστασία σε σχέση με την κοινωνική ασφάλεια, ΕΔΚΑ, σελ. 2 14.

36 Βλ. ΣΤΕ 148/1987 και Ολομέλεια ΣΤΕ μετά από παραπομπή της προηγούμενης 5024/1987.

37 Βλ. άρθρο 15 παρ. 3 του Π.Δ. 252/1996. Το Διάταγμα αυτό εκδόθηκε σε συμμόρφωση προς τις διατάξεις: α) των Κοινοτικών ασφαλιστικών Οδηγιών 88/357/ΕΟΚ, 90/618/ΕΟΚ, 90/619/ΕΟΚ, 92/96/ΕΟΚ, 91/674/ΕΟΚ, β) της Οδηγίας 9 Π371/ΕΟΚ, Συμφωνία Ε.ο.κ. Ελβετικής Συνομοσπονδίας,

Συμπερασματικά μπορούμε να πούμε ότι η συνδυαστική λειτουργία των κοινωνικοασφαλιστικών και των ιδιωτικοασφαλιστικών καλύψεων είναι εκείνη που συνεπιφέρει αύξηση του βαθμού ασφαλιστικής προστασία] του ανθρώπου επ'ωφελεία του κοινωνικού συνόλου. Επιπλέον, εδώ εδράζεται και η φιλοσοφία του πλατύτερου ασφαλιστικού Θεσμού³⁸. Φιλοσοφία η οποία συνίσταται τόσο στην επιθυμία ελαχιστοποίησης του ατομικού κόστους αντιμετώπισης αναγκών του κοινωνικού συνόλου, όσο και στην σκοπιμότητα ολικής κάλυψης και ανακούφισης αυτών των ίδιων των αναγκών. Η πραγματικότητα, ωστόσο, σε ότι αφορά στο κοινωνικό σκέλος του θεσμού της Ασφάλισης υφίσταται της φιλοσοφίας του συστήματος καθ' όσον η ποιότητα και η έκταση των παροχών παραμένουν στάσιμες ή, συγκριτικά προς τις Ιδιωτικο ασφαλιστικές καλύψεις, συρρικνώνονται.

Η ιδιωτική ασφάλιση, στο βαθμό που αντιμετωπίζεται ως συμπληρωματική της Κοινωνικής ασφάλισης, μπορεί να βελτιώσει τη ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών προς τους ασφαλισμένους και να αντεπεξέλθει στις ιδιαίτερες ανάγκες των ασφαλισμένων³⁹. Σε καμία όμως περίπτωση η ιδιωτική ασφάλιση δεν μπορεί να αντικαταστήσει το θεσμό της κοινωνικής ασφάλισης σε ένα κράτος πρόνοιας, για τον απλούστατο λόγο ότι η ιδιωτική ασφάλιση λειτουργεί με βάση τις αρχές του Κεφαλαιοποιητικού⁴⁰ συστήματος, σε αντίθεση με τον θεσμό της κοινωνικής ασφάλισης που λειτουργεί με τις αρχές του διανεμητικού συστήματος. Πρέπει ωστόσο να σημειωθεί το γεγονός ότι οι αρνητικές επιδράσεις της κοινωνικής ασφάλισης⁴¹, ιδιαίτερα στο ρυθμό αποταμιεύσεων και επενδύσεων, περιορίζονται σημαντικά αν δεν εξαλείφονται σε θετικές από το θεσμό της ιδιωτικής ασφάλισης.

γ)την απόφαση 94/1,2/ΕΚΑΧ, ΕΚ, συμφωνία για τον Ευρωπαϊκό χώρο, και δ) τη Συνθήκη για την προσχώριση της Αυστρίας, της Φιλανδίας και της Σουηδίας στην Ε.Ε. (ΦΕΚ Α186/19/8/96). Η παραπάνω διάταξη του άρθρου 15 τροποποιεί την παράγραφο 2 του άρθρου 13 του νδ 400/70 και ταξινομεί τις ασφαλίσσεις ζωής κατά κλάδους. Μεταξύ άλλων περιλαμβάνονται σε αυτές ο Κλάδος ασφάλισης υγείας, ο Κλάδος διαχείρισης ομαδικών συνταξιοδοτικών ταμείων, ο κλάδος ομαδικών προγραμμάτων πρόνοιας, ο Κλάδος παρόμοιων εργασιών με την κοινωνική ασφάλιση.

³⁸ ΣΩΦΡΟΝΑ Ν: «*Συγκριτική ανάλυση συστημάτων και παροχών Κοινωνικής και Ιδιωτικής Ασφάλισης*», Ινστιτούτο Εκπαίδευσης INTERAMERICAN, Αθήνα, σελ. 19-20

³⁹ ΠΗΓΗ: ΦΑΝΗΣ, Τ., άρθρο στο περιοδικό «Ασφαλιστική Αγορά» με τίτλο «Κοινωνική και ιδιωτική Ασφάλιση στην Ελλάδα», Οκτ. '97.

40 Βλ προηγούμενο mp αιο.
41 ΠΗΓΗ: ΦΑΝΗΣ Τ., ό.Π. σελ. 44

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ ΩΣ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ

Σε όλες τις χώρες η ασφαλιστική βιομηχανία αποτελεί ένα σημαντικότατο κλάδο της οικονομίας. Στις Η.Π.Α. η συνολική παραγωγή ασφαλιστρων ανήλθε το 1994 σε 763.639 εκατ. δολάρια. Στις χώρες-μέλη του NAFTA 797.594 εκατ. δολάρια, στις χώρες της Ε.Ε. σε 664.811 εκατ. δολάρια και στις χώρες μέλη του ΟΟΣΑ σε 2.059.496 δολάρια⁴².

Ενδεικτικά μόνο για το 1984, στις ΗΠΑ υπήρχαν περίπου 5.000 ασφαλιστικές εταιρείες, η συνολική παραγωγή ανήλθε σε ποσό πάνω από 250 δις δολάρια και απασχολούσαν πάνω από 2.000.000 άτομα⁴³.

Και στις υπόλοιπες αναπτυγμένες χώρες η ασφαλιστική βιομηχανία παίζει σημαντικότατο ρόλο στην ανάπτυξη των οικονομιών. Βέβαια, η σύγκριση δεν είναι τόσο εύκολη, από τη στιγμή που τα στατιστικά στοιχεία διαφέρουν από χώρα σε χώρα. Σε πολλές χώρες η πρώτη πηγή στατιστικών στοιχείων των ασφαλιστικών εταιρειών προέρχονται από τις κυβερνητικές εποπτικές αρχές, οι οποίες φυσικά επικεντρώνουν την προσοχή τους στην ανάγκη τους να διαπιστώνουν το γεγονός ότι οι ασφαλιστικές εταιρείες που είναι κάτω από την εποπτεία τους είναι φερέγγυες. Σε άλλες χώρες η κύρια πηγή στατιστικών στοιχείων είναι οι δημοσιεύσεις διαφόρων εμπορικών ενώσεων, οι οποίες συνήθως καλύπτουν μόνο τα μέλη τους.

Μέχρι πρόσφατα οι ασφαλιστικές εταιρείες ως χρηματοοικονομικοί παράγοντες είχαν αγνοηθεί από πολλούς οικονομολόγους και μελετητές⁴⁴. Όμως πρόσφατα πληθαίνουν οι φωνές που αναγνωρίζουν την σημασία που έχει ο κλάδος της ασφάλισης στην οικονομία κάθε χώρας. Είναι φυσικό λοιπόν, οι ασφαλιστικές εταιρείες να θεωρούνται οι μεγαλύτεροι χρηματοοικονομικοί οργανισμοί μετά τις τράπεζες. Ταυτόχρονα, το απόλυτο ύψος των παραπάνω ποσών μας δείχνει τη σημασία που έχει

42 ΠΗΓΗ: ΟΕCDE: Insurance Statistics yearbook, 1997, σελ. 29

43 ΠΗΓΗ: BORCH, K: "Economic of. Insurance", Norwegian school of economics and Business Administration. NORTH HOVANO, 1990

44 βλέπε γι¹ αυτό το θέμα: I) Carter, R.C. και PHIC, O., στο «Economic and Insurance : an Introduction to the Economic aspect of Insurance"., PH PRESS Limited, 1971, επίσης PREFFER, IRVING στο

«Insurance and Economic Theory», Richard D. IRWING, Inc, Homewood, Illinois 1956. Εδώ ο

στην παγκόσμια, αλλά και για τις επιμέρους οικονομίες, η ασφαλιστική βιομηχανία. Ο ρόλος λοιπόν που παίζει ο θεσμός της ασφάλισης είναι τόσο σπουδαίος όσο και προφανής. Σαν τέτοιας πρωταρχικής σημασίας παράγοντας αναγνωρίστηκε ο ρόλος της σε τέτοιο βαθμό, που οι φορείς του να αποτελούν οικονομικά μεγέθη που αποτελούν εκ των πραγμάτων το βάθρο επί του οποίου στηρίζεται σήμερα το όλο οικονομικό οικοδόμημα της ανθρωπότητας γενικά, και κάθε προηγμένης κοινωνίας, ειδικά. Ο οικονομικός σκοπός των ασφαλιστικών εταιρειών δεν είναι η αποφυγή των ζημιών, αλλά η αποκατάσταση τους, όταν συμβούν οι ζημιές και υπάρχουν οι προϋποθέσεις που καλύπτουν τον κίνδυνο που προκάλεσε τις ζημιές. Κατά συνέπεια συμβάλλουν στη διατήρηση η αποκατάσταση των περιουσιακών στοιχείων ή αξιών των πάσης φύσης αγαθών και στοιχείων του ενεργητικού ή παθητικού κάθε φυσικού ή νομικού προσώπου.

Σύμφωνα λοιπόν με τα παραπάνω στοιχεία μπορούμε να υπογραμμίσουμε ότι η ιδιωτική ασφάλιση μπορεί:

- Να συμβάλλει αποφασιστικά στην βελτίωση και διερεύνηση των εμπορικών συναλλαγών
- Να βοηθήσει στην μεταφορά πολύτιμης τεχνολογίας και τεχνογνωσίας
- Να παρασταθεί σε κάθε προσπάθεια εκβιομηχάνισης
- Να δώσει ζωή στην κεφαλαιαγορά
- Να ενισχύσει την αποταμίευση και τα προγράμματα επενδύσεων
- Να προσφέρει ουσιαστικές υπηρεσίες στον τομέα της απασχόλησης και των

εργασιακών σχέσεων.

- Να προστατεύει τον επαγγελματία και τον οικογενειάρχη
- Να συνδράμει το ίδιο το κράτος στην άσκηση της κοινωνικής πολιτικής του.

Αν το πολύπλευρο φάσμα οικονομικών δραστηριοτήτων -αλλά και κοινωνικών είναι ενδεικτικές του πόσο μπορεί σημαντικά να επηρεάσει -άμεσα ή έμμεσα- η ιδιωτική ασφάλιση. Αυτός ο θεσμός δεν λειτουργεί όνο σαν ένας μηχανισμός μεταφοράς κινδύνου, αλλά συμμετέχει αμεσότερα στο οικονομικό και κοινωνικό γίγνεσθαι, όχι μόνο αποκαθιστώντας συγκεκριμένες ή καταβάλλοντος αποζημιώσεις.

6.1 ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΕΤΑΙΡΙΕΣ ΚΑΙ ΑΠΟΤΑΜΙΕΥΣΗ

Όπως ήδη αναφερθήκαμε προηγουμένως, η ιδιωτική ασφάλιση αναλαμβάνει πλέον το τεράστιο έργο της συσσώρευσης χρήματος. Για αρκετά χρόνια πριν το έργο αυτό το επιτελούσαν οι χιλιάδες λογαριασμοί ταμειυτηρίου των πολιτών, οι οποίοι ήταν το κάρβουνο που λειτουργεί την οικονομία. Το μηχανισμό των λογαριασμών ταμειυτηρίου διαδέχτηκε πρόσφατα, η έκρηξη των αμοιβαίων κεφαλαίων⁴⁵. Και τώρα οι συνθήκες έχουν ωριμάσει και οι ασφαλιστικές εταιρείες προσφέρουν τα United Linked προϊόντα.

Οι ασφαλιστικές εταιρείες και οι τράπεζες αποτελούν τους πυλώνες του εθνικού οικοδομήματος. Αναλαμβάνουν πλέον όχι μόνο να συγκεντρώνουν το χρήμα για να λειτουργεί το κράτος, αλλά μέσα από τους μηχανισμούς συσσώρευσης κεφαλαίων δίνουν λύσεις και στο παγκόσμιο πρόβλημα της κατάρρευσης του συστήματος της κοινωνικής ασφάλισης. Τα αποθεματικά των ασφαλιστικών εταιρειών είναι μαθηματικά αποδεδειγμένο ότι μπορούν με μια σωστή διαχείριση να απαντήσουν στις απαιτήσεις των προνοητικών, αλλά και να χρηματοδοτήσουν την ανάπτυξη των μηχανισμών για τους αδύναμους μη προνοητικούς πολίτες, που και γι' αυτούς η πρόνοια του Κράτους θα πρέπει να υπάρχει και να είναι αποτελεσματική.

Η ασφάλιση -ιδίως η ασφάλιση ζωής- όπως είδαμε είναι μια σημαντική μορφή αποταμίευσης και στην αγορά συναγωνίζεται άλλες μορφές αποταμίευσης⁴⁶.

Στην Ελλάδα, η Ιδιωτική ασφάλιση είναι ο κλάδος με τους μεγαλύτερους ρυθμούς ανάπτυξης και τις καλύτερες προοπτικές για το μέλλον⁴⁷. Ο θεσμός της Ιδιωτικής ασφάλισης όπως και η κοινωνική, επηρεάζει σε σημαντικό βαθμό τα διάφορα οικονομικά μεγέθη, γι' αυτό αποτελεί κλάδο με έντονο οικονομικό ενδιαφέρον. Οι εμπειρικές μελέτες, ωστόσο, σχετικά με τις επιδράσεις του θεσμού στα οικονομικά μεγέθη⁴⁸ και ιδιαίτερα στην ιδιωτική αποταμίευση είναι ελάχιστες και στην Ελλάδα ανύπαρκτες. Το γεγονός αυτό κάνει αδύνατη οποιαδήποτε προσπάθεια ποσοτικής

⁴⁵ Οι περισσότερες ή σχεδόν όλες οι ασφαλιστικές εταιρείες έχουν στην σύνθεση τους εταιρείες διαχώρησης αμοιβαίων κεφαλαίων. Καθώς έχουν από το νόμο την δυνατότητα να δημιουργήσουν άλλες εταιρείες.

⁴⁶ Βλ. BORCH,Κ.: ό.π., σελ. 240

⁴⁷ βλ. ΦΑΝΗ Τ.: ό.π., σελ. 45

⁴⁸ βλ. του ίδιου, ό.π., σελ. 45

διερεύνησης της επίδρασης της ιδιωτικής ασφάλισης στην ιδιωτική αποταμίευση. Όσον αφορά επιπτώσεις της κοινωνικής ασφάλισης πάνω στην ιδιωτική ασφάλιση, η μοναδική προσπάθεια διερεύνησης έγινε από τον καθηγητή Ν. Τάτσο το 1983⁴⁹. Η θεωρητική και εμπειρική μελέτη, ωστόσο, της επίδρασης του θεσμού της ιδιωτικής ασφάλισης στην αποταμίευση απαιτεί γνώση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του τρόπου λειτουργίας του κάθε θεσμού, που διαφέρουν σε μεγάλο βαθμό μεταξύ τους⁵⁰.

6.2. ΑΣΦΑΛΙΣΗ ΚΑΙ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ

Οι ασφαλιστικές εταιρείες συσσωρεύουν και διαχειρίζονται τεράστια ποσά από τα συμβόλαια των ασφαλισμένων τους, σε μορφή Κεφαλαίου και αποθεμάτων. Φυσικά, οι εταιρείες πρέπει να τα διαχειρίζονται υπεύθυνα και αποδοτικά. Οι επενδύσεις αποτελούν μια από τις σημαντικότερες λειτουργίες τους. εφόσον τα ασφάλιστρα προκαταβάλλονται μπορούν να επενδυθούν μέχρι όταν χρειασθούν για την πληρωμή ζημιών ή εξόδων⁵¹.

Κύριο κριτήριο για τις επενδύσεις των ασφαλιστικών εταιριών είναι η διατήρηση του κεφαλαίου, κάτι που εκδηλώνεται με τη μορφή τριών αρχών:

1. την αρχή της ρευστότητας των επενδύσεων
2. την αρχή της ασφάλειας των επενδυμένων κεφαλαίων
3. την αρχή της μέγιστης αποδοτικότητας των επενδύσεων.

1. Η ρευστότητα είναι κεφαλαιώδους σημασίας για τις ασφαλιστικές εταιρίες, για την αντιμετώπιση:
  - A) της κίνησης καθημερινών αναγκών
  - B) των τυχαίων και απρόβλεπτων αναγκών
  - Γ) των τυχαίων επενδυτικών ευκαιριών.

49 βλ. Τ Α ΤΣΟΥ Ν.: «Μερι-ές οικονομικές επιπτώσεις της Κοινωνικής Ασφάλισης», Σπουδαί,] 983 50ο βλ. ΦΛΝΠ Τ.: ό.π., σολ. 45.

51 βλ. BLUNDEN, WILLIAM E.: "Financial aspect of life Insurance" STUDIO COURSE 140, The CII Tuition service. Επίσης, ΝΕΚΤ ΑΡΙΟΣ, Μ.: «Εισαγωγή στην Ιδιωτική Ασφάλιση» FORUM] 998,σελ. 320, ΠΑΙΠΕΤΗ Γ.: «Ασφαλιστική αγορά και επενδύσεις» στο «Ομιλίες σε στελέχη ασφαλιστικής αγοράς 1988-1992» Ε1ΑΣ, Αθήνα 1996, σελ. 39. Επίσης βλέπε CLAHON G. και OSBORN W.T. στο "Insurance company investment" GEORGE AIEN AND UNWIN LMT, LONDON] 965.

^{2.Η} ασφάλεια των επενδύσεων είναι βασική προϋπόθεση ανταποκρίνονται ^{οι} εταιρίες στις υποχρεώσεις ως προς τους ασφαλισμένους και πρέπει να τοποθετούν τα αποθεματικά τους σε επενδύσεις με όσο το δυνατόν λιγότερο κίνδυνο.

3. Η μεγιστοποίηση της απόδοσης των κεφαλαίων και επενδύσεων είναι η επιδίωξη και πρωταρχική ανάγκη για πολλούς λόγους, όπως:

Α) Για τις ασφαλιστικές εταιρίες η απόδοση των επενδύσεων και Κεφαλαίων έχει συνάρτηση άμεση με το τεχνικό επιτόκιο ή το επιτόκιο ανατοκισμού Β) Για την αύξηση των κερδών των ασφαλιστικών εταιριών.

Γ) Στη σύγχρονη ανταγωνιστική ασφαλιστική αγορά το εμπορικό ασφάλιστρο προσδιορίζει και είναι συνάρτηση του κόστους του κινδύνου και της απόδοσης από τις επενδύσεις των κεφαλαίων των ασφαλιστικών εταιριών.

Δ) Με στόχο την συνεχή αναζήτηση της μεγαλύτερης απόδοσης και την διαρκή ανακατανομή των κεφαλαίων εάν είναι δυνατόν, η αναθεώρηση του χαρτοφυλακίου επενδύσεων δημιουργεί τον μοχλό δραστηριοποίησης της κεφαλαιαγοράς σε παραγωγικής διαδικασίας.

Πέρα από τα παραπάνω τρία κριτήρια μπορούμε επίσης να αναφερθούμε στην διασπορά των επενδύσεων, η οποία είναι επιτακτική ανάγκη και τα χαρτοφυλάκια επενδύσεων πρέπει να είναι «ισοζυγισμένα», ανάλογα με τις οικονομικές-κοινωνικές ή χρηματιστηριακές συγκυρίες, με τρόπο ώστε οι ενδεχόμενες ζημιές σε ορισμένο κλάδο επενδύσεων να καλύπτονται και να συμπληρώνονται ανώδυνα από άλλες μορφές επενδύσεων, και τέλος, η εξυπηρέτηση του κοινωνικού συνόλου από τις ασφαλιστικές εταιρίες δεν γίνεται χωρίς ανταμοιβή.

Η μακρόχρονη ή μεσόχρονη χρηματοδότηση ενός ειδικού προγράμματος περιφερειακής ανάπτυξης αποφέρει υψηλές αποδόσεις, όπως: πρόσθετα εισοδήματα στον τοπικό ή περιφερειακό πληθυσμό, αύξηση ασφάλισης περισσότερων ατόμων ή επιχειρήσεων και αύξηση του κύκλου ασφαλιστικών εργασιών.

Συνεπώς ο ασφαλιστικές εταιρίες με τα κεφάλαια τα οποία συγκεντρώνουν, επενδύουν άμεσα ή έμμεσα στην παραγωγική διαδικασία, προσφέρουν υψηλές υπηρεσίες στο κοινωνικό σύνολο και συμβάλλουν θετικά και δυναμικά στην οικονομική ανάπτυξη.

Η τήρηση των πιο πάνω κριτηρίων προϋποθέτει σώφρονα και ορθολογική οργάνωση, τακτική και πολιτικές, φαντασία και τόλμη.

Οι επενδύσεις όμως στις ασφαλιστικές εταιρίες διακρίνονται σε επενδύσεις του κλάδου ζωής και σε επενδύσεις λοιπών κλάδων.

6.2.1. ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΖΩΗΣ

Οι επενδύσεις στις Ασφαλίσεις Ζωής έχουν οικονομική και κοινωνική σημασία. Πρώτον, τα ασφαλιστήρια συμβόλαια Ζωής είναι από την φύση τους μακροχρόνια και οι υποχρεώσεις του ασφαλιστική εκτείνονται σε πολλά χρόνια (15,20, 25 ίσως και 30), άρα και οι επενδύσεις είναι μακροχρόνιες. Είναι φυσικό λοιπόν οι ασφαλιστές Ζωής να συγκεντρώνουν την προσοχή τους στις μακροχρόνιες επενδύσεις.

Άλλος παράγοντας που λαμβάνεται υπ' όψη από τους ασφαλιστές Ζωής είναι ο πληθωρισμός. Γίνεται προσπάθεια εξουδετέρωσης των αρνητικών επιπτώσεων τους για τον ασφαλισμένο. Πάνω σ' αυτή την λογική βασίζονται τα προγράμματα ασφαλιστών Ζωής με συμμετοχή των ασφαλισμένων στα κέρδη από τις επενδύσεις των μαθηματικών αποθεμάτων.

6.2.2. ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΤΟΥΣ ΓΕΝΙΚΟΥΣ ΚΛΑΔΟΥΣ

Στις επενδύσεις των Γενικών Κλάδων έμφαση κατά την επιλογή των επενδύσεων δίδεται στην δυνατότητα ρευστοποίησης, ώστε να μπορούν ν' αντιμετωπίζονται τυχόν μεγάλες ζημιές.

- 1) Τα ασφαλιστήρια συμβόλαια στις ασφαλίσεις περιουσίας και ευθύνης είναι βραχυπρόθεσμα. Συνήθως η περίοδος ασφάλισης είναι ένας χρόνος ή και λιγότερο. Ακόμη οι ζημιές διακανονίζονται γρήγορα, με εξαίρεση ορισμένες περιπτώσεις αποζημιώσεων ευθύνης⁵². Επιπλέον, αντίθετα με τις ασφαλίσεις Ζωής, όπου οι αποζημιώσεις έχουν συγκεκριμένο και προκαθορισμένο έμμεσα στην παραγωγική διαδικασία, προσφέρουν υψηλές ύψος, οι αποζημιώσεις στους γενικούς κλάδους κυμαίνονται ανάλογα με τον πληθωρισμό, το κόστος περίθαλψης, το κατασκευαστικό κόστος, το κόστος επίσκεψης αυτοκινήτων, τις οικονομικές συνθήκες, τις τάσεις στις αποφάσεις δικαστηρίων κλπ. Έτσι, ο στόχος της ρευστότητας αποκτά ιδιαίτερη σημασία.
- 2) Το εισόδημα από τις επενδύσεις παίζει σημαντικό ρόλο για την διόρθωση των κακών τεχνικών αποτελεσμάτων. Τα έσοδα από τις επενδύσεις του κεφαλαίου και των ελεύθερων

αποθεματικών, μαζί μ' αυτό από τις επενδύσεις του αποθέματος «μη δεδουλευμένων ασφαλιστών και του αποθέματος «εκκρεμών ζημιών» επιτρέπουν στην ασφαλιστική επιχείρηση να ισορροπήσει τα συνολικά αποτελέσματα της, παρά τα ενδεχομένως κακά αποτελέσματα.

Από την παραπάνω ανάλυση μπορούμε να συμπεράνουμε ότι το κριτήριο της ασφάλειας των επενδύσεων πρέπει να λαμβάνεται εξίσου σοβαρά υπ' όψη, τόσο από τους ασφαλιστές του Κλάδου Ζωής, όσο και από τους ασφαλιστές των γενικών Κλάδων. Η αποδοτικότητα των επενδύσεων προσελκύει το ενδιαφέρον των ασφαλιστών Ζωής, ενώ η δυνατότητα ρευστοποίησης απασχολεί πιο πολύ τους ασφαλιστές των Γενικών Κλάδων.

Στους πίνακες 44-45 απεικονίζονται το σύνολο και η σύνθεση των επενδύσεων που έγιναν την περίοδο 1989-1996, ενώ ο πίνακας 29 περιλαμβάνει τα έσοδα επενδύσεων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

Η ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Τα τελευταία χρόνια ο κλάδος της Ιδιωτικής Ασφάλισης σημειώνει σημαντικά βήματα ανάπτυξης και η συμβολή της στην πορεία της ελληνικής οικονομίας όλο και γίνεται αξιόλογη. Λέγεται πως στην Ελλάδα έχει μεγάλο περιθώριο ανάπτυξης. Η ανάπτυξη αυτή παρατηρείται τόσο στα πλαίσια του Τρίτου γένους Τομέα (Τομέας των Υπηρεσιών) όσο και στα πλαίσια του συνόλου της Ελληνικής Οικονομίας.

Στο ποσοστό της παραγωγής ασφαλιστρών επί του ΑΕΠ, παρατηρούμε μια συνεχή αύξηση τα τελευταία χρόνια όταν από 1,48% το 1988 φθάνει το 2,17% το 1992 και το 2,46% το 1995⁵³. Αυτή η εξέλιξη μας δείχνει ότι ο κλάδος της Ιδιωτικής Ασφάλισης έχει ένα ειδικό βάρος στο σύνολο της ελληνικής οικονομίας και αυτό αυξάνεται συνεχώς και λειτουργεί σαν μοχλός στην αναπτυξιακή προσπάθεια της χώρας.

Από τα στοιχεία που επιβεβαιώνουν την συμβολή της Ιδιωτικής Ασφάλισης στην Ελληνική Οικονομία μπορούμε να απαριθμήσουμε τα εξής:

Στον κλάδο της Ιδιωτικής Ασφάλισης απασχολούνται πάνω από 35.000 άτομα, εκ των οποίων 10.500 -11.000 είναι οι μισθωτοί και οι 25.000 - 30.000 υπολογίζονται οι διαμεσολαβούντες (ασφαλιστικοί σύμβουλοι, πράκτορες, μεσίτες).

Η λειτουργία του θεσμού της Ιδιωτικής Ασφάλισης είναι εκ φύσεως της Αποταμιευτική και η Ιδιωτική Ασφάλιση στον κλάδο ζωής συμπληρώνει και ενισχύει την Κοινωνική Ασφάλιση, αφού η καταβολή αποζημιώσεων υποβοηθά την προσπάθεια βελτίωσης της κατάστασης των ταμείων Κοινωνικής Ασφάλισης.

Ακόμη, οι ασφαλιστικές Εταιρίες υποχρεούνται από τον νόμο να επενδύουν τα αποθεματικά τους σε συγκεκριμένες μορφές επενδύσεως⁵⁴ και, έτσι, οι ασφαλιστικές εταιρίες μετατρέπονται σε «θεσμικούς επενδυτές» αφ' ενός, αφετέρου δε, συνεισφέρουν κεφάλαια (μέσω ομολόγων του Δημοσίου) για την ενίσχυση της Αναπτυξιακής πορείας της Ελληνικής Οικονομίας.

⁵³ ΠΕΙΡΟΥΝΑΚΗ Ν.: άρθρο στον ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ Τ Αχγ ΔΡΟΜΟ με τίτλο: «Η Ελληνική Ασφαλιστική Αγορά», 10 Ιουλίου 1997, σελ. 48

⁵⁴ Αυτές οι μορφές επένδυσης αναφέρονται αναλυτικά στο Ν.Δ. 2190/93

Μια άλλη σημαντική λειτουργία της Ιδιωτικής Ασφάλισης είναι το γεγονός ότι αποτελεί μια κύρια πηγή φορολογικών εσόδων του κράτους. Ενδεικτικά⁵⁵ το 1994 το κράτος κέρδισε πάνω από 65 δις δρχ. από την φορολογία των Ασφαλιστικών Εταιριών παρότι η συμβολή της Ιδιωτικής Ασφάλισης στην οικονομία είναι σημαντική, ωστόσο αυτή θεωρείται ακόμη μικρή⁵⁶. Για τη συμβολή των ασφαλειών στην αύξηση του ΑΕΠ, υπάρχει ένα αξιόλογο άρθρο του κ. Πειρουνάκη στον Οικονομικό Ταχυδρόμο της 10ης Ιουλίου 1997.

Στο κεφάλαιο 4 είδαμε πως η συνεισφορά της Ιδιωτικής Ασφάλισης παίζει ένα σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη της οικονομίας της κάθε χώρας. Η οριοθέτηση του κλάδου της Ιδιωτικής Ασφάλισης μέσα στα πλαίσια της ελληνικής οικονομίας, καθώς και η απεικόνιση, του μεγέθους του σε ποσοστό διεθνούς συγκρισιμότητας, επιτυγχάνεται με τον υπολογισμό των εξής δεικτών:

A) Του ποσοστού της συνολικής παραγωγής ασφαλιστρων επί του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος (ΑΕΠ)

B) Του ποσοστού των επενδύσεων των Ασφαλιστικών εταιριών επί του ΑΕΠ Γ) Της ελαστικότητας των ασφαλιστρων (εκφρασμένες σε δρχ. και ECU). Πιο κάτω ακολουθεί η εξέταση κάθε μεγέθους ξεχωριστά. Η επεξεργασία των στοιχείων και η ανάλυση έγιναν από την Ειδική Στατιστική Υπηρεσία της Ένωσης Ασφαλιστικών Εταιριών Ελλάδας, καθώς και βάση την επεξεργασία των ισολογισμών των εταιρειών όπως αυτές κατατέθηκαν στο Υπουργείο Ανάπτυξης.

7.1. ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΣΦΑΛΙΣΤΡΩΝ ΕΠΙ ΤΟΥ Α.Ε.Π.

Η αύξηση της τιμής του δείκτη των συνολικών ασφαλιστρων προς το Ακαθάριστο Εγχώριο προϊόν είναι συνεχής και συστηματική τα τελευταία χρόνια, που υπάρχουν διαθέσιμα και οργανωμένη βάση στατιστικά στοιχεία. Ενώ το 1989 ο δείκτης έφθανε το 1,11 % (Α.Ε.Π. σε τρέχουσες τιμές, ενιαία καταγραφή σύμφωνα με το νέο σύστημα Εθνικών Λογαριασμών του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας), το 1993

⁵⁵ ΠΗΓΗ: Άρθρο στο Περιοδικό «Ασφαλιστική Αγορά», Σεπτ. '96, σελ. 15-16

⁵⁶ ΝΕΚΤ ΑΡΙΟΥ Μ.: άρθρο στον Οικονομικό και Στατιστικό Δελτίο της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος, τεύχος 7, Νοέμβριος 1999

ξεπέρασε το 1,5% για να φθάσει το 1,78 το 1996. Είναι φανερό ότι το ειδικό βάρος του κλάδου της Ιδιωτικής Ασφάλισης αυξάνει προοδευτικά μέσα στο σύνολο της οικονομικής δραστηριότητας, βοηθώντας με τον δικό του τρόπο την αναπτυξιακή προσπάθεια της χώρας. Στους αριθμημένους πίνακες στατιστικών μεγεθών παρουσιάζονται αναλυτικά τα μεγέθη που αφορούν την εξέλιξη του κλάδου της Ιδιωτικής Ασφάλισης τα τελευταία οκτώ χρόνια.

Ο Πίνακας 1 επομένως καταγράφει το ποσοστό της συνολικής παραγωγής ασφαλιστρών από πρωτασφαλίσεις επί του Α.Ε.Π. της Ελλάδος, για την χρονική περίοδο 1989-1996.

Το Α.Ε.Π. είναι εκφρασμένο σε τρέχουσες τιμές συντελεστών παραγωγής, σύμφωνα με το νέο σύστημα Εθνικών Λογαριασμών, για δε το έτος 1996 το μέγεθος του είναι εκτίμηση της Δισης Μακροοικονομικής Αναλύσεως και Προγραμματισμού του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας.

7.2. ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΕΠΙ ΤΟΥ Α.Ε.Π.

Ο υπολογισμός του συνόλου των επενδύσεων των Ασφαλιστικών Εταιριών σαν ποσοστό επί του Α.Ε.Π. μιας χώρας (έτσι όπως παρουσιάζεται στον Πίνακα 2) αποτελεί διεθνώς ένα δείκτη του βαθμού ανάπτυξης της Ασφαλιστικής αγοράς, ενώ ταυτόχρονα αναδεικνύει την δυναμικότητα και τον βαθμό ωριμότητας του κλάδου ζωής.

Το ποσοστό της Ελληνικής ασφαλιστικής αγοράς αυξάνεται σταθερά τα τελευταία χρόνια, αφού από 1,35% το 1989, ξεπέρασε το 2% το 1993 και έφθασε το 2,86 το 1996.

Απέχει όμως αρκετά από τις άλλες Ευρωπαϊκές χώρες, με υψηλότερο βαθμό ανάπτυξης της ασφαλιστικής αγοράς.

73. ΕΛΑΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΑΣΦΑΛΙΣΤΡΩΝ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ Α.Ε.Π

Η ελαστικότητα ασφαλιστρων ως προς το Α.Ε.Π., δηλαδή ο λόγος του ποσοστού μεταβολής της παραγωγής ασφαλιστρων προς το ποσοστό μεταβολής του Α.Ε.Π. για την ίδια χρονική περίοδο, παρουσιάζεται στον Πίνακα 3.

Ο δείκτης αντανακλά τη σχέση που υπάρχει μεταξύ της μεγενθύσεως της ασφαλιστικής αγοράς και της Εθνικής Οικονομίας. Είναι φανερό ότι οι τιμές της ελαστικότητας μεγαλύτερες της μονάδας σημαίνουν ότι σε περιόδους αναπτύξεως της οικονομίας τα περιθώρια ανάπτυξης του κλάδου θα είναι ασφαλώς μεγαλύτερα.

Είναι φανερό από τον πίνακα ότι κατά την διάρκεια της περιόδου 1989-1996 (όπου οι τιμές του δείκτη κυμαίνονται μεταξύ 1,21 % και 1,97%) η ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας οδηγούσε σε μεγαλύτερη ανάπτυξη του Κλάδου της Ιδιωτικής Ασφάλισης.

7.4. ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗΝ ΑΣΦΑΛΙΣΤΡΑ

Ο λόγος των ασφαλιστρων από πρωτασφαλίσεις προς το σύνολο του πληθυσμού (εκτίμηση στα μέσα κάθε έτους) μας δίνει τον δείκτη των κατά κεφαλήν ασφαλιστρων (Πίνακες 4,5, 6).

Ενώ το 1989 αντιστοιχούσαν 11.942 δρχ. ασφάλιστρα ανά κάτοικο, το 1996 το αντίστοιχο μέγεθος έχει τετραπλασιαστεί, με αποτέλεσμα να φθάνει τις 49.063 δρχ.

Η εξέλιξη του ισόποσου μεγέθους εκφρασμένου σε ECU, με την χρήση της μέσης ετήσιας συναλλαγματικής ισοτιμίας fixing κάθε έτους (τελευταία στήλη των Πινάκων 4, 5, 6) ξεκινά από 66,78 ECU ανά κάτοικο το 1989 και φθάνει τα 162,81 ECU ανά κάτοικο το 1996.

Ο αντίστοιχος υπολογισμός των κατά κεφαλήν ασφαλιστρων για την Ασφάλιση ζωής (Πίνακας 5) δίνει 4.184 δρχ. (ή 26,92 ECU) ασφάλιστρα ανά κάτοικο το 1996.

Τα κατά κεφαλήν ασφάλιστρα των ασφαλίσεων ζημιών (Πίνακας 6) ήταν 7.128 δρχ. (ή 39,86 ECU) ασφάλιστρα ανά κάτοικο το 1989 και 25.365 δρχ. (ή 84,17 ECU) το 1996.

Είναι επομένως διαρκής και σταθερή η αύξηση της εμπιστοσύνης των Ελλήνων στον κλάδο της Ιδιωτικής Ασφάλισης, έτσι όπως εκφράζεται από τους προαναφερθέντες δείκτες.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΙΔΙΩΤΙΚΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ
ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ

ΓΡΑΦ. 1: ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΣΦΑΛΙΣΤΡΩΝ ΕΠΙ ΤΟΥ Α.Ε.Π.

ΕΤΟΣ	ΑΣΦΑΛΙΣΤΡΑ	Α. Ε. Π.	%
1989	120.494	10.826.700	1,11%
1990	162.565	12.573.398	1,25%
1991	209.681	15.848.243	1,32%
1992	272.124	18.238.126	1,49%
1993	335.469	20.609.082	1,63%
1994	386.447	23.196.300	1,67%
1995	443.044	25.892.880	1,71%
1996	513.445	28.922.347	1,78%

(ΤΑ ΠΟΣΑ ΕΙ ΝΑΙ ΣΕ ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΑ ΔΡΧ., Α.Ε.Π. ΣΕ ΤΡΕΧΟΥΣΕΣ ΤΙΜΕΣ)

(ΠΗΓΗ : ΥΠ.ΕΘ.Ο. - ΝΕΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΕΘΝΙΚΩΝ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΩΝ)

ΓΡΑΦ. 2 : ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΕΠΙ ΤΟΥ Α.Ε.Π.

ΕΤΟΣ	ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ	Α. Ε. Π.	%
1989	146.189	10.826.700	1,35%
1990	195.986	12.973.398	1,51%
1991	258.848	15.848.243	1,63%
1992	338.037	18.238.126	1,85%
1993	445.118	20.609.082	2,16%
1994	556.230	23.196.300	2,40%
1995	676.366	25.892.880	2,61%
1996	828.503	28.922.347	2,86%

(ΤΑ ΠΟΣΑ ΕΙΝΑΙ ΣΕ ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΑ ΔΡΧ., Α.Ε.Π. ΣΕ ΤΡΕΧΟΥΣΕΣ ΤΙΜΕΣ)

(ΠΗΓΗ: ΥΠ.ΕΘ.Ο. - ΝΕΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΕΘΝΙΚΩΝ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΩΝ)

ΓΡΑΦ. 3 : ΕΛΑΣΤΙΚΟΤΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΡΩΝ ΕΓΩ ΤΟΥ Α.Ε.Π.

ΕΤΟΣ	ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΡΩΝ	ΜΕΤΑΒΟΛΗ Α.Ε.Π.	ΕΛΑΣΤΙΚΟΤΗΣ
1989-90	34,92%	19,83%	1,76
1990 - 91	28,98%	22,16%	1,31
1991 -92	29,78%	15,08%	1,97
1992 -93	23,28%	13,00%	1,79
1993 -94	15,20%	12,55%	1,21
1994 -95	14,65%	11,63%	1,26
1995 - 96	15,89%	11,70%	1,36

ΠΟΣΟΣΤΟ ΜΕΤΑΒΟΛΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΡΩΝ / ΠΟΣΟΣΤΟ ΜΕΤΑΒΟΛΗΣ Α.Ε.Π.

ΠΙΝ.4: ΣΥΝΟΛΙΚΑ ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗΝ ΑΣΦΑΛΙΣΤΡΑ

ΕΤΟΣ	ΣΥΝΟΛΟ ΑΣΦΑΛΙΣΤΡΩΝ	I ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗΝ ΑΣΦΑΛΙΣΤΡΑ		
		ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	ΔΡΑΧΜΕΣ	ΚC.U.'s
1989	120.494	10.089.550	11.942	66,78
1990	162.565	10.160.551	16.000	79,21
1991	209.681	10.247.341	20.462	90,78
1992	272.124	10.321.883	26.364	106,91
1993	335.469	10.379.453	32.320	120,60
1994	386.447	10.426.289	37.065	129,06
1995	443.044	10.442.900	42.425	141,64
1996	513.445	10.465.058	49.063	162,81

(ΣΥΝΟΛΟ ΑΣΦΑΛΙΣΤΡΩΝ ΑΠΟ ΠΡΩΤΑΣΦΑΛΙΣΕΙΣ ΣΕ ΕΚΑΤ. ΔΡΧ)

ΠΙΝ.5: ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗΝ ΑΣΦΑΛΙΣΤΡΑ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ ΖΩΗΣ

ΕΤΟΣ	ΣΥΝΟΛΟ ΑΣΦΜΙΣΤΡΩΝ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗΝ ΑΣΦΑΛΙΣΤΡΑ	
			ΔΡΑΧΜΕΣ	E.C.U.'s
1989	48.572	10.089.550	4.814	26,92
1990	68.291	10.160.551	6.721	33,27
1991	98.996	10.247.341	9.661	42,86
1992	131.147	10.321.883	12.706	51,52
1993	161.490	10.379.453	15.559	58,06
1994	190.078	10.426.289	18.231	63,48
1995	218.047	10.442.900	20.880	69,71
1996	248.011	10.465.058	23.699	78,64

(ΣΥΝΟΛΟ ΑΣΦΑΛΙΣΤΡΩΝ ΑΠΟ ΠΡΩΤΑΣΦΑΛΙΣΕΙΣ ΣΕ ΕΚΑΤ. ΔΡΧ)

ΠΙΝ.6: ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗΝ ΑΣΦΑΛΙΣΤΡΑ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ ΖΗΜΙΩΝ

ΕΤΟΣ	ΣΥΝΟΛΟ ΑΣΦΑΛΙΣΤΡΩΝ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗΝ ΑΣΦΑΛΙΣΤΡΑ	
			ΔΡΑΧΜΕΣ	E.C.U.'s
1989	71.922	10.089.550	7.128	39,86
1990	94.274	10.160.551	9.278	45,93
1991	110.685	10.247.341	10.801	47,92
1992	140.977	10.321.883	13.658	55,38
1993	173.979	10.379.453	16.762	62,55
1994	196.369	10.426.289	18.834	65,58
1995	224.998	10.442.900	21.545	71,93
1996	265.444	10.465.058	25.365	84,17

(ΣΥΝΟΛΟ ΑΣΦΑΛΙΣΤΡΩΝ ΑΠΟ ΠΡΩΤΑΣΦΑΛΙΣΕΙΣ ΣΕ ΕΚΑΤ. ΔΡΧ)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8

Η ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΑΓΟΡΑ ΜΕΣΩ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΔΕΙΚΤΩΝ

Η Μορφή αλλά και η διαχρονική πορεία της Ελληνικής Ασφαλιστικής Αγοράς, πέραν της απλής καταγραφής μεγεθών, πρέπει να εξεταστεί με την χρήση χρηματοοικονομικών δεικτών, οι οποίοι προτείνονται από την οικονομική θεωρία για την αξιολόγηση της λειτουργίας των οικονομικών μονάδων και χρησιμοποιούνται για την παράλληλη σύγκριση του κλάδου της Ιδιωτικής Ασφάλισης με άλλους κλάδους της Ελληνικής Οικονομίας, καθώς και με τον αντίστοιχο άλλων χωρών.

Οι δείκτες που θα χρησιμοποιηθούν, έχουν προκύψει από την επεξεργασία των οικονομικών μεγεθών των Ασφαλιστικών Επιχειρήσεων, αποτελούν στην ουσία τους μέσους όρους της αγοράς και μπορούν να βοηθήσουν στην εξαγωγή χρήσιμων συμπερασμάτων. Οι δείκτες αυτοί είναι:

- α) Δείκτης συγκέντρωσης παραγωγής
- β) Αποδοτικότητα Ιδίων κεφαλαίων
- γ) Αποδοτικότητα Συνόλου Απασχολούμενων Κεφαλαίων
- δ) Περιθώριο κέρδους
- ε) Ποσοστό Ίδιας κράτησης
- στ) Ποσοστό Αντασφαλίστρων (αναλήψεων)
- ζ) Ποσοστό κόστους
- η) Ποσοστό προμηθειών παραγωγής

8.1. ΔΕΙΚΤΗΣ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

Από την εξέταση της Παραγωγής Ασφαλίστρων από πρωτασφαλίσεις των Ασφαλιστικών επιχειρήσεων που δραστηριοποιήθηκαν στην Ελλάδα το 1996, καθώς και των μεριδίων της αγοράς που καλύπτουν τόσο στις ασφαλίσεις Ζωής όσο και στις ασφαλίσεις Ζημιών, προκύπτουν τα εξής:

α) στις ασφαλίσεις Ζωής οι πέντε μεγαλύτερες σε παραγωγή ασφαλιστρών Επιχειρήσεις κατέχουν το 66,56% της αγοράς Ζωής το 1996, έναντι ποσοστού 67,76% το 1995 και 68,15% το 1994 αντίστοιχα.

Οι δέκα μεγαλύτερες κατέχουν το 83,39% το 1996, έναντι ποσοστού 83,36% το 1995 και 83,64% το 1994, οι δεκαπέντε πρώτες το 92,49% το 1996 (92,02% το 1995 και 91,99% το 1994) και οι είκοσι πρώτες το 97,11 % το 1996 (96,6% το 1995 και 96,22% το 1994).

Μερίδιο αγοράς μεγαλύτερο του 10% εμφανίζουν τέσσερις Ασφαλιστικές (με 61,51 % συμμετοχή στο σύνολο της παραγωγής του κλάδου), ενώ 13 ασφαλιστικές εμφανίζουν μερίδιο μεταξύ 1 % και 10% (με 32,24% συμμετοχή στο σύνολο της παραγωγής του κλάδου).

Η Τάση συγκέντρωσης, επομένως, στις ασφαλίσεις Ζωής παρουσιάζεται γενικά ελάχιστα διαφοροποιημένη από το 1995 και χαρακτηρίζεται από τα μεγάλα μερίδια αγοράς που κατέχουν οι μεγαλύτερες σε παραγωγή ασφαλιστρών Επιχειρήσεις.

β) Στις ασφαλίσεις Ζημιών οι πέντε μεγαλύτερες σε παραγωγή ασφαλιστρών Επιχειρήσεις συνεισφέρουν το 40,66% της παραγωγής πρωτασφαλιστρών, έναντι ποσοστού 38,66% το 1995 και 38,36% το 1994 αντίστοιχα.

Οι δέκα μεγαλύτερες κατέχουν το 54,25% το 1996, έναντι ποσοστού 51,92% το 1995 και 51,18% το 1994, οι δεκαπέντε πρώτες το 62,1% το 1996 (59,57% το 1995 και 59,97% το 1994) και οι είκοσι πρώτες το 68,44% το 1996 (66,14% το 1995 και 66,88% το 1994).

Μερίδιο αγοράς μεγαλύτερο του 10% στις Ασφαλίσεις Ζημιών εμφανίζει μόνο μια ασφαλιστική (με 14,66% συμμετοχή στο σύνολο της παραγωγής των ασφαλίσεων Ζημιών), ενώ 25 Ασφαλιστικές εμφανίζουν μερίδιο μεταξύ 1 % και 10% (με 60,39% συμμετοχή στο σύνολο).

Η τάση συγκέντρωσης των ασφαλίσεων Ζημιών παρουσιάζεται μεγαλύτερη το 1996 έναντι του 1995 και του 1994 για τις 20 πρώτες σε παραγωγή Εταιρίες, όμως υπάρχει μεγαλύτερη διασπορά της παραγωγής ασφαλιστρών μεταξύ των επιχειρήσεων στους κλάδους Ζημιών, από αυτών των ασφαλίσεων Ζωής.

8.2. ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ

Ο δείκτης προκύπτει από την διαίρεση των κερδών (ή ζημιών αντίστοιχα) προ φόρων μιας χρήσεως, δια του μέσου όρου των ιδίων κεφαλαίων των δύο τελευταίων χρήσεων και δείχνει την ποσοστιαία απόδοση ανά μονάδα ιδίων κεφαλαίων.

Η εξέλιξη του δείκτη τα τελευταία πέντε χρόνια (Πίνακας 1) παρουσιάζει ανάγλυφη την σταθερή μείωση της απόδοσης των ιδίων κεφαλαίων, η οποία από 9,88% το έτος 1992 (για το σύνολο της αγοράς) έπεσε στο 5,04% το 1996 (μικρότερη και από τον μέσο ετήσιο πληθωρισμό του 1996 που ήταν 8,5%).

Το ποσοστό, της αποδοτικότητας των ιδίων κεφαλαίων των Ανωνύμων Ασφαλιστικών Εταιριών, βρίσκεται περίπου στο 1/2 της αγοράς τα τελευταία πέντε χρόνια (2,2% για το 1996).

8.3 ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΥΝΟΛΟΥ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

Ο δείκτης προκύπτει από την διαίρεση των κερδών (ή ζημιών αντίστοιχα) προσφορών μιας χρήσεως, δια του μέσου όρου του Συνόλου Ενεργητικού των δύο τελευταίων χρήσεων και δείχνει την ποσοστιαία απόδοση ανά μονάδα απασχολούμενων κεφαλαίων (ιδίων και ξένων).

Η εξέλιξη και αυτού του δείκτη τα τελευταία πέντε χρόνια (Πίνακας 9), όπως της αποδοτικότητας των ιδίων κεφαλαίων, επιβεβαιώνει την σταθερή μείωση της απόδοσης των κεφαλαίων, η οποία από 2,03% το έτος 1992 (για το σύνολο της αγοράς) έπεσε στο 0,77% το 1996.

Η τιμή του δείκτη της αποδοτικότητας των Απασχολούμενων Κεφαλαίων των Ανώνυμων Ασφαλιστικών Εταιριών, βρίσκεται περίπου στο 12 της αγοράς τα τελευταία πέντε χρόνια (0,36% για το 1996).

8.4 ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ ΚΕΡΔΟΥΣ

Ο δείκτης προκύπτει από τη διαίρεση των κερδών (ή. ζημιών αντίστοιχα) προ φόρων μιας χρήσεως δια της παραγωγής ασφαλίσεων από πρωτασφαλίσεις ίδιας χρήσεως και δείχνει την ποσοστιαία απόδοση ανά μονάδα παραγωγής.

Για την τέταρτη συνεχόμενη χρονιά το περιθώριο κέρδους της ασφαλιστικής αγοράς παρουσιάζει κάμψη, με αποτέλεσμα από 3,86% το 1992 να φθάσει στο 1,64% το 1996 (πίνακας 9). Το περιθώριο κέρδους των Ανώνυμων Ασφαλιστικών Εταιριών, βρίσκεται περίπου στο $\bar{Y}$ 2 της αγοράς τα τελευταία πέντε χρόνια (0,74% για το 1996).

8.5 ΠΟΣΟΣΤΟ ΙΔΙΑΣ ΚΡΑΤΗΣΗΣ

Ο δείκτης προκύπτει από την διαίρεση των καθαρών ασφαλίσεων προς το σύνολο της παραγωγής ασφαλίσεων, όπου:

Σύνολο της παραγωγής ασφαλίσεων, είναι το άθροισμα ασφαλίσεων από πρωτασφαλίσεις και ασφαλίσεων από αυτασφαλίσεις (αναλήψεις) Καθαρά ασφάλιστρα, είναι το αποτέλεσμα της αφαιρέσεως των εκχωρηθέντων ανασφαλίσεων παραγωγής ασφαλίσεων.

Όπως είναι φανερό, ο δείκτης αντιπροσωπεύει την αναλογία της παραγωγής που παραμένει στην επιχείρηση, εμμέσως δε την σπουδαιότητα της αυτασφαλίσεως στην εγχώρια αγορά.

Η εξέλιξη της τιμής του δείκτη τα τέσσερα τελευταία χρόνια (Πίνακας 1 Ο) παρουσιάζει μια μικρή αύξηση της ίδιας κράτησης για το σύνολο των Επιχειρήσεων που φθάνει το ποσοστό του 81,09% το 1996.

Το ποσοστό ίδιας κράτησης των Υποκαταστημάτων των Αλλοδαπών Ασφαλιστικών παρουσιάζεται υψηλότερο του ποσοστού των Ανώνυμων Ασφαλιστικών επιχειρήσεων (90,59% έναντι 79,06% αντίστοιχα το 1996)

8.6 ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΝΤΑΣΦΑΛΙΣΤΡΩΝ (ΑΝΑΛΗΨΕΩΝ)

Ο δείκτης προκύπτει από την διαίρεση των ασφαλιστρών από αντασφαλίσεις (αναλήψεις) προς το σύνολο της παραγωγής ασφαλιστρών, όπου:

- σύνολο της παραγωγής ασφαλιστρών είναι το άθροισμα ασφαλιστρών από πρωτασφαλίσεις και ασφαλιστρών από αντασφαλίσεις.

Ο δείκτης παρέχει μια ένδειξη της βαρύτητας των αντασφαλιστρών στο σύνολο της αγοράς.

Η τιμή του δείκτη για το σύνολο της αγοράς την περίοδο 1989-1996 κυμαίνεται μεταξύ 2,71% - 3,93% με εξαίρεση το 1992 όταν έφθασε το 5,46% (Πίνακας 11). Όμως μετά το 1992 παρουσιάζεται μια σταθερά πτωτική τάση στην τιμή του δείκτη, με αποτέλεσμα το 1996 να φθάσει στο 2,71% το ποσοστό αναλήψεων των Ανωνύμων Ασφαλιστικών από το 1992 και έπειτα παραμένει μεγαλύτερο αυτού των Υποκαταστημάτων των αλλοδαπών (2,76% έναντι 2,47% το 1996).

8.7 ΠΟΣΟΣΤΟ ΚΟΣΤΟΥΣ

Οι δείκτες κόστους προκύπτουν από την διαίρεση των στοιχείων κόστους (Άμεσο, Έμμεσο και Συνολικό Κόστος Ασφαλιστικών Εργασιών) προς τα Έσοδα Ασφαλιστικών Εργασιών, όπου:

- Η κατηγορία του Άμεσου Κόστους περιλαμβάνει τις ομάδες: Αντασφάλιστρα (εκχωρήσεις), προμήθεια παραγωγής, προμήθειες σε αντασφαλιζομένους, Ασφαλιστικές Αποζημιώσεις και παροχές, καθώς και τη διαφορά: Ασφαλιστικές προβλέψεις κλεισμένης χρήσεως μείον αυτές της προηγούμενης χρήσεως (εξαιρουμένης της συμμετοχής των αντασφαλιστρών).
- Η κατηγορία του Έμμεσου Κόστους περιλαμβάνει τις ομάδες: Αμοιβές και έξοδα προσωπικού, Αοιπές αμοιβές - Παροχές τρίτων, Φόροι - Τέλη, Διάφορα έξοδα, τόκοι ασφαλιστικών προβλέψεων αντασφαλιστρών,

Αποσβέσεις πάγιων στοιχείων καθώς και Λοιπές προβλέψεις εκμεταλλεύσεως.

- Το συνολικό κόστος είναι το άθροισμα Άμεσου και Έμμεσου Κόστους Ασφαλιστικών Εργασιών
- Τα έσοδα Ασφαλιστικών Εργασιών αποτελούνται από το άθροισμα των λογαριασμών: ασφάλιστρα από πρωτασφαλίσεις, ασφάλιστρα από αυτασφαλίσεις, δικαίωμα συμβολαίων και προμήθειες από αντασφαλιστές.

Το ποσοστό του Άμεσου Κόστους (Πίνακας 12) τα τέσσερα τελευταία χρόνια που υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία, παρουσιάζει συνεχή αύξηση αφού από 87,88% το 1993 έφθασε το 91,83% το 1996.

Το ποσοστό Άμεσου Κόστους των Ασφαλίσεων Ζωής είναι μεγαλύτερο αυτού των ασφαλίσεων Ζημιών (101,78% έναντι 83,82% το 1996 αντίστοιχα). Το ίδιο ισχύει και για το ποσοστό των Υποκαταστημάτων Αλλοδαπών σε σχέση με αυτό των Ανώνυμων Ασφαλιστικών (102,45% έναντι 89,7% το 1996 αντίστοιχα).

Το ποσοστό του Έμμεσου Κόστους (Πίνακας 13) παρουσιάζει μικρότερη διακύμανση τα τέσσερα τελευταία χρόνια, κυμαινόμενο μεταξύ 15,34% (το 1996) και 16,41% (το 1995).

Το ποσοστό Έμμεσου κόστους των Ασφαλίσεων Ζωής είναι ελαφρώς μεγαλύτερο των ασφαλίσεων Ζημιών (15,52% έναντι 15,19% το 1996 αντίστοιχα). Το ποσοστό όμως των Ανώνυμων Ασφαλιστικών παρουσιάζεται μεγαλύτερο αυτού των Υποκαταστημάτων των Αλλοδαπών (15,75% έναντι 13,29% το 1996 αντίστοιχα).

Σαν αποτέλεσμα, το ποσοστό του συνολικού κόστους (Πίνακας 14) τα τέσσερα τελευταία χρόνια παρουσιάζεται σχετικά αυξημένο και μόνο το 1996 (107,16%) παρουσιάζει μικρή κάμψη έναντι του 1995 (108,16%).

Το ποσοστό Συνολικού Κόστους των Ασφαλίσεων Ζωής είναι αρκετά μεγαλύτερο αυτού των ασφαλίσεων Ζημιών (117,29% έναντι 99,01% το 1996 αντίστοιχα). Το ίδιο ισχύει και για το ποσοστό των Υποκαταστημάτων των Αλλοδαπών σε σχέση με αυτό των Ανώνυμων Ασφαλιστικών (115,74% έναντι 105,45% το 1996 αντίστοιχα).

8.8 ΠΟΣΟΣΤΟ ΠΡΟΜΗΘΕΙΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

Ο δείκτης προκύπτει από την διαίρεση των προμηθειών παραγωγής (στοιχείο άμεσου κόστους ασφαλιστικών εργασιών) προς το σύνολο της παραγωγής ασφαλιστρων από πρωτασφαλίσεις.

Ο ξεχωριστός υπολογισμός του δείκτη τόσο για τις ασφαλίσεις Ζημιών όσο και για τις ασφαλίσεις Ζωής, μας δίνει το ποσοστό των προμηθειών που πληρώθηκαν για την πρόσκτηση της συγκεκριμένης παραγωγής.

Το συνολικό ποσοστό προμηθειών της αγοράς (Πίνακας 1 Ο) παρουσιάζεται σταθεροποιημένο τα τρία τελευταία χρόνια (15,35% το 1994, 15,3% το 1995 και 14,93% το 1996).

Το ποσοστό προμηθειών των ασφαλίσεων παρουσιάζει συνεχή μείωση από το 1993 (18,23%) με αποτέλεσμα να φθάσει το 14,54% το 1996.

Αντίθετη τάση παρουσιάζει το ποσοστό προμηθειών των ασφαλίσεων Ζημιών αφού από το 14,52% το 1993 φτάνει στο 15,29% το 1996, με αποτέλεσμα το 1996 για πρώτη φορά να είναι ανώτερο από το ποσοστό των ασφαλίσεων Ζωής.

Το ποσοστό προμηθειών των Ανώνυμων Ασφαλιστικών (15,01% το 1996) ελάχιστα διαφέρει από το ποσοστό των Υποκαταστημάτων των Αλλοδαπών (14,54%το1996).

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΙΔΙΩΤΙΚΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ
ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ

ΠΙΝ. 7 : ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΣ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ

ΕΤΟΣ	ΑΝΩΝΥΜΕΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ	ΥΠΟΚΑΤΑΓΗΜΑΤΑ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ	ΣΥΝΟΛΟ ΕΤΑΙΡΙΩΝ
1991	5,39%	9,69%	5,86%
1992	5,88%	45,39%	9,88%
1993	3,15%	43,69%	7,42%
1994	2,93%	37,00%	6,93%
1995	2,74%	20,82%	5,21%
1996	2,20%	20,66%	5,04%

ΚΕΡΔΗ ΧΡΗΣΕΩΣ (ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ) / ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ

ΠΙΝ. 8 : ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ

ΕΤΟΣ	ΑΝΩΝΥΜΕΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ	ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ	ΣΥΝΟΛΟ ΕΤΑΙΡΙΩΝ
1991	1,23%	1,15%	1,22%
1992	1,35%	4,81%	2,03%
1993	0,68%	4,67%	1,45%
1994	0,56%	3,87%	1,21%
1995	0,47%	2,22%	0,82%
1996	0,36%	2,27%	0,77%

ΚΕΡΔΗ ΧΡΗΣΕΩΣ (ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ) / ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ

ΠΙΝ. 9 : ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ ΚΕΡΔΟΥΣ

ΕΤΟΣ	ΑΝΩΝΥΜΕΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ	ΥΠΟΚΑΤΑΓΗΜΑΤΑ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ	ΣΥΝΟΛΟ ΕΤΑΙΡΙΩΝ
1991	2,14%	1,88%	2,08%
1992	2,33%	9,02%	3,56%
1993	1,23%	9,42%	2,67%
1994	1,09%	8,72%	2,42%
1995	0,95%	5,45%	1,72%
1996	0,74%	5,88%	1,64%

ΚΕΡΔΗ ΧΡΗΣΕΩΣ (ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ) / ΑΣΦΑΛΙΣΤΡΑ ΑΠΟ ΠΡΩΤΑΣΦΑΛΙΣΕΙΣ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΙΔΙΩΤΙΚΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ
ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ

ΠΙΝ.10 : ΠΟΣΟΣΤΟ ΙΔΙΑΣ ΚΡΑΤΗΣΗΣ

	1993	1994	1995	
ΑΝΩΝΥΜΕΣ ΑΣΦΑΛΙΓΚΕΣ				
ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ	76,53%	76,38%	76,77%	79,06%
	87,29%	89,01%	92,17%	90,59%
ΣΥΝΟΛΟ				81,09%
	78,41%	78,55%	73,42%	

(ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΑΣΦΑΛΕΤΡΩΝ-ΕΚΧΩΡΗΣΕΕ) / ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΑΣΦΑΛΕΤΡΩΝ

ΠΙΝ.11: ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΝΤΑΣΦΑΛΕΤΡΩΝ ΓΑΝΑΛΗΨΕΩΝ

ΕΤΟΣ	ΑΝΩΝΥΜΕΣ	ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ	ΣΥΝΟΛΟ
ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ	ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ	ΕΤΑΙΡΙΩΝ	
1989	3,54%	5,72%	3,93%
1990	2,87%	4,94%	3,28%
1991	2,65%	3,94%	2,91%
1992	5,74%	4,18%	5,46%
1993	3,99%	3,74%	3,95%
1994	3,82%	2,69%	3,62%
1995	3,17%	2,54%	3,06%
1996	2,76%	2,47%	2,71%

ΑΝΤΑΣΦΑΛΙΣΤΡΑ (ΑΝΑΛΗΨΕΕ) / ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΑΣΦΑΛΕΤΡΩΝ

ΠΙΝ. 12 : ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΜΕΣΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ

	1993	1994	1995	1996
ΑΣΦΑΛΙΣΕΙΣ ΖΗΜΙΩΝ	81,78%	82,52%	84,73%	83,82%
ΑΣΦΑΛΙΣΕΙΣ ΖΩΗΣ	95,68%	98,53%	99,61%	101,78%
ΑΝΩΝΥΜΕΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ	86,41%	88,08%	89,45%	89,70%
ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ	95,23%	98,30%	102,65%	102,45%
ΣΥΝΟΛΟ ΕΤΑΙΡΙΩΝ / ΚΛΑΔΩΝ	87,88%	89,74%	91,57%	91,83%

ΑΜΕΣΟ ΚΟΣΤΟΣ/ΕΣΟΔΑ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

ΠΙΝ. 13 : ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΜΜΕΣΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ

	1993	1994	1995	1996
ΑΣΦΑΛΙΣΕΙΣ ΖΗΜΙΩΝ	15,18%	15,48%	16,02%	15,19%
ΑΣΦΑΛΙΣΕΙΣ ΖΩΗΣ	16,91%	15,99%	16,88%	15,52%
ΑΝΩΝΥΜΕΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ	16,10%	15,97%	16,64%	15,75%
ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ	15,17%	14,39%	15,24%	13,29%
ΣΥΝΟΛΟ ΕΤΑΙΡΙΩΝ / ΚΛΑΔΩΝ	15,94%	15,71%	16,41%	15,34%

ΕΜΜΕΣΟ ΚΟΣΤΟΣ/ΕΣΟΔΑ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

ΠΙΝ. 14 : ΠΟΣΟΣΤΟ ΣΥΝΟΛΙΚΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ

	1993	1994	1995	1996
ΑΣΦΑΛΙΣΕΙΣ ΖΗΜΙΩΝ	97,22%	98,01%	100,96%	99,01%
ΑΣΦΑΛΙΣΕΙΣ ΖΩΗΣ	112,76%	114,51%	116,63%	117,29%
ΑΝΩΝΥΜΕΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ	102,75%	104,04%	106,26%	105,45%
ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ	110,53%	112,70%	118,08%	115,74%
ΣΥΝΟΛΟ ΕΤΑΙΡΙΩΝ / ΚΛΑΔΩΝ	104,04%	105,45%	108,16%	107,16%

ΣΥΝΟΛΟ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΚΟΣΤΟΥΣ / ΕΣΟΔΑ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

ΠΙΝ. 15: ΠΟΣΟΣΤΟ ΠΡΟΜΗΘΕΩΝ

	1993	1994	1995	1996
ΑΣΦΑΛΙΣΕΙΣ ΖΗΜΙΩΝ	14,52%	14,64%	14,95%	15,29%
ΑΣΦΑΛΙΣΕΙΣ ΖΩΗΣ	18,23%	16,08%	15,67%	14,54%
ΑΝΩΝΥΜΕΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ	15,79%	14,95%	15,33%	15,01%
ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ	18,74%	17,25%	15,19%	14,54%
ΣΥΝΟΛΟ ΕΤΑΙΡΙΩΝ / ΚΛΑΔΩΝ	16,31%	15,35%	15,30%	14,93%

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΙΔΙΩΤΙΚΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ

ΠΡΟΜΗΘΕΙΕΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ / ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΠΡΩΤΑΣΦΑΛΙΣΤΡΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9

ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗΣ ΑΓΟΡΑΣ ΚΑΤ Α ΤΟ ΕΤΟΣ 1996

9.1 Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΑΓΟΡΑ

Ο κλάδος της Ιδιωτικής Ασφάλισης πέτυχε κατά το έτος 1996 μεγέθυνση της τάξεως του 15,89% σύμφωνα με τα στοιχεία των δημοσιευμένων ισολογισμών των Ασφαλιστικών Επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα⁵⁷.

Οι ασφαλιστικές επιχειρήσεις με έδρα την Ελλάδα που εξέδωσαν οικονομικές καταστάσεις για την χρήση 1.1.1996 - 31.12.1996, έφθασαν τις 139 58 εκ των οποίων οι 97 ήταν Ανώνυμες Ασφαλιστικές Εταιρίες (21 Εταιρίες Ζωής, 60 Γενικών κλάδων και 16 μεικτές) και οι 42 Υποκαταστήματα Αλλοδαπών Ασφαλιστικών (3 εταιρίες Ζωής, 1 μικτή και 38 γενικών κλάδων).

Η ομαδοποίηση ανά εθνικότητα των Υποκαταστημάτων Αλλοδαπών ασφαλιστικών Εταιριών μας δίνει: 33 εταιρίες χωρών μέλη Ε.Ε. και 8 χωρών εκτός Ε.Ε.

Το ποσοστό αύξησης της παραγωγής ασφαλίσεων είναι, σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία το μεγαλύτερο των τριών τελευταίων ετών, τόσο σε ονομαστικές τιμές (15,89%) όσο και σε πραγματικές (αποπληθωρισμένες) τιμές (6,79%), υποδηλώνοντας ουσιαστική και πραγματική μεγέθυνση του κλάδου⁵⁹.

Η συνολική παραγωγή ασφαλίσεων από πρωτασφαλίσεις έφθασε το 1996 τα 513,4 δισεκατομμύρια δραχμές, εκ των οποίων τα 248 δις δραχ. (48,3%) ήταν η παραγωγή των ασφαλίσεων Ζωής και τα 265,4 δις δραχ. (51,7%) η παραγωγή των ασφαλίσεων Ζημιών. Η ετήσια αύξηση της παραγωγής των ασφαλίσεων Ζημιών ήταν μεγαλύτερη της μέσης αύξησης (17,98% ή 8,71 % σε αποπληθωρισμένες τιμές), ενώ η αντίστοιχη αύξηση της παραγωγής των ασφαλίσεων Ζωής ήταν μικρότερη (13,74% ή 4,81 % σε σταθερές τιμές).

Η μεγέθυνση του κλάδου της Ιδιωτικής Ασφάλισης σε πραγματικές τιμές, είχε σαν αποτέλεσμα την αύξηση της συμμετοχής του στο Α.Ε.Π. από 1,71% το 1995 σε

57 ΔΕΛΤΙΟ ΙΔΙΩΤΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΕΩΣ 1996. Υπουργείο Ανάπτυξης, Ιούνιος 1988

58 Η/ΔΙΩΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΤΟ 1996, Ετήσια Στατιστική Έκθεση, Ένωση Ασφαλιστικών Εταιριών Ελλάδος, σελ. 2

59 ό.Π. σελ. 2

1,78% ΤΟ 199660, καθώς και την αύξηση των κατά κεφαλήν ασφαλιστρων από 42.425 δρχ. το 1995 (141,64 ECU) σε 49.063 δρχ. το 1996 (162,81 ECU).

Το Σύνολο των Επενδύσεων των Ασφαλιστικών Επιχειρήσεων έφθασε το 1996 τα 828,5 δις δρχ. (αύξηση 22,49% από το 1995), τα Ίδια Κεφάλαια τους τα 182,4 δις δρχ. (αύξηση 19,29%) ενώ το σύνολο του Ενεργητικού έφθασε τα 1.197 δις δρχ. (αύξηση 19,58%).

Οι συνολικές αποζημιώσεις και παροχές που καταβλήθηκαν το 1996 στους ασφαλισμένους όλων των κλάδων έφθασαν τα 252,5 δις δρχ. (έναντι 226,3 δις δρχ. το 1995) παρουσιάζοντας αύξηση 11,62% κατά μέσον όρο.

Από αυτές τα 90,7 δις δρχ. δόθηκαν σαν Αποζημιώσεις και Παροχές των Ασφαλίσεων Ζωής (έναντι 73 δις δρχ. το 1995 -αύξηση 24,25%), ενώ το 161,8 δις δρχ. δόθηκαν σαν αποζημιώσεις των ασφαλίσεων Ζημιών (έναντι 153,2 δις δρχ. -αύξηση 5,59%).

Τέλος, τα κέρδη χρήσεως (προ φόρων) παρουσίασαν αύξηση κατά 10,48%, φθάνοντας τα 8,4 δις δρχ. το 1996, έναντι 7,6 δις δρχ. το 1995. Κατά την διάρκεια του έτους, ανακλήθηκε η άδεια εγκατάστασης και λειτουργίας πέντε (5) υποκαταστημάτων ασφαλιστικών επιχειρήσεων με έδρα εκτός Ελλάδας, επίσης μεταβίβασαν το χαρτοφυλάκιο τους σε άλλες ασφαλιστικές εταιρίες δύο υποκαταστήματα που είχαν άδεια εγκατάστασης και λειτουργίας στην Ελλάδα, από τα οποία κλείσανε ισολογισμό και παρουσίασαν παραγωγή ασφαλιστρων μόνο τα 43.

Τα υπόλοιπα 20, είτε λόγω συγχώνευσης δι' απορροφήσεως με άλλες ασφαλιστικές εταιρείες στις αρχές του 1997 είτε λόγω μεταβίβασης των ασφαλιστικών τους υποχρεώσεων, δεν παρουσίασαν ασφαλιστικές εργασίες και δεν συμπεριλήφθηκαν στα στοιχεία του Υπουργείου Αναπτυξέως σύμφωνα με το Δελτίο για την Οικονομική χρήση 1996.

60 Α.Ε.Π. Σύμφωνα με το νέο σύστημα μέτρησης των Εθνικών Λογαριασμών

9.2 Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΑΓΟΡΑ

9.2.1 Η παραγωγή ασφαλίσεων

Αύξηση της παραγωγής ασφαλίσεων κατά 7,5% πέτυχαν οι 24 χώρες μέλη της Comite European des Assurances το 1996 έναντι του 1995 (η αντίστοιχη αύξηση το 1995 ήταν 6,7%) φθάνοντας στο ύψος των 532,7 δις ECU, σύμφωνα με στοιχεία από την ετήσια έκδοση της C.E.A "European Insurance in FIGURE". Από αυτά τα 285,8 δις ECU αποτελούν την παραγωγή των ασφαλίσεων Ζωής (αύξηση 12,9%), ενώ τα 246,9 δις ECU αποτελούν την παραγωγή των ασφαλίσεων Ζημιών (αύξηση 1,37%).

Η αντίστοιχη αύξηση της παραγωγής των 15 χωρών μελών της E.E. το 1996 έφθασε το 7,2% (έναντι 6,3% το 1995), με αποτέλεσμα το ύψος των ασφαλίσεων να φθάσει τα 496,5 δις ECU (ή ποσοστό συμμετοχής 93,2% επί της παραγωγής ασφαλίσεων των χωρών μελών της C.E.A). Από αυτά, τα 265,4 δις ECU αποτελούν την παραγωγή των ασφαλίσεων Ζωής (αύξηση 12,86%), ενώ τα 231,1 δις ECU αποτελούν την παραγωγή των ασφαλίσεων Ζημιών (αύξηση 1,37%).

Συνεχίζεται επομένως και το 1996 η μεγάλη ανάπτυξη των ασφαλίσεων Ζωής πανευρωπαϊκά, με ρυθμούς ανώτερους των ασφαλίσεων Ζημιών, με συνέπεια όχι μόνο η παραγωγή ασφαλίσεων Ζωής να ξεπερνά το 50% της συνολικής παραγωγής ασφαλίσεων, αλλά και η απόκλιση από τα ασφαλιστικά Ζημιών να διευρύνεται συνεχώς.

9.2.2 Οι επενδύσεις των Ασφαλιστικών Επιχειρήσεων

Συνολικά οι επενδύσεις των Ασφαλιστικών Επιχειρήσεων των Χωρών μελών της C.E.A. έφθασαν το 1996 τα 3 δις ECU, έναντι 2,7 ECU το 1995 (αύξηση 11,3%).

Οι χώρες μέλη της E.E. παρουσίασαν την ίδια χρονική περίοδο επενδύσεις ύψους 2,77 ECU (έναντι 2,57 δις ECU το 1995 -αύξηση 7,8%).

Από την εξέταση της σύνθεσης του Χαρτοφυλακίου Επενδύσεων των χωρών μελών της C.E.A., σύμφωνα με τα στοιχεία έτους 1995, προκύπτει ότι η κατηγορία «Ομολογίες κλπ.

τίτλοι σταθερού εισοδήματος» καταλαμβάνει την πρώτη θέση των Επενδύσεων, με ποσοστό συμμετοχής 38,5% επί του συνόλου.

Ακολουθούν οι κατηγορίες «Μετοχές, Μεριδία Αμοιβαίων Κεφαλαίων κλπ μεταβλητής απόδοσης τίτλοι» με ποσοστό 26,1% καθώς και «Δάνεια» με ποσοστό 19,9%. Η κατηγορία «Ακίνητα» συμμετέχει κατά 7,1%, οι «Επενδύσεις σε συνδεδεμένες Επιχειρήσεις» συμμετέχουν κατά 3,1% ,οι «Καταθέσεις» κατά 1,7%, ενώ οι «Λοιπές Επενδύσεις» φθάνουν το 3,6%.

Το σύνολο των επενδύσεων των Ασφαλιστικών Εταιριών των Κρατών-μελών της Ε.Ε. ανήλθε το 1996, σύμφωνα με τα στοιχεία της συνδιάσκεψης των Εποπτικών αρχών της Ε.Ε. (Οκτώβριος 1997) στα 2.747.956 εκατομμύρια ECU με την εξής σύνθεση:

Ακίνητα	5,8%
Μετοχές - Μεριδία	32,4%
Ομόλογα σταθερού εισοδήματος	30,4%
Δάνεια	19,8%
Άλλες επενδύσεις	11,6%

9.2.3. Αριθμός Επιχειρήσεων - Εργαζομένων

Το 1996 δραστηριοποιήθηκαν συνολικά στις χώρες - μέλη της C.E.A. 5.428 επιχειρήσεις, ενώ το αντίστοιχο μέγεθος στις χώρες της Ε.Ε. ήταν 4.877.

Ο μέσος όρος παραγωγής ασφαλιστρων ανά Εταιρία για τις χώρες της C.E.A. ήταν 98 εκατομ. ECU, ενώ για τις χώρες της Ε.Ε. 102 εκατομ. ECU.

Το σύνολο των εργαζομένων στις ασφαλιστικές επιχειρήσεις των χωρών της C.E.A. ήταν 985.807, ενώ στις χώρες της Ε.Ε. 847.595. Συνεπώς, ο μέσος αριθμός απασχολούμενων ανά Εταιρία ήταν 183 για τις χώρες της C.E.A. και 174 για τις χώρες της Ε.Ε.

9.2.4 Η Συμβολή του Ασφαλιστικού Τομέα στην Οικονομία

Εξετάζοντας το ειδικό βάρος του Ασφαλιστικού κλάδου μέσα στο οικονομικό περιβάλλον των χωρών που δραστηριοποιείται, διαμορφώνονται για το 1996 οι εξής οικονομικοί δείκτες:

Ποσοστό Ασφαλιστρών επί του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (Α.Ε.Π): 7,12% για τις χώρες της C.E.A. και 7,3% για τις χώρες της E.E. Ποσοστό Επενδύσεων επί του Α.Ε.Π.: 40,5% για τις χώρες C.E.A. και 40,7% για τις χώρες της E.E. . Κατά κεφαλήν ασφάλιστρα: 1032 ECU για τους κατοίκους των χωρών της C.E.A και 1.330 ECU για τις χώρες της E.E. Κατά κεφαλήν ασφάλιστρα Ασφαλίσεων Ζωής: 554 ECU για τους κατοίκους των χωρών της C.E.A και 711 ECU για τους κατοίκους της E.E. Κατά κεφαλήν ασφάλιστρα Ασφαλίσεων Ζημιών: 478 ECU για τους κατοίκους των χωρών της C.E.A. και 619 ECU για τους κατοίκους της E.E.

9.2.5 Διάρθρωση Χαρτοφυλακίου Γενικών Κλάδων

Η ποσοστιαία διάρθρωση των Ασφαλίσεων Ζημιών των χωρών μελών της C.E.A. σύμφωνα με στοιχεία έτους 1995, είχε ως εξής: Κλάδος αυτοκινήτου: 34,2% Ασφάλιση ατυχημάτων και υγείας: 21,9% Κλάδος περιουσίας: 20,9% Κλάδος Γενικής Αστικής ευθύνης: 7,3% . Ασφάλιση μεταφορών, πλοίων και αεροσκαφών: 5,5% Κλάδος Νομικής προστασίας 1,4 Λοιποί κλάδοι: 8,7% Τα αντίστοιχα στοιχεία για το 1994 παρουσιάζει ο κ. Νεκτάριος Μ. στο άρθρο του στο Δελτίο Οικονομικό και Στατιστικό της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος , τεύχος 7, Νοέμβριος 1996, σελ. 14-16

**Βασικά Μεγέθη της Ελληνικής και της Ευρωπαϊκής Ασφαλιστικής
Αγοράς κατά το 1996**

ΜΕΓΕΘΟΣ	ΕΛΛΑΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ** %	ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΙΣ
Ασφάλιστρα από πρωτασφαλίσεις [σύνολο αγοράς, εκατομμύρια ECU) *	1.704	0,34%	496.516
εκ των οποίων : Ασφάλιστρα			
Κλάδου Ζωής Ασφάλιστρα	823	0,31%	265.432
Κλάδων Ζημιών	881	0,38%	231.084
Ίννολο Επενδύσεων [σύνολο αγοράς, εκατομμύρια ECU) *	2.749	0,10%	2.771.459
Αριθμός Εταιριών	139	2,85%	4.877
Αριθμός Απασχολουμένων	9.596	1,13%	847.595

ΒΑΣΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ

Κατά Κεφαλήν Ασφάλιστρα (ECU) *	162,81	12,24%	1.330
εκ των οποίων : Κατά Κεφαλήν Ασφ.			
Κλάδου Ζωής Κατά Κεφαλήν Ασφ.	78,64	11,06%	711
Κλάδων Ζημιών	84,17	13,60%	619
Ποσοστό Ασφαλίσεων επί του Α.Ε.Π.	1,78%		7,30%
Ποσοστό Επενδύσεων επί του Α.Ε.Π.	2,86%		40,70%
Απασχολούμενοι ανά Εταιρία	69		174

Μέση Συναλλαγματική Ισοτιμία (fixing) 1996 : 1 E.C.U. = 301,346 Δραχμές

Ποσοστιαία συμμετοχή της Ελλάδας στο σύνολο του αντιστοίχου
μεγέθους της Ευρωπαϊκής Ενώσεως

9.3 Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗΣ ΑΓΟΡΑΣ ΤΟ 1996 ΑΝΑΛΥΤΙΚΑ

9.3.1 Συνολική παραγωγή ασφαλιστρων

Η συνολική παραγωγή ασφαλιστρων από πρωτασφαλίσεις έφθασε τα 513,4 δις δρχ. το 1996, έναντι 443 δις δρχ. το 1995, επιτυγχάνοντας ετήσια αύξηση 15,89% έναντι 14,65% το 1995 (Πίνακας 16).

Η πτωτική τάση του ετήσιου ποσοστού αύξησης της παραγωγής ασφαλιστρων που είχε ξεκινήσει το 1993 κι έλαβε την χαμηλότερη τιμή του το 1995, παρουσιάζει αντίστροφη πορεία το 1996, δίνοντας ποσοστό αύξησης ανώτερο και αυτού του 1994 (15,2%).

Η συνολική παραγωγή ασφαλιστρων από αντασφάλιση (αναλήψεις) αυξήθηκε το 1996 κατά 1,96% (έναντι μείωσης κατά 3,65% το 1995) φθάνοντας τα 14,3 δις δρχ. (Πίνακας 17).

Η μικρή αύξηση της παραγωγής αντασφαλιστρων κατά το 1996 οφείλεται στην μείωση της παραγωγής των Ανώνυμων Εταιριών κατά 0,15%, ενώ τα Υποκαταστήματα των Αλλοδαπών παρουσίασαν αύξηση κατά 14,62%.

9.3.2 Συνολική παραγωγή ασφαλιστρων (αποπληθωρισμένα μεγέθη)

Εξετάζοντας την εξέλιξη των αντιστοιχων μεγεθών της παραγωγής ασφαλιστρων σε αποπληθωρισμένες τιμές (χρησιμοποιώντας ως αποπληθωριστή την μέση ετήσια τιμή του δείκτη Τιμών καταναλωτή της Εθνικής Στατικής Υπηρεσίας της Ελλάδος και θεωρώντας σαν έτος βάση το 1988), μπορούν να επισημανθούν τα εξής: η συνολική παραγωγή ασφαλιστρων από πρωτασφαλίσεις, αυξήθηκε σε πραγματικές τιμές κατά 6,79% το 1996 έναντι 4,87% το 1995 (Πίνακας 18).

Συνεχίζεται επομένως η τάση αύξησης της πραγματικής παραγωγής με όλο και υψηλότερους ρυθμούς, η οποία ξεκίνησε το 1995, αντιστρέφοντας την τάση συρρίκνωσης που παρουσιάστηκε μετά το 1992.

Η συνολική παραγωγή αντασφαλιστρων εξακολούθησε να μειώνεται σε πραγματικές τιμές και το 1996 (Πίνακας 19), μία τάση που συνεχίζεται από το 1990 με εξαίρεση μόνο το 1992.

9.3.3 Ανάλυση παραγωγής κατά Κλάδο Ασφάλισης

Μία πρώτη ανάλυση της συνολικής παραγωγής του 1996 παρουσιάζει τα στοιχεία με τον ίδιο ακριβώς τρόπο που εμφανίζονται στις ακολουθούσες τον ισολογισμό των Εταιριών, καταστάσεις των τριών Λογαριασμών Εκμετάλλευσης: Ζωή, Αστική Ευθύνη Οχημάτων και Λοιπών Κλάδων Ζημιών (Πίνακας 20).

- Ασφάλιστρα από πρωτασφαλίσεις Κλάδου Ζωής: 248.010.618.000 δρχ.
- Ασφάλιστρα από πρωτασφαλίσεις Κλάδου Αστικής Ευθύνης Οχημάτων 145.211.938.000δρχ.
- Ασφάλιστρα από πρωτασφαλίσεις Λοιπών Κλάδων Ζημιών: 120.231.996.000δρχ.

Αν απομονωθεί η παραγωγή πρωτασφαλίσεων των ασφαλίσεων Ζωής (Πίνακας 7 και 21), φαίνεται ότι η ετήσια αύξηση το 1996 έναντι του 1995 έφθασε το 13,74% σε τρέχουσες τιμές, ενώ σε αποπληθωρισμένες τιμές το 4,81%.

Παρατηρείται συνεπώς μια αποκλιμάκωση του ποσοστού αύξησης των ασφαλίσεων Ζωής μετά το 1991, η οποία το 1996 φθάνει την κατώτατη τιμή της εξαετίας.

Αντίστοιχα, η παραγωγή ασφαλίσεων Ζημιών παρουσίασε αύξηση κατά 17,98% σε τρέχουσες τιμές το 1996 και κατά 8,71% σε αποπληθωρισμένες τιμές (Πίνακας 22 και 23).

Συνεχίζεται επομένως η τάση αύξησης της παραγωγής ασφαλίσεων Ζημιών με όλο και υψηλότερους ρυθμούς, η οποία ξεκίνησε το 1995, αντιστρέφοντας την τάση συρρίκνωσης που παρουσιάστηκε μετά το 1992.

Ακολουθως επιχειρείται ο διαχωρισμός της συνολικής παραγωγής σε ασφάλιστρα κατά κλάδο Ασφάλισης για το έτος 1996, σύμφωνα με στοιχεία που έδωσαν οι Εταιρίες - Μέλη της Ένωσης ασφαλιστικών Εταιριών Ελλάδας, τα οποία ζητήθηκαν με ενιαίο ερωτηματολόγιο.

Θα πρέπει να επισημανθεί ότι οι παρατηρούμενες αποκλίσεις των συγκεντρωτικών μεγεθών από τα συνολικά μεγέθη που προαναφέρθηκαν οφείλονται στην έλλειψη αναλυτικών στοιχείων από ασφαλιστικές Εταιρίες μη μέλη της Ε.Α.Ε.Ε. Η απουσία των στοιχείων αυτών, όμως, είναι τέτοιας τάξης μεγέθους, ώστε δεν

επηρεάζεται σημαντικά η παρούσα ανάλυση, ούτε βέβαια τα εξαγόμενα από αυτή συμπεράσματα.

Στον Πίνακα 25 παρουσιάζεται η παραγωγή των κλάδων Ασφάλισης (Ασφάλιση κατά Ζημιών, Ζωής) έτους 1996, σε ασφαλίστρα από πρωτασφαλίσεις και αυτασφαλίσεις χωριστά, τόσο των Ανωνύμων Εταιριών όσο και των Υποκαταστημάτων Αλλοδαπών Εταιριών στην Ελλάδα, καθώς και το σύνολο τους, σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας της Ένωσης.

Από την εξέταση του ποσοστού συμμετοχής κάθε κλάδου Ασφάλισης στο σύνολο της παραγωγής ασφαλίστρων από πρωτασφαλίσεις (Πίνακας 26), ο κλάδος Ι.(ΟΟ) Ζωής συγκεντρώνει το μεγαλύτερο ποσοστό (41,22%) και ακολουθούν ο κλάδος /10.(19) Αστικής Ευθύνης από Χερσαία Οχήματα'(ποσοστό 28,45%) και ο κλάδος Πυρκαϊάς και στοιχεία της φύσεως (ποσοστό 8,22%). Οι υπόλοιποι κλάδοι αθροιζόμενοι, αντιπροσωπεύουν το 22,11% του συνόλου της παραγωγής πρωτασφαλίστρων.

Το ποσοστό μεταβολής της παραγωγής πρωτασφαλίστρων κάθε κλάδου, σε σύγκριση με το έτος 1995 παρουσιάζεται στον Πίνακα 27, κι όπως φαίνεται ο Κλάδος Πιστώσεων και ο Κλάδος Κεφαλαιοποίησης έχουν πετύχει να πολλαπλασιάσουν την παραγωγή τους μέσα στο 1996. Από τους υπόλοιπου Κλάδους, σημαντική αύξηση παρουσιάζουν: ο Κλάδος Βοήθειας (76,25%), ο Κλάδος Ασφάλισης Ζωής συνδεδεμένος με Επενδύσεις (60,46%) και ο Κλάδος Διαχείρισης Ομαδικών Συνταξιοδοτικών Ταμείων (60,26%).

Από τις ασφαλίσεις Αστικής Ευθύνης, μεγάλη αύξηση παρουσιάζουν: ο Κλάδος Αστικής Ευθύνης Πλοίων (34,08%) και ο Κλάδος Αστικής Ευθύνης από Χερσαία Οχήματα (24,47%).

ΠΙΝ. 16: ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΡΩΝ ΑΠΟ ΠΡΩΤΑΣΦΑΛΙΣΕΙΣ

ΕΤΟΣ	ΑΝΩΝΥΜΕΣ ΕΤΑΙΡΙΕΣ	ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ %	ΕΤΗΣΙΑ ΑΥΞΗΣΗ	ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ	ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ %	ΕΤΗΣΙΑ ΑΥΞΗΣΗ	ΣΥΝΟΛΟ	ΕΤΗΣΙΑ ΑΥΞΗΣΗ
1989	99.049	82,20%		21.445	17,80%		120.494	
1990	131.167	80,69%	32,43%	31.398	19,31 %	46,41%	162.565	34,92%
1991	167.485	79,88%	27,69%	42.196	20,12%	34,39%	209.681	28,98%
1992	222.176	81,64%	32,65%	49.949	18,36%	18,37%	272.125	29,78%
1993	276.653	82,47%	24,52%	58.816	17,53%	17,750	335.469	23,28%
1994	319.346	82,64%	15,43%	67.101	17,36%	14,09%	386.447	15,20%
1995	366.457	82,71%	14,75%	76.587	17,29%	14.1410	443.044	14.6510
1996	423.102	82,40%	15,46%	90.353	17,60%	17,9710	513.455	15.8910

(ΤΑ ΠΟΣΑ ΕΙΝΑΙ ΣΕ ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΑ ΔΡΑΧΜΕΣ)

ΠΙΝ. 17: ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΡΩΝ ΑΠΟ ΑΝΤΑΣΦΑΛΙΣΕΙΣ (ΑΝΑΛΗΨΕΙΣ)

ΕΤΟΣ	ΑΝΩΝΥΜΕΣ	ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ	ΕΤΗΣ/Α ΑΥΞΗΣΗ	ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ	ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ %	ΕΤΗΣΙΑ ΑΥΞΗΣΗ	ΣΥΝΟΛΟ	ΕΤΗΣΙΑ ΑΥΞΗΣΗ
1989	3.634	73.6410		1.301	26,36%		4.935	
1990	3.881	70,41%	6,80%	1.631	29,59%	25,37%	5.512	11,69%
1991	4.564	72,53%	17,60%	1.729	27,47%	6,01%	6.293	14,17%
1992	13.531	86,14%	196,47%	2.177	13,86%	25,91%	15.708	149,61 %
1993	11.499	83,43% .	-15,02%	2.283	16,57%	4,87%	13.782	-12,26%
1994	12.680	87,24%	10,27%	1.854	12,76%	-18,79%	14.534	5,46%
1995	12.007	85,74%	-5,31%	1.997	14,26%	7,71%	14.004	-3,65%
19%	11.989	83,97%	-0,15%	2.289	16,03%	14,62%	14.278	.1,96%

(ΤΑ ΠΟΣΑ ΕΙΝΑΙ ΣΕ ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΑ ΔΡΑΧΜΕΣ)

ΠΙΝ. 18 : ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΡΩΝ ΑΠΟ ΠΡΩΤΑΣΦΑΛΙΣΕΙΣ

(ΑΠΟΠΛΗΘΩΡΙΣΜΕΝΕΣ ΤΙΜΕΣ ΕΤΟΥΣ Β ΑΣΗΣ 19881)

ΕΤΟΣ	ΑΝΩΝΥΜΕΣ ΕΤΑΙΡΙΕΣ	ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ %	ΕΤΗΣΙΑ ΑΥΞΗΣΗ	ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ	ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ %	ΕΤΗΣΙΑ ΑΥΞΗΣΗ	ΣΥΝΟΛΟ	ΕΤΗΣΙΑ ΑΥΞΗΣΗ
1989	87.114	82,20%		18.861	17,80%		105.975	
1990	95.812	80,69%	9,98%	22.935	19,31%	21,60%	118.747	12,05%
1991	102.375	79,88%	6,85%	25.792	20,12%	12,46%	128.167	7,93%
1992	117.243	81,64%	14,52%	26.358	18,36%	2,19%	143.602	12,04%
1993	127.607	82,47%	8,84%	27.129	17,530,.	2,92%	154.737	7,75%
1994	132.839	82,64%	4,10%	27.912	17,36%	2,89%	160.752	3,89%
1995	139.443	82,71%	4,97%	29.143	17,29%	4,41%	168.586	4,87%
1996	148.353	82,40%	6,39%	31.681	17,60%	8,71%	180.033	6,79%

(ΤΑ ΠΟΣΑ ΕΙΝΑΙ ΣΕ ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΑ ΔΡΑΧΜΕΣ)

ΠΙΝ. 19 : ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΡΩΝ ΑΠΟ ΑΝΤΑΣΦΑΛΙΣΕΙΣ

(ΑΠΟΠΛΗΘΩΡΙΣΜΕΝΕΣ ΤΙΜΕΣ ΕΤΟΥΣ ΒΑΣΗΣ 1988)

ΕΤΟΣ	ΑΝΩΝΥΜΕΣ ΕΤΑΙΡΙΕΣ	ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ %	ΕΤΗΣΙΑ ΑΥΞΗΣΗ	ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ	ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ %	ΕΤΗΣΙΑ ΑΥΞΗΣΗ	ΣΥΝΟΛΟ	ΕΤΗΣΙΑ ΑΥΞΗΣΗ
1989	3.196	73,64%		1.144	26,36%		4.340	
1990	2.835	70,41%	-11,30%	1.191	29,59%	4,12%	4.026	-7,24%
1991	2.790	72,53%	-1,59%	1.057	27,47%	-11,29%	3.847	-4,46%
1992	7.140	86,14%	155,950,.	1.149	13,86%	8,700,.	8.289	115,50%
1993	5.304	83,43%	-25,72%	1.053	16,57%	-8,34%	6.357	-23,310,.
1994	5.275	87,240,.	-0,55%	771	12,76%	-26,76%	6.046	-4,900,.
1995	4.569	85,74%	-13,38%	760	14,26%	-1,47%	5.329	-11,86%
1996	4.204	83,97%	-7,99%	803	16,03%	5,62%	5.006	-6,05%

(ΤΑ ΠΟΣΑ ΕΙΝΑΙ ΣΕ ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΑ ΔΡΑΧΜΕΣ)

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΙΔΙΩΤΙΚΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ

ΠΙΝ. 20 : ΑΝΑΛΥΣΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ
ΑΣΦΑΛΙΣΤΡΩΝ ΕΤΟΥΣ 1996 (ΠΟΣΑ ΣΕ .000
ΔΡΑΧΜΕΣ)

ΚΛΑΔΟΙ	ΑΝΩΝΥΜΕΣ ΕΤΑΙΡΙΕΣ		ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ		ΣΥΝΟΛΟ	
	ΠΡΩΤΑΣΦΑΛΙΣΤΡΑ	ΑΝΤΑΣΦΑΛΙΣΤΡΑ	ΠΡΩΤΑΣΦΑΛΙΣΤΡΑ	ΑΝΤΑΣΦΑΛΙΣΤΡΑ	ΠΡΩΤΑΣΦΑΛΙΣΤΡΑ	ΑΝΤΑΣΦΑΛΙΣΤΡΑ
ΚΛΑΔΟΣ ΖΩΗΣ	183.692.805	205.766	64.317.813		248.010.618	205.766
ΚΛΑΔΟΣ ΑΣΤΙΚΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ ΟΧΗΜΑΤΩΝ	135.854.759	832.874	9.357.179	21.750	145.211.938	854.624
ΛΟΙΠΟΙ ΚΛΑΔΟΙ ΖΗΜΙΩΝ	103.554.002	10.949.779	16.677.994	2.266.995	120.231.996	13.216.774
ΣΥΝΟΛΟ	423.101.566	11.988.419	90.352.986	2.288.745	513.454.552)	14.277.164

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΙΔΙΩΤΙΚΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ

ΠΙΝ. 21 : ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΠΡΩΤΑΣΦΑΛΙΣΤΡΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ ΖΩΗΣ

ΕΤΟΣ	ΑΝΩΝΥΜΕΣ ΕΤΑΙΡΙΕΣ	ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ %	ΕΤΗΣΙΑ ΑΥΞΗΣΗ	ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ	ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ %	ΕΤΗΣΙΑ ΑΥΞΗΣΗ	ΣΥΝΟΛΟ	ΕΤΗΣΙΑ ΑΥΞΗΣΗ
1989	38.472	79,21%		10.100	20,79%		48.572	
1990	53.500	78,34%	39,06%	14791	21,66%	46,45%	68.291	40,60%
1991	75.016	75,78%	40,22%	23.980	24,22%	62,13%	98.996	44,96%
1992	100.927	76,%%	34,54%	30.220	23,04%	26,02%	131.147	32,48%
1993	123.494	76,47%	22,36%	37.9%	23,53%	25,73%	161.490	23,14%
1994	144.111	75,82%	16,69%	45.7	24,18%	20,98%	190.078	17,70%
1995	163.016	74,76%	13,12%	55.031	25,24%	19,72%	218.047	14,71%
1996	183.693	74,07%	12,68%	64.318	25,93%	16,88%	248.011	13,74%

(ΤΑ ΠΟΣΑ ΕΙΝΑΙ ΣΕ ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΑ ΔΡΑΧΜΕΣ)

ΠΙΝ. 22 : ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΠΡΩΤΑΣΦΑΛΙΣΤΡΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ ΖΩΗΣ

(ΑΠΟΠΛΗΘΩΡΙΜΕΝΕΣ ΤΙΜΕΣ ΕΤΟΥΣ ΒΑΣΗΣ 1988)

ΕΤΟΣ	ΑΝΩΝΥΜΕΣ ΕΤΑΙΡΙΕΣ	ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ %	ΕΤΗΣΙΑ ΑΥΞΗΣΗ	ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ	ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ %	ΕΤΗΣΙΑ ΑΥΞΗΣΗ	ΣΥΝΟΛΟ	ΕΤΗΣΙΑ ΑΥΞΗΣΗ
1989	33.836	79,21%		8.883	20,79%		42.719	
1990	39.080	78,34%	15,50%	10.804	21,66%	21,63%	49.884	16,77%
1991	45.853	75,78%	17,33%	14.658	24,22%	35,67%	60.511	21,30%
1992	53.260	76,%%	16,15%	15.947	23,04%	8,80%	69.207	14,37%
1993	56.962	76,47%	6,95%	17.526	23,53%	9,90%	74.488	7,63%
1994	59.946	75,82%	5,24%	19.121	24,18%	9,10%	79.067	6,15%
1995	62.030	74,76%	3,48%	20.940	25,24%	9,51%	82.971	4,94%
19%	64.408	74,07%	3,83%	22.552	25,93%	7,70%	86.960	4,81%

(ΤΑ ΠΟΣΑ ΕΙΝΑΙ ΣΕ ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΑ ΔΡΑΧΜΕΣ)

ΠΙΝ.23 : ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΠΡΩΤΑΣΦΑΛΙΣΤΡΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ ΖΗΜΙΩΝ

ΕΤΟΣ	ΑΝΩΝΥΜΕΣ ΕΤΑΙΡΙΕΣ	ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ %	ΕΤΗΣΙΑ ΑΥΞΗΣΗ	ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ	ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ %	ΕΤΗΣΙΑ ΑΥΞΗΣΗ	ΣΥΝΟΛΟ ΑΥΞΗΣΗ	ΕΤΗΣΙΑ
1989	60.577	84,23%		11.345	15,77%		71.922	
1990	77.667	82,38%	28,21%	16.607	17,62%	46,38%	94.274	31,08%
1991	92.469	83,54%	19,06%	18.216	16,46%	9,69%	110.685	17,41%
1992	121.249	86,01%	31,12%	19.729^	13,99%	8,31%	140.978	27,37%
1993	153.159	88,03%	26,32%	20.820	11,97%	5,5.3%	173.979	23,41%
1994	175.235	89,24%	14,41%	21.134	10,76%	1,51%	196.369	12,87%
1995	203.441	90,42%	16,10%	21.557	9,58%	2,00.1.	224.998	14,58%
19%	239.409	90,19%	17,68%	26.035	9,81%	20,77%	265.444	17,98%

(ΤΑ ΠΟΣΑ ΕΙΝΑΙ ΣΕ ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΑ ΔΡΑΧΜΕΣ)

ΠΙΝ.24 : ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΠΡΩΤΑΣΦΑΛΙΣΤΡΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ ΖΗΜΙΩΝ

(ΑΠΟΠΛΗΘΩΡΙΣΜΕΝΕΣ ΤΙΜΕΣ ΕΤΟΥΣ ΒΑΣΗΣ 1988)

ΕΤΟΣ	ΑΝΩΝΥΜΕΣ ΕΤΑΙΡΙΕΣ	ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ %	ΕΤΗΣΙΑ ΑΥΞΗΣΗ	ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ	ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ %	ΕΤΗΣΙΑ ΑΥΞΗΣΗ	ΣΥΝΟΛΟ ΑΥΞΗΣΗ	ΕΤΗΣΙΑ
1989	53.278	84,23%		9.978	15,77%		63.256	
1990	56.733	82,38%	6,48%	12.131	17,62%	21,57%	68.863	8,86%
1991	56.521	83,54%	-σ,37%	11.134	16,46%	-8,21 %	67.656	-1,75%
1992	63.984	86,01%	13,20%	10.411	13,99%	-5,50%	74.395	9,96%
1993	70.645	88,03%	10,41%	9.603	11,97%	-7,76%	80.249	7,87%
1994	72.893	89,24%	3,18%	8.791	10,76%	-8,46%	81.684	1,79%
1995	77.413	90,42%	6,20%	8.203	9,58%	-δ,69%	85.616	4,81%
1996	83.944	90,19%	8,44%	9.129	9,81%	11.29%	93.073	8,71%

(ΤΑ ΠΟΣΑ ΕΙΝΑΙ ΣΕ ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΑ ΔΡΑΧΜΕΣ)

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΙΔΙΩΤΙΚΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ

.25 :

(ΠΟΣΑ ΣΕ ΧΙΛΙΑΔΕΣ ΔΡΑΧΜΕΣ - ΕΤΗΣΙΑ ΕΡΕΥΝΑ ΕΝΩΣΕΩΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΕΤΑΙΡΙΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ)

Α/Α	ΚΛΑΔΟΙ	ΑΝΩΝΥΜΕΣ ΕΤΑΙΡΙΕΣ		ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ		ΣΥΝΟΛΟ ΕΤΑΙΡΙΩΝ	
		ΛΙΠΦΛΛΙΠ ΤΛΑΙΠΟ	ΙΠΩΤΛΣΦΛΛΙΣΕΙΪ: ΛΝΤΛΙ:ΦΛΛΙΪ:ΕΙΙ	ΛΣΦΛΛΙΪΠΤΛΛΠΟΙ	ΙΡΩΤΛΣΦΛΛΙΕΕΙ ΛΝΤΛΓΦΑΛΙΕΕΠ:	ΑΓΦΑΛΙΓΤΡΑ ΑΠΟ ΠΡΩΤΑΣΦΑΛΪΪ-ΕΓΤ: ΑΝΤΑΣΦΑΛΙΥΚΓΓ:	
Α. ΑΣΦΑΛΙΣΕΙΣ ΚΑΤΑ ΖΗΜΙΩΝ							
1 (10)	ΑΤΥΧΗΜΑΤΑ	6310618	2.502378	4.381.020	35015	10691 638	2537393
2. (11)	ΑΣΘΕΝΕΙΕΣ	1 270.012	636	0	0	1.270.012	636
3. (12)	ΧΕΡΣΑΙΑ ΟΧΗΜΑΤΑ (πλην σιδηροδρομικών)	20.187.919	234.485	1.483.921	1.001	21 671.840	235486
4. (13)	ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΑ ΟΧΗΜΑΤΑ	0	0	0	0	0	0
5. (14)	ΑΕΡΟΣΚΑΦΗ	1.814.330	7.527	0	0	1.814.330	7.527
6. (15)	ΠΛΟΙΑ	3.185.999	413.057	607.533	126.448	3.793.532	539.505
7. (16)	ΜΕΤΑΦΕΡΟΜΕΝΑ ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΑ	8.398.726	315.750	1.306.391	164.720	9.705.117	480470
8. (17)	ΠΥΡΚΑΤΑ & ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΦΥΣΕΩΣ	35.535.037	1.853.849	5.632.341	1.297.196	41.167.378	3.151 045
9. (18)	ΛΟΙΠΕΣ ΖΗΜΙΕΣ ΑΓΑΘΩΝ	10.343.772	453.276	1.555.106	214.010	11 .898.878	667.286
10. (19)	ΑΣΤΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ ΑΠΟ ΧΕΡΣΑΙΑ ΟΧΗΜΑΤΑ	133.227.144	834.648	9.334.992	21.750	142.562.136	856.398
11. (20)	ΑΣΤΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ ΑΠΟ ΑΕΡΟΣΚΑΦΗ	76.025	0	0	0	76.025	0
12. (21)	ΑΣΤΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ ΠΛΟΙΩΝ	883.230	3.882	14.225	519	897.455	4.401
13. (22)	ΓΕΝΙΚΗ ΑΣΤΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ	3318.321	94.707	534.664	123.777	3.852.985	218.484
14. (23)	ΠΙΣΤΩΣΕΙΣ	446.174	0	0	0	446.174	0
15. (24)	ΕΓΓΥΗΣΕΙΣ	627.806	446	150	0	627.956	446
16. (25)	ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΧΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΑΠΩΛΕΙΕΣ	1 .788.628	208.973	191.331	36.507	1 .979.959	245.480
17. (26)	ΝΟΜΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ	2215.632	0	340.462	14.290	2.556.094	14.290
18. (27)	ΒΟΗΘΕΙΑ	3653.985	241.341	668.053	253.586	4.322.038	494927
ΣΥΝΟΛΟ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ ΚΑΤΑ ΖΗΜΙΩΝ		233.283.358	7.164.955	26.050.189	2.288.819	259.333.547	Γ 9.453.774
Β. ΑΣΦΑΛΙΣΕΙΣ ΖΩΗΣ							
1.(00)	ΚΛΑΔΟΣ ΖΩΗΣ	144.190.939	150.099	62.395.176	0	206586.115	150099
2. (02)	ΚΛΑΔΟΣ ΓΑΜΟΥ ΚΑΙ ΓΕΝΝΗΣΕΩΣ	0	0	0	0	0	0
3. (05)	ΚΛΑΔΟΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΖΩΗΣ ΣΥΝΔ. ΜΕ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ	14.178.511	0	0	0	14.178511	0
4. (01)	ΚΛΑΔΟΣ ΚΕΦΑΛΑΙΟΠΟΗΣΗΣ	2.979.371	0	0	0	2979.371	0
5. (04)	ΚΛΑΔΟΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΟΜΑΔΙΚΩΝ ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΙΚΩΝ ΤΑΜΕΙΩΝ	17.599.138	0	442.305	0	18.041.443	0
6. (03)	ΚΛΑΔΟΣ ΠΑΡΟΜΟΙΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΜΕ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ	0	0	0	0	0	0
ΣΥΝΟΛΟ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ ΖΩΗΣ		178.947.959	150.099	62.837.481	0	241.785.440	150.099

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΙΔΙΩΤΙΚΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ

ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ (ΖΗΜΙΩΝ & ΖΩΗΣ)	412.231.317	7.315.054	88.837.670	2.288.8(9	501.118.987	9.603.873	

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΙΔΙΩΤΙΚΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ

(ΠΟΣΑ ΣΕ ΧΙΛΙΑΔΕΣ ΔΡΑΧΜΕΣ - ΕΤΗΣΙΑ ΕΡΕΥΝΑ ΕΝΩΣΕΩΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΕΤΑΙΡΙΩΝ

Α/Α	ΚΛΑΔΟΙ	ΑΣΦΑΛΙΣΤΡΑ ΑΠΟ ΠΡΩΤΑΣΦΑΛΙΣΕΙΣ	ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ '	ΑΣΦΑΛΙΣΤΡΑ ΑΠΟ ΑΝΤΑΣΦΑΛΙΣΕΙΣ (ΑΝΑΛΗΨΕΙΣ)	ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ
Α. ΑΣΦΑΛΙΣΕΙΣ ΚΑΤΑ ΖΗΜΙΩΝ					
1.(10)	ΑΤΥΧΗΜΑΤΑ	10.691.638	2,13%	2.537.393	26,42%
2. (11)	ΑΣΘΕΝΕΙΕΣ	1.270.012	0,25%	636	0,01%
3. (12)	ΧΕΡΣΑΙΑ ΟΧΗΜΑΤΑ (πλην σιδηροδρομικών)	21.671.840	4,32%	235.486	2,45%
4. (13)	ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΑ ΟΧΗΜΑΤΑ	0	0,00%	0	0,00%
5. (14)	ΑΕΡΟΣΚΑΦΗ	1.814.330	0,36%	7.527	0,08%
6. (15)	ΠΛΟΙΑ	3.793.532	0,76%	539.505	5,62%
7- (16)	ΜΕΤΑΦΕΡΟΜΕΝΑ ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΑ	9.705.117	1,94%	480.470	5,00%
8. (17)	ΠΥΡΚΑΤΑ & ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΦΥΣΕΩΣ	41.167.378	8,22%	3.151.045	32,81%
9. (18)	ΛΟΙΠΕΣ ΖΗΜΙΕΣ ΑΓΑΘΩΝ	11.898.878	2,37%	667.286	6,95%
10. (19)	ΑΣΤΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ ΑΠΟ ΧΕΡΣΑΙΑ ΟΧΗΜΑΤΑ	142.562.136	28,45%	856.398	8,92%
11. (20)	ΑΣΤΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ ΑΠΟ ΑΕΡΟΣΚΑΦΗ	76.025	0,02%	0	0,00%
12. (21)	ΑΣΤΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ ΠΛΟΙΩΝ	897.455	0,18%	4.401	0,05%
13. (22)	ΓΕΝΙΚΗ ΑΣΤΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ	3.852.985	0,77%	218.484	2,27%
14. (23)	ΠΙΣΤΩΣΕΙΣ	446.174	0,09%	0	0,00%
15. (24)	ΕΠΓΥΗΣΕΙΣ	627.956	0,13%	446	0,00%
16. (25)	ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΧΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΑΠΩΛΕΙΕΣ	1.979.959	0,40%	245.480	2,56%
17. (26)	ΝΟΜΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ	2.556.094	0,51%	14.290	0,15%
18. (27)	ΒΟΗΘΕΙΑ	4.322.038	0,86%	494.927	5,15%
ΣΥΝΟΛΟΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ ΚΑΤΑ ΖΗΜΙΩΝ		259.333.547	57,75%	9.453.774	98,44%
Β. ΑΣΦΑΛΙΣΕΙΣ ΖΩΗΣ					
1.(00)	ΚΛΑΔΟΣ ΖΩΗΣ	206.586.115	41,22%	150.099	1,56%
2. (02)	ΚΛΑΔΟΣ ΓΑΜΟΥ ΚΑΙ ΓΕΝΝΗΣΕΩΣ	0	0,00%	0	0,00%
3. (05)	ΚΛΑΔΟΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΖΩΗΣ ΣΥΝΔ. ΜΕ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ	14.178.511	2,83%	0	0,00%
4. (01)	ΚΛΑΔΟΣ ΚΕΦΑΛΑΙΟΠΟΙΗΣΗΣ	2.979.371	0,59%	0	0,00%
5. (04)	ΚΛΑΔΟΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΟΜΑΔΙΚΩΝ ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΙΚΩΝ ΤΑΜΕΙΩΝ	18.041.443	3,60%	0	0,00%
6. (03)	ΚΛΑΔΟΣ ΠΑΡΟΜΟΙΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΜΕ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ	0	0,00%	0	0,00%

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΙΔΙΩΤΙΚΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ

ΣΥΝΟΛΟ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ ΖΩΗΣ	241.785.440	48,25%	150.099	1,56%
\\ ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ (ΖΗΜΙΩΝ & ΖΩΗΣ) \\	501.118.987\\	100.00%	\\ 9.603.873 \\	100.00%

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΕΤΑΙΡΙΩΝ

10.1 ΕΣΟΔΑ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

Το 1996 τα έσοδα ασφαλιστικών εργασιών (ασφάλιστρα από πρωτασφαλίσεις, δικαιώματα συμβολαίων, προμήθειες από αυτασφαλίσεις και κάθε άλλο έσοδο που προκύπτει από την ασφαλιστική δραστηριότητα) έφθασαν τα 583,8 δις δρχ. (Πίνακας 28). Η ετήσια αύξηση των εσόδων έφθασε το 16,3% έναντι 12,23% την προηγούμενη χρονιά.

Το ποσοστό συμμετοχής των ασφαλίσεων Ζωής στα έσοδα ασφαλιστικών εργασιών ήταν 44,59% το 1996 (45,94% το 1995), ενώ το αντίστοιχο των ασφαλίσεων Ζημιών ήταν 55,41 % (54,06% το 1995).

10.2 ΕΣΟΔΑ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

Τα έσοδα επενδύσεων (ενοίκια ακινήτων, έσοδα μετοχών, πιστωτικοί τόκοι, τόκοι τραπεζικών Ομολόγων κλπ έσοδα) έφθασαν το 1996 τα 103,8 δις δρχ., έναντι. 98,8 δις δρχ. το 1995 (Πίνακας 29), παρουσιάζοντας αύξηση 5,09%.

Το ποσοστό συμμετοχής των ασφαλίσεων Ζωής στα έσοδα επενδύσεων ήταν 71,23% το 1996 (67,99% το 1995), ενώ το αντίστοιχο των ασφαλίσεων Ζημιών ήταν 28,77% (32,01 % το 1995).

10.3 ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΟΣΤΟΥΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Για την προσέγγιση του κόστους των Ασφαλιστικών Εταιριών έτους 1996, χρησιμοποιείται η κατάταξη του Κλαδικού Λογιστικού Σχεδίου, ομαδοποιώντας τα στοιχεία σε τρεις μεγάλες κατηγορίες:

. Άμεσο κόστος ασφαλιστικών εργασιών

- Έμμεσο κόστος ασφαλιστικών εργασιών
- Κόστος διαχείρισεως επενδύσεων

Η κατηγορία του Άμεσου Κόστους, περιλαμβάνει τις ομάδες: αντασφάλιστρα, προμήθειες παραγωγής, προμήθειες σε αντασφαλιζόμενος, ασφαλιστικές αποζημιώσεις και παροχές, καθώς και την διαφορά των Ασφαλιστικών προβλέψεων Κλεισμένης χρήσεως μείον αυτές της προηγούμενης χρήσεως (εξαιρουμένης της συμμετοχής των αντασφαλίσεων).

Η κατηγορία του Έμμεσου Κόστους περιλαμβάνει τις ομάδες: Αμοιβές και έξοδα προσωπικού, Αοιπές αμοιβές - παροχές τρίτων, φόροι - τέλη, διάφορα έξοδα, τόκοι ασφαλιστικών προβλέψεων αντασφαλίσεων, Αποσβέσεις παγίων στοιχείων και Αοιπές προβλέψεις Εκμετάλλευσης.

Στην προσέγγιση που ακολουθεί, εκτός της καταγραφής των τριών μεγάλων κατηγοριών Κόστους των Ασφαλιστικών Εταιριών, παρουσιάζονται χωριστά οι μεγαλύτερες ομάδες του Άμεσου κόστους ασφαλιστικών εργασιών:

- Προμήθειες παραγωγής
- Προμήθειες σε αντασφαλιζόμενους
- Ασφαλιστικές αποζημιώσεις και παροχές
- Ασφαλιστικές προβλέψεις
- Αοιπά στοιχεία

10.3.1 Γενικά στοιχεία Κόστους

Σύμφωνα με την ανάλυση που προηγήθηκε, οι κύριες κατηγορίες Κόστους των Ασφαλιστικών Επιχειρήσεων έτους 1996, παρουσιάζονται στον Πίνακα 30.

Το συνολικό κόστος των Ασφαλιστικών Εταιριών το 1996 έφτασε τα 626,3 δις δρχ., εκ των οποίων τα 536 δις δρχ. αντιπροσωπεύουν το Άμεσο Κόστος (85,59% του συνόλου), τα 89,5 δις δρχ. αντιπροσωπεύουν το Έμμεσο Κόστος (14,3% του συνόλου), ενώ 715,7 εκατ. δρχ. αντιπροσωπεύουν το Κόστος διαχείρισης επενδύσεων/ παρεπόμενων εργασιών (0,11% του συνόλου).

Η μέση ετήσια αύξηση του Συνολικού Κόστους έφθασε το 15,37% έναντι του 1995, κι οφείλεται κυρίως στην μεγάλη αύξηση του Άμεσου Κόστους (16,63%), ενώ μικρότερη επίδραση είχε η αύξηση του Έμμεσου Κόστους (8,67%).

Από την αναλυτική καταγραφή των ομάδων του Άμεσου Κόστους (Πίνακας 31), μεγάλη αύξηση από το 1995 παρουσιάζουν οι ασφαλιστικές προβλέψεις Κλειομένης χρήσεως (25,46%) και προηγούμενης χρήσεως (25,94%), ενώ οι ασφαλιστικές αποζημιώσεις και παροχές παρουσίασαν αύξηση 18,93% κι έφθασαν τα 199,9 δις δρχ.

Τα εκχωρηθέντα ανασφάλιστρα έφθασαν τα 99,8 δις δρχ. (αύξηση 6,09%), ενώ οι προμήθειες παραγωγής τα 76,6 δις δρχ. (αύξηση 13,05%).

10.3.2 Στοιχεία Κόστους Κλάδων

Πιο κάτω εξετάζονται τα στοιχεία Κόστους έτους 1996 για κάθε Κλάδο που παρουσιάζεται χωριστά στις ετήσιες καταστάσεις Λογαριασμών Εκμετάλλευσης: .

Στοιχεία Κόστους Κλάδων Ζωής

Στοιχεία Κόστους Κλάδων Αστικής Ευθύνης Οχημάτων .

Στοιχεία Κόστους Λοιπών Κλάδων Ζημιών

Όσον αφορά τα στοιχεία Κόστους των Κλάδων Ζωής για το 1996 (Πίνακες 32 και 33) πρέπει να αναφερθούν τα εξής:

. Το Άμεσο Κόστος των Κλάδων Ζωής το 1996 ανήλθε στα 264,9 δις δρχ. (αύξηση 1532% από το 1995), το Έμμεσο Κόστος ανήλθε στα 40,4 δις δρχ. (αύξηση 3,78% από το 1995) και το Κόστος διαχείρισης επενδύσεων στα 333,7 εκατ. δρχ. (αύξηση 5,03%)

. Από τις ομάδες του Άμεσου Κόστους, οι Ασφαλιστικές προβλέψεις Κλειομένης χρήσεως ανήλθαν στα 598,7 δις δρχ. (αύξηση 27,58%), οι ασφαλιστικές Αποζημιώσεις και παροχές στα 72,2 δις δρχ. (αύξηση 31,01 %), οι προμήθειες παραγωγής στα 36 δις δρχ. (αύξηση 5,54%) και τα εγχωρημένα ανασφάλιστρα στα 30,5 δις. Όσον αφορά τα στοιχεία του Κλάδου Αστικής Ευθύνης Οχημάτων για το 1996 (Πίνακες 34 και 35) πρέπει να αναφερθούν τα εξής:

. Το Άμεσο κόστος του Κλάδου το 1996 ανήλθε στα 153,5 δις δρχ. (αύξηση 26,19% από το 1995), το Έμμεσο Κόστος ανήλθε στα 24,7 δις δρχ. (αύξηση 20,09%) και το Κόστος διαχείρισης επενδύσεων στο 209,6 εκατ. δρχ. (μείωση)

Από τις ομάδες του Άμεσου Κόστους, οι ασφαλιστικές προβλέψεις Κλειόμενης χρήσεως ανήλθαν στα 137,8 δις δρχ. (αύξηση 21,53%), οι Ασφαλιστικές Αποζημιώσεις και Παροχές στα 99,6 δις δρχ. (αύξηση 15,3%), οι Προμήθειες παραγωγής στα 18,3 δις δρχ. (αύξηση 34,64%) και τα εγχωρούμενα αντασφάλιστρα στα 10,2 δις δρχ. (αύξηση 29,7%).

Τέλος, τα αντίστοιχα στοιχεία των Λοιπών Κλάδων Ζημιών για το 1996 (Πίνακες 36 και 37) έχουν ως εξής:

. Το Άμεσο Κόστος ανήλθε στα 117,6 δις δρχ. (αύξηση 8,66% από το 1995), το Έμμεσο Κόστος στα 24,3 δις δρχ. (αύξηση 6,19%), ενώ το κόστος διαχείρισεως επενδύσεων στα 172,4 εκατ. δρχ. (μείωση κατά 15,16%).

Από τις ομάδες του Άμεσου Κόστους οι ασφαλιστικές προβλέψεις Κλειόμενης χρήσεως ανήλθαν στα 43,5 δις δρχ. (αύξηση 11,4%), οι ασφαλιστικές αποζημιώσεις και παροχές στα 28 δις δρχ. (αύξηση 5,67%), οι προμήθειες παραγωγής στα 22,3 δις δρχ. (αύξηση 11,25%) και τα εγχωρούμενα αντασφάλιστρα στα 59 δις δρχ. (αύξηση 8,89%).

Οι πίνακες 38 και 39 ανακεφαλαιώνουν τα στοιχεία Κόστους των ασφαλίσεων Ζημιών συνολικά.

10.3.3 Ίδια Κεφάλαια

Το σύνολο των Ιδίων Κεφαλαίων των Ασφαλιστικών Εταιριών έφθασε τα 182,4 δις δρχ. το 1996, επιτυγχάνοντας αύξηση 19,29% έναντι του 1995 (Πίνακας 40).

Ο ρυθμός μεγενθύσεως των Ιδίων Κεφαλαίων έως το 1992 βαίνει αυξητικός, επιτυγχάνοντας αυξήσεις έως και 33,85%. Μετά το 1992 ,όμως, παρουσιάζει κάμψη φθάνοντας έως και 8,79% το 1995, καλύπτοντας βέβαια τον μέσο ετήσιο ρυθμό πληθωρισμού. Η αύξηση επομένως του 1996 δείχνει να αντιστρέφει την τάση μείωσης των ρυθμών αυξήσεως των Ιδίων Κεφαλαίων.

10.3.4 Σύνολο Ενεργητικού

Το σύνολο Ενεργητικού των Ασφαλιστικών Εταιριών έφθασε τα 1.197,4 δις δρχ. το 1996, επιτυγχάνοντας μεγέθυνσης της τάξης του 19,58% (Πίνακας 40).

Μετά το 1991, ο ρυθμός μεγεθύνσεως του ενεργητικού βαίνει φθίνων έως το 1995 (από 37,45% το 1991 έφθασε το 17,47% το 1995). Η αύξηση του 1996 δείχνει να αντιστρέφει την τάση μείωσης των ρυθμών αυξήσεως του ενεργητικού.

10.3.5 Ασφαλιστικές Προβλέψεις

Το σύνολο των ασφαλιστικών προβλέψεων έφθασε τα 855,2 δις δρχ. το 1996 (Πίνακας 41), επιτυγχάνοντας αύξηση 23,19% έναντι του 1995 (η αντίστοιχη αύξηση του 1995 ήταν 21,02%).

Οι προβλέψεις των ασφαλίσεων Ζωής (Πίνακας 42) έφθασαν το 1996 τα 617,1 δις δρχ. (ή ποσοστό 72,15% του συνόλου των προβλέψεων) παρουσιάζοντας αύξηση 25,48% έναντι του 1995.

Η μεγαλύτερη ομάδα των προβλέψεων ασφαλίσεων Ζωής το 1996 ήταν αυτή των Μαθηματικών προβλέψεων που έφθασαν τα 551,9 δις δρχ. (89,45% των προβλέψεων Ζωής), οι οποίες παρουσίασαν αύξηση 26,29% έναντι του 1995.

Οι προβλέψεις των ασφαλίσεων Ζημιών (Πίνακας 43) έφθασαν το 1996 τα 238,1 δις δρχ. (ή ποσοστό 27,85% του συνόλου των προβλέψεων) παρουσιάζοντας αύξηση 17,62% έναντι του 1995.

Η μεγαλύτερη ομάδα προβλέψεων Ζημιών το 1996 ήταν αυτή των Εκκρεμών Αποζημιώσεων και Παροχών που έφθασαν τα 154,3 δις δρχ. (64,8% των προβλέψεων Ζημιών) οι οποίες παρουσίασαν αύξηση 17,41 % έναντι του 1995.

10.3.6 Σύνολο Επενδύσεων

Το Σύνολο των επενδεδυμένων Κεφαλαίων των Ασφαλιστικών Εταιριών έφθασε το 1996 σύμφωνα με τα στοιχεία των ισολογισμών τους, τα 828,5 δις δρχ.,

επιτυγχάνοντας αύξηση 22,49% (Πίνακας 44). Οι ρυθμοί αύξησης των επενδύσεων παραμένουν σταθερά πάνω από 20% τα τρία τελευταία χρόνια, ενώ το 1996 το ποσοστό αύξησης ξεπέρασε το αντίστοιχο ποσοστό του 1995 (21,6%).

Παραμένει δε ο ρυθμός αύξησης των επενδύσεων υψηλότερος της ρύθμισης αύξησης της παραγωγής ασφαλιστρών κάθε χρόνο, γεγονός που προσδίδει χαρακτηριστικά ωριμότητας στην αναπτυξιακή πορεία της ασφαλιστικής αγοράς της χώρας.

Η σημαντικότερη ομάδα των επενδεδυμένων Κεφαλαίων είναι τα «Ομόλογα» (που περιλαμβάνουν Ομόλογα και Έντοκα Γραμμάτια του Ελληνικού Δημοσίου, Ομολογίες κλπ τίτλους σταθερού εισοδήματος) που φθάνουν τα 544,8 δις δρχ. το 1996 (αύξηση 23,71 % από την προηγούμενη χρονιά) και επιτυγχάνουν ρυθμούς αύξησης έως και 40% τα τελευταία χρόνια, αν και με φθίνοντα ρυθμό μετά το 1993.

Οι επενδύσεις σε ακίνητα (οικόπεδα και ακίνητα μείον αποσβέσεις) το 1996 ξεπέρασαν τα 102 δις δρχ., παρουσιάζοντας αύξηση 7,67% από το 1995. Πάντως, οι ρυθμοί αύξησης των επενδύσεων σε ακίνητα έχουν πέσει μετά το 1992 σε επίπεδα 50%. Οι καταθέσεις προθεσμίας έφθασαν τα 17,7 δις δρχ. το 1996, επιτυγχάνοντας αύξηση 45,87% από το 1995 και επιβεβαιώνοντας την κυκλική εναλλαγή αυξήσεων και μειώσεων που παρουσιάζουν μετά το 1991.

Μια αναλυτική προσέγγιση στην σύνθεση των επενδεδυμένων κεφαλαίων από πλευράς τοποθετήσεων για τα έτη 1990-1996 παρουσιάζεται στον Πίνακα 45.

Το 1996 οι Ασφαλιστικές Εταιρίες έχουν επενδύσει το 65,75% των διαθέσιμων κεφαλαίων τους σε κατηγορία «Ομόλογα», το 12,15% στην κατηγορία «Ακίνητα», το 2,14% στις «Καταθέσεις προθεσμίας», ενώ το υπόλοιπο 19,76% ανήκει στην κατηγορία «Λοιπές επενδύσεις» (που περιλαμβάνει κυρίως Μετοχές και Μερίδια Αμοιβαίων Κεφαλαίων, αλλά και συμμετοχές σε συνδεδεμένες Επιχειρήσεις, Ενυπόθηκα δάνεια κ.ά.).

Ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι τάσεις που καταγράφονται στον Πίνακα 19, όσον αφορά την συμμετοχή των διαφόρων κατηγοριών στο σύνολο των επενδύσεων.

α)Τα ποσοστά συμμετοχής της κατηγορίας «Ομόλογα» αυξάνονται διαρκώς από το 1989 που υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία, με αποτέλεσμα από 49,61 % των επενδύσεων το 1989, να φθάνει το 12,35% το 1996.

β) Συσχετίζονται τα «Εσοδα Επενδύσεων» με το «Κόστος Διαχείρισεως Επενδύσεως» για να εξαχθεί το «Αποτέλεσμα Επενδύσεων» γ) Το αλγεβρικό άθροισμα του «Αποτελέσματος Ασφαλιστικών Εργασιών» και του «Αποτελέσματος Επενδύσεων» δίνει το «μικτό Αποτέλεσμα Εκμεταλλεύσεως»

δ) Αν στο «Μικτό Αποτέλεσμα Εκμεταλλεύσεως» προστεθούν τα «Λοιπά Αποτελέσματα Χρήσεως» (κυρίως έκτακτα και ανόργανα αποτελέσματα) προκύπτει το «καθαρό Αποτέλεσμα (Κέρδος ή Ζημία) χρήσεως» προ φόρων.

Τα αριθμητικά δεδομένα για το σύνολο των Ασφαλιστικών Επιχειρήσεων, σύμφωνα με την ανάλυση που προηγήθηκε, παρουσιάζονται στον Πίνακα 47.

Όπως γίνεται φανερό, το αρνητικό «Αποτέλεσμα Ασφαλιστικών Εργασιών» (-41,8 δις δρχ. το 1996) αντισταθμίζεται από το θετικό «Αποτέλεσμα επενδύσεων» (103,1 δις δρχ.), με συνέπεια να παρουσιάζεται θετικό το «Μικτό αποτέλεσμα Εκμεταλλεύσεως» (61,3 δις δρχ.).

Έτσι, παρά την ύπαρξη έντονα αρνητικών «Αποτελεσμάτων χρήσεως» (-52,8 δις δρχ.), το «Καθαρό Αποτέλεσμα Χρήσεως» είναι θετικό (8,44 δις δρχ.).

Οι πίνακες 48 και 49 παρουσιάζουν τα αντίστοιχα μεγέθη για τις Ανώνυμες Ασφαλιστικές Εταιρίες και τα Υποκαταστήματα των Αλλοδαπών Ασφαλιστικών, όπου ουσιαστικά ισχύουν οι ίδιες παρατηρήσεις που έγιναν για το σύνολο των επιχειρήσεων.

Ενδιαφέρον επίσης παρουσιάζει η διερεύνηση του «Μικτού Αποτελέσματος Εκμεταλλεύσεως» σύμφωνα με την ανάλυση που προηγήθηκε, για τις ασφαλίσεις Ζωής και Ζημιών, όπως παρουσιάζονται στους ισολογισμούς των Ασφαλιστικών/ Εταιριών.

Τα αριθμητικά δεδομένα για τις ασφαλίσεις ζωής (Πίνακας 50), φανερώνουν ότι το αρνητικό «Αποτέλεσμα Ασφαλιστικών εργασιών» (-45 δις δρχ. για το 1996) αντισταθμίζεται από το «Αποτέλεσμα Επενδύσεων» (73,6 δις δρχ.), με αποτέλεσμα το θετικό «Μικτό Αποτέλεσμα Εκμεταλλεύσεως» (28,6 δις δρχ.).

Τα αντίστοιχα δεδομένα των ασφαλίσεων Ζημιών (Πίνακας 51) παρουσιάζουν θετικό «Αποτέλεσμα Ασφαλιστικών Εργασιών» (3,2 δις δρχ. το 1996), σε αυτό δε προστίθεται το «Αποτέλεσμα Επενδύσεων» (29,5 δις δρχ.), δίνοντας σαν τελικό αποτέλεσμα, θετικό «Αποτέλεσμα Εκμεταλλεύσεως» (32,7 δις δρχ.).

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΙΔΙΩΤΙΚΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ

ΙΠΙΝ.27 : (1995 -1996) ΕΤΗΣΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΡΩΝ ΚΑΤΑ |ΚΛΑΔΟΙ|
(ΠΟΣΑΣΕ.000 ΔΡΑΧΜΕΣ)

Α/Α	ΚΛΑΔΟΙ	ΑΣΦΑΛΕΤΡΑ ΑΠΟ ΠΡΩΤΑΣΦΑΛΙΣΕΙΣ		1995-1996
		1 996	1995	ΕΤΗΣΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ
A. ΑΣΦΑΛΙΣΕΙΣ ΚΑΤΑ ΖΗΜΙΩΝ				
1.(10)	ΑΤΥΧΗΜΑΤΑ	10.691.638	9.807.220	9,02%
2. (11)	ΑΣΘΕΝΕΙΕΣ	1.270.012	1.437.261	-11,64%
3. (12)	ΧΕΡΣΑΙΑ ΟΧΗΜΑΤΑ (πλην σιδηροδρομικών)	21.671.840	20.401.797	6,23%
4. (13)	ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΑ ΟΧΗΜΑΤΑ	0	0	0,00%
5. (14)	ΑΕΡΟΣΚΑΦΗ	1.814.330	2.045.295	-11,29%
6. (15)	ΠΛΟΙΑ	3.793.532	3.689.473	2,82%
7. (16)	ΜΕΤΑΦΕΡΟΜΕΝΑ ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΑ	9.705.117	10.117.900	-4,08%
8. (17)	ΠΥΡΚΑΓΙΑ & ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΦΥΣΕΩΣ	41.167.378	38.190.046	7,80%
9. (18)	ΛΟΙΠΕΣ ΖΗΜΙΕΣ ΑΓΑΘΩΝ	11.898.878	11.211.411	6,13%
10. (19)	ΑΣΤΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ ΑΠΟ ΧΕΡΣΑΙΑ ΟΧΗΜΑΤΑ	142.562.136	114.534.992	24,47%
11. (20)	ΑΣΤΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ ΑΠΟ ΑΕΡΟΣΚΑΦΗ	76.025	64.353	18,14%
12. (21)	ΑΣΤΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ ΠΛΟΙΩΝ	897.455	669.350	34,08%
13. (22)	ΓΕΝΙΚΗ ΑΣΤΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ	3.852.985	3.453.125	11,58%
14. (23)	ΠΙΣΤΩΣΕΙΣ	446.174	15.881	2709,48%
15. (24)	ΕΓΓΥΗΣΕΙΣ	627.956	731.750	-14,18%
16. (25)	ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΧΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΑΠΩΛΕΙΕΣ	1.979.959	2.083.761	-4,98%
17. (26)	ΝΟΜΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ	2.556.094	2.325.894	9,90%
18. (27)	ΒΟΗΘΕΙΑ	4.322.038	2.452.174	76,25%
	ΣΥΝΟΛΟ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ ΚΑΤΑ ΖΗΜΙΩΝ	259.333.547	223.231.683	16,17%
B. ΑΣΦΑΛΙΣΕΙΣ ΖΩΗΣ				
1.(00)	ΚΛΑΔΟΣ ΖΩΗΣ	206.586.115	192.424.813	7,36%
2. (02)	ΚΛΑΔΟΣ ΓΑΜΟΥ ΚΑΙ ΓΕΝΝΗΣΕΩΣ	0	0	0,00%
3. (05)	ΚΛΑΔΟΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΖΩΗΣ ΣΥΝΔ. ΜΕ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ	14.178.511	8.836.344	60,46%
4. (01)	ΚΛΑΔΟΣ ΚΕΦΑΛΑΙΟΠΟΙΗΣΗΣ	2.979.371	236.071	1162,07%
5. (04)	ΚΛΑΔΟΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΟΜΑΔΙΚΩΝ ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΙΚΩΝ ΤΑΜΕΙΩΝ	18.041.443	11.257.855	60,26%
6. (03)	ΚΛΑΔΟΣ ΠΑΡΟΜΟΙΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΜΕ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ	0	437.344	-100,00%
	ΣΥΝΟΛΟ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ ΖΩΗΣ	241.785.440	213.192.427	13,41%
	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ (ΖΗΜΙΩΝ & ΖΩΗΣ)	507.775.987	436.424.110	14,82%

ΠΙΝ.28 : ΕΣΟΔ Α ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

(ΠΟΣΑ :ΣΕ .000 ΔΡΑΧΜΕΣ)

ΚΛΑΔΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ 1996		ΣΥΝΟΛΟ 1995		ΜΕΤΑΒΟΛΗ 1995-1996
		%		%	
ΚΛΑΔΟΣ ΖΩΗΣ	260.286.563	44,59%	230.606.301	45,94%	12,87%
ΚΛΑΔΟΣ ΑΣΤΙΚΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ ΟΧΗΜΑΤΩΝ	162.124.464	27,77%	123.975.620	24,70%	30,77%
ΛΟΙΠΟΙ ΚΛΑΔΟΙ ΖΗΜΙΩΝ	161.377.838	27,64%	147.371.820	29,36%	9,50%
ΣΥΝΟΛΟ	583.788.865	100,00%	501.953.741	100,00%	16,30%

ΠΙΝ. 29 ; ΕΣΟΔΑ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

(ΠΟΣΑ ΣΕ .000 ΔΡΑΧΜΕΣ)

ΚΛΑΔΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ 1996		ΣΥΝΟΛΟ 1995		ΜΕΤΑΒΟΛΗ 11995-1996
		%		%	
ΚΛΑΔΟΣ ΖΩΗΣ	73.979.172	71,23%	67.192.662	67,99%	10,10%
ΚΛΑΔΟΙ ΑΣΤΙΚΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ ΟΧΗΜΑΤΩΝ	16.496.495	15,88%	16.031.224	16,22%	2,90%
ΛΟΙΠΟΙ ΚΛΑΔΟΙ ΖΗΜΙΩΝ	13.381.356	12,88%	15.601.027	15,79%	-14,23%
ΣΥΝΟΛΟ	103.857.023	100,00%	98.824.913	100,00%	5,09%

ΠΙΝ.30 : ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΣΥΝΟΛΙΚΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΕΤΑΙΡΙΩΝ

(ΠΟΣΑ ΣΕ .000 ΔΡΑΧΜΕΣ)

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΟΣΤΟΥΣ	ΣΥΝΟΛΟ 1996		ΣΥΝΟΛΟ 1995		ΜΕΤΑΒΟΛΗ 1995-1996
		%		%	
ΑΜΕΣΟ ΚΟΣΤΟΣ ΑΣΦΑΛ. ΕΡΓΑΣΙΩΝ	536.069.387	85,59%	459.627.855	84,66%	16,63%
ΕΜΜΕΣΟ ΚΟΣΤΟΣ ΑΣΦΑΛ. ΕΡΓΑΣΙΩΝ	89.538.632	14,30%	82.393.744	15,18%	8,67%
ΚΟΣΤΟΣ ΔΙΑΧΕΙΡ.ΕΠΕΝ ΥΓ. /ΠΑΡΕΠΟΜΕΝΩΝ ΕΡΓΑΣ.	715733	0,11%	874.178	0,16%	-18,13%
ΣΥΝΟΛΟ	1 626.323.752	100,00%	542.895.777	100,00%	15,37%

ΠΙΝ.31

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΜΕΣΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ (ΣΥΝΟΛΟ ΚΛΑΔΩΝ)

(ΠΟΣΑ ΣΕ .000 ΔΡΑΧΜΕΣ)

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΜΕΣΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ	ΣΥΝΟΛΟ 1996		ΣΥΝΟΛΟ 1995		ΜΕΤΑΒΟΛΗ 1995-1996
		%		%	
ΑΝΤΑΣΦΑΛΙΣΤΡΑ (ΕΚΧΩΡΗΣΕΙΣ)	99.807.793	18,62%	94.080.793	20,47%	6,09%
ΠΡΟΜΗΘΕΙΕΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ	76.654.731	14,30%	67.803.053	14,75%	13,05%
ΠΡΟΜΗΘΕΙΕΣ ΣΕ ΑΝΤΑΣΦΑΛΙΖΟΜΕΝΟΥ	3.851.965	0,72%	3.628.767	0,79%	6,15%
ΑΣΦΑΛΙΣΤ. ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΕΙΣ & ΠΑΡΟΧΕΣ	199.888.896	37,29%	168.067.825	36,57%	18,93%
ΑΣΦ. ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΚΛΕΙΟΜ. ΧΡΗΣΕΩΣ	780.057.664	145,51%	621.772.254	1.35,28%	25,46%
ΑΣΦ. ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΠΡΟΗΓ. ΧΡΗΣΕΩΣ	-624.771.671	-116,55%	-496.105.837	-107,94%	25,94%
ΛΟΙΠΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΜΕΣΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ	580.009	0,108%	381.000	0,083%	52,23%
ΣΥΝΟΛΟ	536.069.387	100,00%	459.627.855	100,00%	16,63%

ΙΠΙΝ. 32 : ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΣΥΝΟΛΙΚΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ ΖΩΗΣ

(ΠΟΣΑ ΣΕ .000 ΔΡΑΧΜΕΣ)

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΟΣΤΟΥΣ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ ΖΩΗΣ	ΣΥΝΟΛΟ 1996		ΣΥΝΟΛΟ 1995		ΜΕΤΑΒΟΛΗ 1995-1996
		%		%	
ΑΜΕΣΟ ΚΟΣΤΟΣ ΑΣΦΜ. ΕΡΓΑΣΙΩΝ	264.915.032	86,68%	229.714.654	85,41%	15,32%
ΕΜΜΕΣΟ ΚΟΣΤΟΣ ΑΣΦΜ. ΕΡΓΑΣΙΩΝ	40.386.353	13,21%	38.915.779	14,47%	3,78%
ΚΟΣΤΟΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΕΩΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ	333.729	0,11%	317.753	0,12%	5,03%
ΣΥΝΟΛΟ	305.635.114	100,00%	268.948.186	100,00%	13,64%

ΙΠΙΝ. 33 : ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΜΕΣΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ ΖΩΗΣ

(ΠΟΣΑ ΣΕ .000 ΔΡΑΧΜΕΣ)

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΜΕΣΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ ΖΩΗΣ	ΣΥΝΟΛΟ 1996		ΣΥΝΟΛΟ 1995		ΜΕΤΑΒΟΛΗ 11995-1996
		%		%	
ΑΝΤΑΣΦΑΛΕΤΡΑ (ΕΚΧΩΡΗΣΕΙΣ)	30.549.066	11,53%	31.973.277	13,92%	-4,45%
ΠΡΟΜΗΘΕΙΕΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ	36.069.298	13,62%	34.177.100	14,88%	5,54%
ΠΡΟΜΗΘΕΙΕΣ ΣΕ ΑΝΤΑΣΦΑΛΙΖΟΜΕΝΟΥΣ	14.182	0,01%	10.561	0,00%	34,29%
ΑΣΦΑΛΕΤ. ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΕΙΣ & ΠΑΡΟΧΕΣ	72.227.760	27,26%	55.132.173	24,00%	31,01 %
ΑΣΦ. ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΚΛΕΙΟΜ. ΧΡΗΣΕΩΣ	598.679.828	225,99%	469.265.057	204,28%	27,58%
ΑΣΦ. ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΠΡΟΗΓ. ΧΡΗΣΕΩΣ	-472.625.102	.178,41 %	-360.843.514	-157,08%	30,98%
ΣΥΝΟΛΟ	264.915.032	100,00%	229.714.654	100,00%	15,32%

ΙΠΙΝ. 34 : ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΣΥΝΟΛΙΚΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ ΚΛΑΔΟΥ ΑΣΤΙΚΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ ΟΧΗΜΑΤΩΝ

(ΠΟΣΑ ΣΕ .000 ΔΡΑΧΜΕΣ)

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΟΣΤΟΥΣ ΚΛΑΔΟΥ ΑΣΤ. ΕΥΘΥΝΗΣ ΟΧΗΜΑ ΤΩΝ	ΣΥΝΟΛΟ 1 996		ΣΥΝΟΛΟ 1 995		ΜΕΤΑΒΟΛΗ 1995 -1996
		%		%	
ΑΜΕΣΟ ΚΟΣΤΟΣ ΑΣΦΑ. ΕΡΓΑΣΙΩΝ	153.520.069	86,02%	121.656.013	85,38%	26,19%
ΕΜΜΕΣΟ ΚΟΣΤΟΣ ΑΣΦΑ. ΕΡΓΑΣΙΩΝ	24.734.969	13,86%	20.596.826	14,45%	20,09%
ΚΟΣΤΟΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΕΩΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ	209.592	0,12%	238.914	0,17%	-12,27%
ΣΥΝΟΛΟ	178.464.630	100,00% I	142.491.753	100,00%	25,25%

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΙΔΙΩΤΙΚΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ

ΠΙΝ. 35: ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΜΕΣΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ ΚΛΑΔΟΥ ΑΣΤΙΚΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ ΟΧΗΜΑΤΩΝ
(ΠΟΣΑ ΣΕ .000 ΔΡΑΧΜΕΣ)

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΜΕΣΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ ΚΛΑΔΟΥ ΑΣΤ.ΕΥΘΥΝΗΣ ΟΧΗΜΑΤΩΝ	ΣΥΝΟΛΟ 1996		ΣΥΝΟΛΟ 1995		ΜΕΤΑΒΟΛΗ 11995-1996
		%		%	
ΑΝΤΑΣΦΑΛΙΣΤΡΑ (ΕΚΧΩΡΗΣΕΙΣ)	10.171.318	6,63%	7.842.240	6,45%	29,70%
ΠΡΟΜΗΘΕΙΕΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ	18.277.834	11,91%	13.575.074	11,16%	34,64%
ΠΡΟΜΗΘΕΙΕΣ ΣΕ ΑΝΤΑΣΦΑΛΙΖΟΜΕΝΟΥΣ	116.015	0,08%	88.733	0,07%	30,75%
ΑΣΦΑΛΕΤ. ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΕΙΣ & ΠΑΡΟΧΕΣ	99.595.333	64,87%	86.376.569	71,00%	15,30%
ΑΣΦ. ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΚΛΕΙΟΜ. ΧΡΗΣΕΩΣ	137.833.794	89,78%	113.418.093	93,23%	21,53%
ΑΣΦ. ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΠΡΟΗΓ. ΧΡΗΣΕΩΣ	-112.610.000	-73,35%	-99.720.308	-81,97%	12,93%
ΛΟΙΠΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΜΕΣΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ	135.775	0,088%	75.612	0,06%	79,57%
ΣΥΝΟΛΟ	153.520.069	100,00%	121.656.013	100,00%	26,19%

ΠΙΝ. 36 : ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΣΥΝΟΛΙΚΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ ΛΟΙΠΩΝ ΚΛΑΔΩΝ ΖΗΜΙΩΝ
(ΠΟΣΑ ΣΕ .000 ΔΡΑΧΜΕΣ)

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΟΣΤΟΥΣ ΛΟΙΠΩΝ ΚΛΑΔΩΝ ΖΗΜΙΩΝ	ΣΥΝΟΛΟ 1996		ΣΥΝΟΛΟ 1995		ΜΕΤΑΒΟΛΗ 1995-1996
		%		%	
ΑΜΕΣΟ ΚΟΣΤΟΣ ΑΣΦΑ. ΕΡΓΑΣΙΩΝ	117.634.286	82,71%	108.257.188	82,35%	8,6607.
ΕΜΜΕΣΟ ΚΟΣΤΟΣ ΑΣΦΑ ΕΡΓΑΣΙΩΝ	24.297.041	17,08%	22.881.139	17,41%	6,1907.
ΚΟΣΤΟΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΕΩΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ	172.412	0,12%	203.218	0,15%	-15,16%
ΚΟΣΤΟΣ ΠΑΡΕΠΟΜΕΝΩΝ ΑΣΦΜ. ΕΡΓΑΣΙΩΝ	120.269	0,08%	114.293	0,09%	5,2307.
ΣΥΝΟΛΟ	142.224.008	100,00%	131.455.838	100,00%	8,19%

ΠΙΝ. 37 : ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΜΕΣΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ
ΛΟΙΠΩΝ ΚΛΑΔΩΝ ΙΖΗΜΙΩΝ (ΠΟΣΑ ΣΕ .000
ΔΡΑΧΜΕΣ)

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΜΕΣΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ ΛΟΙΠΩΝ ΚΛΑΔΩΝ ΖΗΜΙΩΝ	ΣΥΝΟΛΟ 1996		ΣΥΝΟΛΟ 1995		ΜΕΤΑΒΟΛΗ 1995-1996
		%		%	
ΑΝΤΑΣΦΑΛΙΣΤΡΑ (ΕΚΧΩΡΗΣΕΙΣ)	59.087.409	50,23%	54.265.276	50,13%	8,89%
ΠΡΟΜΗΘΕΙΕΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ	22.307.599	18,96%	20.050.879	18,52%	11,25%
ΠΡΟΜΗΘΕΙΕΣ ΣΕ ΑΝΤΑΣΦΑΛΙΖΟΜΕΝΟΥΣ	3.721.768	3,16%	3.529.473	3,26%	5,45%
ΑΣΦΑΛΙΣΤ. ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΕΙΣ & ΠΑΡΟΧΕΣ	28.065.803	23,86%	26.559.083	24,53%	5,67%
ΑΣΦ. ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΚΛΕΙΟΜ. ΧΡΗΣΕΩΣ	43.544.042	37,02%	39.089.104	36,11%	11,40%
ΑΣΦ. ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΠΡΟΗΓ. ΧΡΗΣΕΩΣ	-39.536.569	-33,61%	-35.542.015	2,83%	11,2407.
ΛΟΙΠΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΜΕΣΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ	444.234	0,38%	305.388	0,28%	45,47%
ΣΥΝΟΛΟ	117.634.286	100,00%	108.257.188	100,00%	8,66" l.

ΠΙΝ. 38 : ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΣΥΝΟΛΙΚΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ ΖΗΜΙΩΝ
(ΠΟΣΑ ΣΕ .000 ΔΡΑΧΜΕΣ)

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΟΣΤΟΥΣ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ ΖΗΜΙΩΝ	ΣΥΝΟΛΟ 1996		ΣΥΝΟΛΟ 1995		ΜΕΤΑΒΟΛΗ 1995 -1996
		%		%	
ΑΜΕΣΟ ΚΟΣΤΟΣ ΑΣΦΑΛ. ΕΡΓΑΣΙΩΝ	271.154.355	84,55%	229.913.201	83,93%	17,94%
ΕΜΜΕΣΟ ΚΟΣΤΟΣ ΑΣΦΑΛ. ΕΡΓΑΣΙΩΝ	49.032.010	15,29%	43.477.965	15,87%	12,77%
ΚΟΣΤΟΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΕΩΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ	382.004	0,12%	442.132	0,16%	-13,60%
ΚΟΣΤΟΣ ΠΑΡΕΠΟΜΕΝΩΝ ΑΣΦΑΛ. ΕΡΓΑΣΙΩΝ	120.269	0,04%	114.293	0,04%	5,23%
ΣΥΝΟΛΟ	320.688.638	100,00%	273.947.591	100,00%	17,06%

ΠΙΝ. 39 : ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΜΕΣΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ ΖΗΜΙΩΝ
(ΠΟΣΑ ΣΕ .000 ΔΡΑΧΜΕΣ)

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΜΕΣΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ ΖΗΜΙΩΝ	ΣΥΝΟΛΟ 1996		ΣΥΝΟΛΟ 1995		ΜΕΤΑΒΟΛΗ 1995 -1996
		%		%	
ΑΝΤΑΣΦΑΛΙΣΤΡΑ (ΕΚΧΩΡΗΣΕΙΣ)	69.258.727	25,54%	62.107.516	27,01%	11,51%
ΠΡΟΜΗΘΕΙΕΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ	40.585.433	14,97%	33.625.953	14,63%	20,70%
ΠΡΟΜΗΘΕΙΕΣ ΣΕ ΑΝΤΑΣΦΑΛΙΖΟΜΕΝΟΥΣ	3.837.783	1,42%	3.618.206	1,57%	6,07%
ΑΣΦΑΛΙΣΤ. ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΕΙΣ & ΠΑΡΟΧΕΣ	127.661.136	47,08%	112.935.652	49,12%	13,04%
ΑΣΦ. ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΚΛΕΙΟΜ. ΧΡΗΣΕΩΣ	181.377.836	66,89%	152.507.197	66,33%	18,93%
ΑΣΦ. ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΠΡΟΗΓ. ΧΡΗΣΕΩΣ	-152.146.569	-56,11%	-135.262.323	-58,83%	12,48%
ΛΟΙΠΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΜΕΣΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ	580.009	0,21%	381.000	0,17%	52,23%
ΣΥΝΟΛΟ	271.154.355	100,00%	229.913.201	100,00%	17,94%

**ΠΙΝ.40: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ
ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ**

ΕΤΟΣ	ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ	ΕΤΗΣΙΑ ΑΥΞΗΣΗ	ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	ΕΤΗΣΙΑ ΑΥΞΗΣΗ
1989	52.284		241.890	
1990	65.231	24,76%	301.956	24,33-/-
1991	83.825	28,50%	415.053	37,45%
1992	112.197	33,85%	538.687	29,79%
1993	128.960	14,94%	693.609	28,76%
1994	140.504	8,95%	852.394	22,89%
1995	152.858	8,79%	1.001.274	17,47%
1996	182.351	19,29%	1.197.360	19,58%

(ΤΑ ΠΟΣΑ ΕΙΝΑΙ ΣΕ ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΑ ΔΡΑΧΜΕΣ)

ΠΙΝ.41: ΣΥΝΟΛΟ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΠΡΟΒΛΕΨΕΩΝ

ΕΤΟΣ	ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΑ ΖΩΝ	ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ %	ΕΤΗΣΙΑ ΑΥΞΗΣΗ	ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΑ ΖΗΜΙΩΝ	ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ %	ΕΤΗΣΙΑ ΑΥΞΗΣΗ	ΣΥΝΟΛΟ	ΕΤΗΣΙΑ ΑΥΞΗΣΗ
1993	288.190	65,64%		150.836	34,36%		439.026	
1994	382.714	66,71*	32,80*	190.965	33,29*	26,61%	573.683	30,67%
1995	491.784	70,84%	28,50%	202.477	29,16%	6,03%	694.261	21,02%
1996	617.103	72,15%	25,48%	238.141	27,85%	17,62%	855.247	23,19%

(ΤΑ ΠΟΣΑ ΕΙΝΑΙ ΣΕ ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΑ ΔΡΑΧΜΕΣ)

**ΠΙΝ. 42: ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ
ΖΩΗΣ (ΠΟΣΑ ΣΕ .000 ΛΡΑΧΜΕΣ)**

ΑΣΦΑΛΙΣΕΙΣ ΖΩΗΣ	ΣΥΝΟΛΟ 1996		ΣΥΝΟΛΟ 1995		ΜΕΤΑΒΟΛΗ 1995-1996
		%		%	
ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΕΣ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ	551.984.437	89,45%	437.078.859	88,88%	26,29%
ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΣΕ ΙΣΧΥ	4.839.783	0,78%	4.437.935	0,90%	9,05%
ΕΚΚΡΕΜΕΙΣ ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΕΙΣ	14.529.518	2,35%	11.499.900	2,34%	26,34%
ΠΛΗΡΩΤΕΕΣ ΠΑΡΟΧΕΣ	45.747.466	7,,41%	38.787.020	7,89%	17,95%
ΑΠΟΘΕΜΑ ΑΝΤΑΣΦΑΛΙΖΟΜΕΝΩΝ	0	0;00%	-19.290	-0,004%	-100,00%
ΣΥΝΟΛΟ ΠΡΟΒΛΕΨΕΩΝ ΖΩΗΣ	617.101.204	100,00%	491.784.424	100,00%	25,48%

**ΠΙΝ. 43: ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ
ΖΗΜΙΩΝ (ΠΟΣΑ ΣΕ .000 ΔΡΑΧΜΕΣ)**

ΑΣΦΑΛΙΣΕΙΣ ΖΗΜΙΩΝ	ΣΥΝΟΛΟ 1996		ΣΥΝΟΛΟ 1995		ΜΕΤΑΒΟΛΗ 1995-1996
		%		%	
ΠΡΟΕΙΣΠΡΑΧΘΕΝΤΑ ΑΣΦΑΛΙΣΤΡΑ ΕΠΟΜ. ΧΡΗΣ.	61 .201	0,03%	61.168	0,03%	0,05%
ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΣΕ ΙΣΧΥ	84.019.621	35,28%	71.176.710	35,15%	18,04%
ΕΚΚΡΕΜΕΙΣ ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΕΙΣ & ΠΑΡΟΧΕΣ	154.321.734	64,80%	131.434.919	64,91%	17,41%
ΑΠΟΘΕΜΑ ΑΝΤΑΣΦΑΛΙΖΟΜΕΝΩΝ & Ι.Β.Ν.Ρ.	-258.154	-0,11 %	-195.917	-0,10%	31,77%
ΣΥΝΟΛΟ ΠΡΟΒΛΕΨΕΩΝ ΖΗΜΙΩΝ	238.144.402	100,00%	202.476.880	100,00%	17,62%

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΙΔΙΩΤΙΚΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ

ΠΙΝ. 44 : ΣΥΝΟΛΟ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ¹

ΕΤΟΣ	ΑΚΙΝΗΤΑ	ΕΤΗΣΙΑ ΑΥΞΗΣΗ	ΟΜΟΛΟΓΕΣ	ΕΤΗΠΑ ΑΥΞΗΣΗ	ΚΑΤΑΘΕΤΕΙΣ ΠΡΟΘΕΣΜΙΑΣ	ΕΤΗΠΑ ΑΥΞΗΣΗ	ΣΥΝΟΛΟ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ	ΕΤΗΣΙΑ ΑΥΞΗΣΗ
1989	42.775		72.531		10.876		146.189	
1990	49.590	15,93%	101.366	39,76%	13.138	20,80%	195.986	34,06%
1991	63.138	27,32%	130.087	28,33%	15.666	19,24%	258.848	32,07%
1992	77.090	22,10%	181.507	39,53%	9.618	-38,61 %	338.037	30,59%
1993	81.515	5,74%	254.327	40,12%	7.100	-26,18%	445.118	31,68%
1994	89.807	10,17%	338.374	33,05%	14.493	104,13%	554.230	24,96%
1995	95.006	5,79%	440.374	30,14%	12.142	-16,22%	616.366	21,60%
1996	102.296	7,67%	544.770	23,71%	17.711	45,87%	828.503	22,49%

(ΤΑ ΠΟΣΑ ΕΙΝΑΙ ΣΕ ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΑ ΔΡΑΧΜΕΣ)

ΠΙΝ. 45: ΣΥΝΘΕΣΗ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΣΥΝΟΛΟΥ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΕΤΑΙΡΙΩΝ

ΕΤΟΣ	ΑΚΙΝΗΤΑ	%		ΚΑΤΑΘΕΤΕΙΣ ΠΡΟΘΕΣΜΙΑΣ	%		ΣΥΝΟΛΟ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ
		ΑΜΟΛΟΠΑ	ΟΜΟΛΟΓΑ		ΑΜΟΛΟΠΑ	ΟΜΟΛΟΓΑ	
1989	42.775	29,26%	72.531	49,61 %	10.876	7,44%	146.189
1990	49.590	25,30%	101.366	51,72%	13.138	6,70%	195.986
1991	63.138	24,39%	130.087	50,26%	15.666	6,05%	258.848
1992	77.090	22,81%	181.507	53,69%	9.618	2,85%	338.037
1993	81.515	18,1%	254.327	57,14%	7.100	1,60%	445.118
1994	89.807	16,15%	338.374	60,3%	14.493	2,61%	556.230
1995	95.006	14,05%	440.374	65,11%	12.142	1,80%	616.366
1996	102.296	12,35%	544.770	65,75%	17.711	2,14%	828.503

(ΤΑ ΠΟΣΑ ΕΙΝΑΙ ΣΕ ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΑ ΔΡΑΧΜΕΣ)

ΠΙΝ.46 : ΚΕΡΔΗ ΧΡΗΣΕΩΣ (ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ) ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΕΤΟΣ	ΑΝΩΝΥΜΕΣ ΕΤΑΙΡΙΕΣ	ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ %	ΕΤΗΣΙΑ ΑΥΞΗΣΗ	ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ	ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ %	ΕΤΗΣΙΑ ΑΥΞΗΣΗ	ΣΥΝΟΛΟ	ΕΤΗΣΙΑ ΑΥΞΗΣΗ
1989	-2.929			1.647			-1.282	
1990	3.939	69,93%	234,48%	1.694	30,07%	2,85%	5.633	
1991	3.577	81,87%	-9,19%	792	18,13%	-53,25%	4.369	-22,44%
1992	5.183	53,51%	44,90%	4.503	46,49%	468,56%	9.686	121,70%
1993	3.402	38,04%	-34,36%	5.542	61,96%	23,07%	8.944	-7,66%
1994	3.488	37,34%	2,53%	5.853	62,66%	5,61%	9.341	4,44%
1995	3.468	45,38%	-0,57%	4.174	54,62%	-28,69%	7.642	-18,19%
1996	3.126	37,02%	-9,86%	5.317	62,98%	27,38%	8.443	10,48%

(ΤΑ ΠΟΣΑ ΕΙΝΑΙ ΣΕ ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΑ ΔΡΑΧΜΕΣ)

ΠΙΝ. 47 : ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΕΩΣ ΕΤΟΥΣ 1996 - ΣΥΝΟΛΟ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
(ΠΟΣΑ ΣΕ .000 ΔΡΑΧΜΕΣ)

ΕΣΟΔΑ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ		583.788.865	ΕΣΟΔΑ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ		103.857.023
ΜΕΙΟΝ			ΜΕΙΟΝ		
ΑΜΕΣΟ ΚΟΣΤΟΣ ΑΣΦΑΑ ΕΡΓΑΣΙΩΝ	536.069.387		ΚΟΣΤΟΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ οncMAvicrtiki		715.733
ΕΜΜΕΣΟ ΚΟΣΤΟΣ ΑΣΦΑΛ. ΕΡΓΑΣΙΩΝ	89.538.632				
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ	-41.819.1541		ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ		103.141.290
ΑΠΟΤΕΛ ΕΞ ΜΑΛΛΟΦΛΙΣΤΙΚΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ		-41.819.154			
ΣΥΝ					
ΑΠΟΤΕΛ ΕΣΜΑ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ		103.141.290			
ΜΙΚΤΟ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΙΣ		61.322.136			
ΣΥΝ					
ΛΟΙΠΑ / ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΕΩΣ		-52.879.219			
ΚΑΘΑΡΟ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΧΡΗΣΕΩΣ		8.442.917			

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΙΔΙΩΤΙΚΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ

ΠΙΝ.48: ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΕΩΣ ΕΤΟΥΣ 1996 ΑΝΩΝΥΜΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ (ΠΟΣΑ ΣΕ .000 ΔΡΑΧΜΕΣ)			
ΕΣΟΔΑ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ	486.423.527	ΕΣΟΔΑ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ	76.318.661
<i>ΜΕΙΟΝ</i>		<i>ΜΕΙΟΝ</i>	
ΑΜΕΣΟ ΚΟΣΤΟΣ ΑΣΦΑΛ. ΕΡΓΑΣΙΩΝ	436.318.834	ΚΟΣΤΟΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ	576.406
ΕΜΜΕΣΟ ΚΟΣΤΟΣ ΑΣΦΑΛ. ΕΡΓΑΣΙΩΝ	76.602.421		
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ	-26.497.728 1	ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ	75.742.255
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΣΥΝ		-26.497.728	
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ		75.742.255	
ΜΙΚΤΟ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕ		.ΩΣ	49.244.527
ΣΥΝ			
ΛΟΙΠΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΕΩΣ		-46.118.170	
ΚΑΘΑΡΟ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΧΡΗΣΕΩΣ		3.126.357	
ΠΙΝ. 49 : ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΕΩΣ ΕΤΟΥΣ 1996 ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ (ΠΟΣΑ ΣΕ .000 ΔΡΑΧΜΕΣ)			
ΕΣΟΔΑ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ	97.365.338	ΕΣΟΔΑ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ	27.538.362
<i>ΜΕΙΟΝ</i>		<i>ΜΕΙΟΝ</i>	
ΑΜΕΣΟ ΚΟΣΤΟΣ ΑΣΦΑΛ. ΕΡΓΑΣΙΩΝ	99.750.553	ΚΟΣΤΟΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ	139.327
ΕΜΜΕΣΟ ΚΟΣΤΟΣ ΑΣΦΑΛ. ΕΡΓΑΣΙΩΝ	12.936.21 1		
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ	-1 5.321 . 426j	ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ	27.399 035
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΣΥΝ		-1 5. 321 . 426 1	
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ		27.399.035	
ΜΙΚΤΟ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕ		.ΩΣ	12.077.609j
ΣΥΝ			
(ΛΟΙΠΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΕΩΣ		-6.761.0491	
ΚΑΘΑΡΟ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΧΡΗΣΕΩΣ		5.316.560	

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

ΚΡΑΤΙΚΗ ΕΠΟΠΤΕΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 11

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Κατά το παρελθόν, οι προσπάθειες για την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση είχαν επικεντρωθεί στον τομέα της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων, οι εξελίξεις όμως, εν όψει της οικονομικής και νομισματικής ενοποίησης ανέδειξαν την σημασία του τομέα των υπηρεσιών μαζί με εκείνον της κυκλοφορίας προσώπων και κεφαλαίων για την επίτευξη του στόχου αυτού. Κυρίως ο τομέας των ασφαλιστικών υπηρεσιών έχει υποστεί μια δυναμική εξέλιξη τα τελευταία χρόνια, ενώ στην Ελλάδα η ασφαλιστική αγορά διανύει περίοδο μεγάλων ανακατατάξεων και βρίσκεται αντιμέτωπη με σοβαρές προσκλήσεις. Κύρια δυναμική που ανέπτυξε το εγχέριμα της ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς και τον έντονο ανταγωνισμό, αλλά και οι θεαματικές αλλαγές που συντελούνται στην οικονομία σε παγκόσμιο επίπεδο.

Η οργάνωση της κοινωνίας από οικονομική άποψη οδήγησε γρήγορα και την δραστηριότητα των ασφαλιστικών επιχειρήσεων προς την προσφορά κοινωνικών υπηρεσιών, διότι αποτελούν δραστηριότητες που προκαλούν το ενδιαφέρον του επιχειρηματία γιατί κερδίζουν έδαφος στην ανθρώπινη ανάγκη. Επομένως, ο πρώτος χαρακτήρας της Ιδιωτικής Ασφάλισης, με σαφή απόδειξη της συνεταιριστικής ιδέας στις πρώτες αλληλασφάλειες των караβοκυράδων⁶³.

Η Ιδιωτική Ασφάλιση, όπως είναι γνωστό, αναλαμβάνει τεράστιες υποχρεώσεις έναντι των ασφαλιζομένων και τρίτων δικαιούχων αποζημίωσης, καλύπτοντας κινδύνους ύψους κεφαλαίων πολλών δισεκατομμυρίων και, πολλές φορές, χωρίς ανώτατο όριο αποζημίωσης, συγκεντρώνει την συνεισφορά των ασφαλιζομένων, διαχειρίζεται ακόμα ένα σημαντικό μέρος των αποταμιεύσεων των πολιτών, που μεταξύ άλλων, προορίζεται για την συνταξιοδότηση των αποταμιευτών και την κάλυψη ιατροφαρμακευτικών και άλλων δαπανών περίθαλψης τους κλπ. Μία τόσο σημαντική

63 βλ. ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΥ Α. ΣΚΥΦΤΗ ΖΩΗΣ, «Κοινωνική Και Ιδιωτική Ασφάλιση Στο Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Αίκαιο» Στο Πρόβλημα Οριοθέτησης Της Ιδιωτικής Από Την Κοινωνική Ασφάλιση. ΕΚΔ. ΣΑΚΚΟΥ ΛΑ, Αθήνα 1996, σελ. 108

62 ΠΑΛΙΟΑΟΓΟΥ Δ. «Εποπτεία Και Ελληνική Ασφαλιστική Αγορά». Αφιέρωμα: Η Εικόνα Της Ασφαλιστικής Αγοράς, Περιοδικό Οικονομικός Ταχυδρόμος, 10 Ιουλίου 1997, σελ. 60

⁶³ βλ. ΝΤΟΝΤΟΥ Σ'ΙΓ.: *Πρακτικά Σ' Πανελληνίου Ασφαλιστικού Συνεδρίου*. Ένωση Ασφαλιστικών Εταιριών, Μάιος 1989, σελ. 113

δραστηριότητα θα ήταν αδιανόητο να ασκείται χωρίς κρατική μέριμνα και εποπτεία για την διασφάλιση των συμφερόντων των ασφαλισμένων και δικαιούχων, καθώς και για την ομαλή λειτουργία της οικονομίας. Η φιλοσοφία της κρατικής εποπτείας, επομένως, δικαιολογείται απόλυτα από το καθιερωμένο οικονομικό και κοινωνικό αξίωμα της έρρυθμης λειτουργίας της ασφαλιστικής επιχείρησης και της διασφάλισης των συμφερόντων του ασφαλιζόμενου συνόλου⁶⁴.

Η κρατική εποπτεία επί του θεσμού της Ιδιωτικής Ασφάλισης ασκείται από το Υπουργείο Ανάπτυξης και Εμπορίου και έχει τους εξής άξονες:

A. Νομοθετική Εποπτεία

Η Ελληνική νομοθεσία, μετά από την προσαρμογή της με αντίστοιχη της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει αλλάξει προσανατολισμέ¹ έτσι, ενώ παλαιότερα η έμφαση δινόταν στην προέγκριση τιμολογίων και όρων, τώρα δίδεται στην εξασφάλιση της φερεγγυότητας της Εταιρίας και στην διασφάλιση όρων υγιούς ανταγωνισμού. Το βασικό νομοθέτημα είναι το Ν .Δ. 400170 «Περί Ιδιωτικής επιχείρησης Ασφάλισεως», το οποίο ισχύει σήμερα κωδικοποιημένο, μετά από μια σειρά νόμους και Προεδρικά Διατάγματα που μετέβαλαν, συμπλήρωσαν ή αντικατέστησαν τις περισσότερες από τις αρχικές διατάξεις του, τόσο για λόγους εσωτερικής νομοθεσίας, όσο και για λόγους προσαρμογής στο Ευρωπαϊκό Δίκαιο⁶⁵. Ακόμη, την ασφαλιστική νομοθεσία συμπληρώνουν ο πρόσφατος νόμος 2496/67 για την «ασφαλιστική σύμβαση», ο Κ.Ν. 2190 «Περί ανωνύμων εταιριών», που ρυθμίζει θέματα για την ασφαλιστική επιχείρηση, από την άποψη της ανώνυμης εταιρίας, νομοθετήματα για την προστασία των καταναλωτών και διάφοροι φορολογικοί νόμοι που άπτονται της φορολογίας ασφαλιστρων και αποζημιώσεων, αλλά και της ίδιας της ασφαλιστικής επιχείρησης. Σύμφωνα λοιπόν με την ελληνική νομοθεσία, οι ασφαλιστικές εταιρίες; τελούν υπό την εποπτική αρχή, που είναι η Διεύθυνση Ασφαλιστικών Επιχειρήσεων και Αναλογιστικής του Υπουργείου Ανάπτυξης και Εμπορίου. Η εποπτική Αρχή ελέγχει όλα τα υποβαλλόμενα από τις ασφαλιστικές εταιρίες στοιχεία στην ετήσια αναφορά τους

⁶⁴

Οι συγκεκριμένοι κανόνες που στοιχειοθετούν το ισχύον ασφαλιστικό δίκαιο και οι μεταρρυθμίσεις τους, όπως αυτές εντάσσονται από τις οικονομικές εξελίξεις σε μια ενοποιημένη αγορά της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, συγκεντρώνονται σε μια έκδοση της Ένωσης Ασφαλιστικών Εταιριών Ελλάδος (Ε.Α.Ε.Ε.) με τίτλο: Ελληνική και Ευρωπαϊκή Νομοθεσία Ιδιωτικής Ασφάλισης. Ε.Α.Ε.Ε., Αθήνα] 994

βλ. ΝΕΚΤ ΑΡΙΟΣ Μ.: ό.π., σελ. 368

(στατιστικά στοιχεία, κάλυψη τεχνικών αποθεμάτων και περιθωρίου φερεγγυότητας κλπ) και νομιμοποιείται να ασκεί τόσο προληπτικό, όσο και κατασταλτικό έλεγχο, που μπορεί να φθάσει μέχρι και στην ανάκληση της άδειας λειτουργίας μιας ασφαλιστικής

⁶⁶
εταιρίας.

Με κεντρικό προσανατολισμό τη διασφάλιση της φερεγγυότητας αυτών που παρέχουν την ασφαλιστική προστασία, η εποπτική Αρχή ασκεί σήμερα έλεγχο στην ασφαλιστική επιχείρηση που οφείλει να είναι συνεχής, να ασκείται, δηλαδή, σε όλη τη διάρκεια του βίου της επιχείρησης και να περιλαμβάνει το σύνολο των δραστηριοτήτων της στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, έχει χαρακτήρα προληπτικό. Η εποπτική Αρχή ελέγχει τα προβλεπόμενα από τον νόμο δικαιολογητικά και μέσα σε τακτική προθεσμία, έχει την δυνατότητα να αντιτάξει αιτιολογημένη άρνηση, προκειμένου να εξασφαλίσει ότι όλες οι προβλεπόμενες οικονομικές και άλλες ειδικές προϋποθέσεις, που αφορούν το πρόσωπο και αυτούς που διευθύνουν την επιχείρηση, έχουν εκπληρωθεί.

Ο έλεγχος που ασκείται από την Εποπτική Αρχή έχει επίσης κατασταλτικό χαρακτήρα. Έχει την δυνατότητα μερικής, ολικής, οριστικής ή προσωρινής ανάκλησης της άδειας λειτουργίας μιας ασφαλιστικής εταιρίας με αιτιολογημένη απόφαση της.

Οι λόγοι της ανάκλησης μπορεί να στηρίζονται είτε αποκλειστικά στην νομοθεσία σχετικά με τις Ανώνυμες Εταιρείες, είτε επειδή διαπίστωσαν σοβαρές παραβιάσεις υποχρεώσεων κάθε είδους που ορίζει ο νόμος, ή ακόμα επειδή έπαψαν να υπάρχουν οι προϋποθέσεις σύμφωνα με τις οποίες είχε δοθεί η άδεια⁶⁷.

Ο έλεγχος των ασφαλιστικών επιχειρήσεων προϋποθέτει ακόμα τη συνεργασία της Ελληνικής Εποπτικής Αρχής με τις αντίστοιχες αρχές στις άλλες χώρες της Ε.Ε., όπου μπορεί να είναι η έδρα επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα ή να αποτελούν χώρο όπου δραστηριοποιούνται ασφαλιστικές επιχειρήσεις, με έδρα στην Ελληνική επικράτεια.

⁶⁶ Σύμφωνα με τα στοιχεία της εποπτικής αρχής, ενδεικτικά για το έτος 1996, έλαβαν άδεια λειτουργίας τρεις (3) ασφαλιστικές επιχειρήσεις (Γενικών Ασφαλίσεων), και ανακλήθηκαν οι άδειες λειτουργίας 6 ασφαλιστικών επιχειρήσεων, λόγω παράβασης διατάξεων της ασφαλιστικής νομοθεσίας. Επίσης, κατά τη διάρκεια του έτους, ανακλήθηκε η άδεια εγκατάστασης και λειτουργίας πέντε (5) Υποκαταστημάτων ασφαλιστικών επιχειρήσεων με έδρα εκτός Ελλάδος (ΛΕΛΤΙΟ ΙΔΙΩΤΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΕΩΣ 1996, ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ, Αθήνα 1998)

67 ΣΙΜΙΤΣΕΚ ΠΑΝ.: *Τι Είναι Ασφάλιση*. Εκδ. Κάκτος, Αθήνα 1997, σελ. 120

B. ΤΟΜΕΙΣ ΕΠΟΠΤΕΙΑΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

Οι τομείς στους οποίους επικεντρώνεται η εποπτεία ασφαλιστικών δραστηριοτήτων είναι Οι εξής:

- 1) Η λειτουργία της ασφαλιστικής επιχείρησης
- 2) Η χρηματοοικονομική Εποπτεία
- 3) Η προστασία και διασφάλιση των δικαιωμάτων του καταναλωτή ασφαλιστικών υπηρεσιών.

Συγκεντρώνεται επομένως η μέριμνα της πολιτείας στην άσκηση εποπτικά από:

1. Διοικητική - Νομοτεχνική άποψη
2. Οικονομική άποψη με ενισχυμένο το κριτήριο της Εθνικής Οικονομίας ,και 3. Κοινωνική άποψη - Κράτος Πρόνοια.

Όλα αυτά σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία Ν.Δ. 400170 όπως ισχύει σήμερα, μετά από τροποποιήσεις, συμπληρώσεις και αντικαταστάσεις διατάξεων από νόμους και Προεδρικά διατάγματα που εκδόθηκαν έκτοτε⁶⁸ και ο πρόσφατος ασφαλιστικός νόμος 2496/97 για την ασφαλιστική σύμβαση που εκσυγχρονίζει και συμπληρώνει τις διατάξεις του εμπορικού κώδικα, αποτελούν τον κορμό της Ασφαλιστικής Νομοθεσίας και περιλαμβάνουν το κύριο μέρος των κανόνων που διέπουν την λειτουργία της Αφάλισης⁶⁹.

1. Για την λειτουργία της ασφαλιστικής επιχείρησης:

Πρέπει η τελευταία να λαμβάνει κατ' αρχήν άδεια σύστασης ως ασφαλιστική εταιρεία, είτε με την μορφή ανώνυμης εταιρίας είτε με την μορφή Αλληλασφαλιστικού συνεταιρισμού, από το Υπουργείο Ανάπτυξης με απαραίτητη προϋπόθεση των δεδομένων φερεγγυότητας, δηλαδή υψηλά μετοχικά ή συνεταιριστικά κεφάλαια, αν είναι ελληνική, επαρκές περιθώριο φερεγγυότητας που το βεβαιώνει η εποπτική Αρχή

⁶⁸ βλ. Ε.Α.Ε.Ε.: *Ελληνική Και Κοινοτική Νομοθεσία Ιδιωτικής Ασφάλισης*, ΕΑΕΕ, Αθήνα 1994

⁶⁹ ΣΙΜΙΤΣΕΚ ΠΑΝ.: ό.π., σελ. 120, επίσης ΝΕΚΤΑΡΙΟΥ Μ.: *Εισαγωγή Στην Ιδιωτική ΑσφΜιση*, εκδ. FORUM, Αθήνα Ι 998, σελ. 368, ΝΤΟΝΤΟΥ ΣΤ.: ό.π., σελ. 1 1 5, και ΠΑ Υ ΛΟΠΟΥ ΛΟΥ Α, ΣΚΥΦΤΗ ΙΩΗΣ, ό.Π. σελ. Ι 08-1 11

της έδρας της, αν είναι Υποκατάστημα Κοινοτικής Ασφαλιστικής Εταιρίας, υποχρεωτική διάθεση στην Ελλάδα ελαχίστου εγγυητικού Κεφαλαίου, αν είναι υποκατάστημα εταιρίας τρίτης χώρας εκτός Ε.Ε. Οι απαιτήσεις για την χορήγηση άδειας λειτουργίας είναι αυστηρότερες για τις ασφαλιστικές εταιρίες από ότι για τις υπόλοιπες επιχειρήσεις. Απαιτείται υψηλός βαθμός εντιμότητας, επαγγελματικής επάρκειας και οικονομικής ισχύος.

2. Για την χρηματοοικονομική εποπτεία.

Σήμερα τα πράγματα έχουν αλλάξει, καθ' όσον δεν υπάρχει πλέον θεσμικό πλαίσιο για τον καθορισμό υποχρεωτικών τιμολογίων, ούτε για τον προηγούμενο έλεγχο των όρων των ασφαλιστικών συμβολαίων, Ιενώ συγχρόνως έχει απελευθερωθεί και η δραστηριοποίηση των Ελληνικών εταιριών στον Ευρωπαϊκό χώρο.

Υπό τον μοναδικό έλεγχο του αρμόδιου Υπουργείου ανάπτυξης, το έργο της εποπτείας καθίσταται ακόμη δύσκολο και απαιτητικό. Με την νέα νομοθεσία ο χαρακτήρας της εποπτείας μεταβάλλεται, και από τον προέλεγχο γενικών όρων και τιμολογίων, που ήταν το κύριο αντικείμενο της, τώρα η έμφαση δίδεται στην χρηματοοικονομική εποπτεία των ασφαλιστικών εταιριών. Το Π.Δ. 252/96 εναρμόνιση της ελληνικής νομοθεσίας προς τις επονομαζόμενες οδηγίες δεύτερης και τρίτης γενιάς, μετέβαλε σημαντικά το καθεστώς που ίσχυε προηγουμένως. Έτσι, ενώ στο παρελθόν κάθε εποπτική αρχή είχε την ευθύνη της χρηματοοικονομικής εποπτείας των εταιριών που λειτουργούσαν στην χώρα, τώρα, με το καθεστώς της ενιαίας άδειας, την αρμοδιότητα της χρηματοοικονομικής εποπτείας έχει η Εποπτική Αρχή της Έδρας της επιχείρησης. Έτσι, το άρθρο 6 του Ν.Δ. 400170 προβλέπει την Αρμοδιότητα του Υπουργείου Ανάπτυξης για τις εταιρίες με έδρα την Ελλάδα, για το σύνολο των εργασιών τους, είτε με καθεστώς εγκατάστασης ή ελεύθφης παροχής υπηρεσιών, αλλά και την αρμοδιότητα των άλλων Ευρωπαϊκών Αρχών, όπου έχουν την έδρα τους επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα είτε με Υποκαταστήματα είτε με καθεστώς ελεύθφρης παροχής υπηρεσιών. Αυτή η χρηματοοικονομική εποπτεία περιλαμβάνει ιδίως την εξακρίβωση για το σύνολο των δραστηριοτήτων της ασφαλιστικής επιχείρησης, της κατάστασης της φερεγγυότητας της και του σχηματισμού τεχνικών αποθεμάτων, συμπεριλαμβανομένων των μαθηματικών

αποθεμάτων, καθώς και της κάλυψης τους με αντίστοιχα στοιχεία του ενεργητικού, σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν.Δ. 400/70.

Το κατεξοχήν αντικείμενο της χρηματοοικονομικής εποπτείας είναι ο έλεγχος των τεχνικών αποθεμάτων, που αποτελούν την υποχρέωση της εταιρίας προς τους ασφαλισμένους, και των αντίστοιχων επενδύσεων τους (ασφαλιστική τοποθέτηση⁷⁰) δια των οποίων διασφαλίζονται οι ασφαλιζόμενοι. Σύμφωνα με το άρθρο 7 του Ν.Δ. 400/70 (ως ισχύει), οι ασφαλιστικές επιχειρήσεις με έδρα την Ελλάδα υποχρεούνται να σχηματίζουν επαρκή τεχνικά αποθέματα για το σύνολο των ασφαλίσεων που συνάπτουν, τόσο στην Ελλάδα, όσο και στα άλλα κράτη - μέλη, μέσω υποκαταστημάτων ή ελεύθερης παροχής υπηρεσιών. Για τις ασφαλίσεις που συνάπτουν σε τρίτες χώρες σχηματίζουν τεχνικά αποθέματα σύμφωνα με τις διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας, εφ¹ όσον δεν υπόκεινται σε αντίθετες υποχρεώσεις σχηματισμού στην τρίτη χώρα.

3. Για την προστασία και διασφάλιση δικαιωμάτων καταναλωτή ασφαλιστικών Υπηρεσιών

Θα πρέπει να επισημανθεί ότι η κρατική εποπτεία μαζί με την προστασία του ασφαλιζόμενου επιδιώκει και την προστασία της ασφαλιστικής επιχείρησης, εφόσον οι ασφαλισμένοι στο σύνολο τους αποτελούν μια κοινωνία κινδύνου άμεσα συνδεδεμένη με την ασφαλιστική επιχείρηση⁷¹. Ο σκοπός αυτός της κρατικής εποπτείας προβάλλει ενδεικτικά και στο θετικό Δίκαιο⁷². Έτσι, η διάταξη του άρθρου 2, παρ. 3 του Ν.Δ. 400/70, που διατηρήθηκε σε ισχύ με το άρθρο 5 του Π.Δ. 252/1996, προβλέπεται δυνατότητα ανακλήσεως της άδειας λειτουργίας της ασφαλιστικής επιχείρησης, αν απειλούνται τα συμφέροντα των ασφαλισμένων, η δημόσια τάξη ή τα χρηστά ήθη⁷³. Η

* ΝΕΚΤΑΡΙΟΥ Μ.: ό.π., σελ. 374

⁷ βλ. ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΥ Α., ΣΚΥΦΤΗ ΖΩΗΣ, ό.π. σελ. 112

⁷² Στον Εμπορικό Κώδικα, άρθρα 189-225 θεσπίζονται κανόνες που διέπουν την ασφαλιστική σύμβαση και αφορούν ξεχωριστά τις ασφάλειες κατά Ζημιών και τις ασφαλίσεις επί της Ζωής και την θαλάσσια ασφάλεια (Κώδικας Ιδιωτικού ναυτικού δικαίου, άρθρα 257 - 258, 290 - 291. Για την υποχρεωτική Ασφάλιση αστικής Ευθύνης από την κυκλοφορία οχημάτων η ειδική νομοθεσία, δηλ. ο Κ.Ν. 489/76 φέρει τα κύρια χαρακτηριστικά του κράτους - πρόνοια στις περιπτώσεις «κοινωνικοποίησης του κινδύνου» με υποχρεωτικά κατώτατα όρια και γενικούς όρους Ασφάλισης. Καθώς και αντίστοιχα ασφάλιστρα, με ειδικό φορέα αποζημιώσεων στην περίπτωση αγνώστου ή ανασφάλιστου υπαίτιου τροχαίου ατυχήματος ή αφερέγγυου ή πτωχεύσαντος ασφαλιστού.

⁷³ ΝΕΚΤΑΡΙΟΥ Μ.: ό.π. σελ. 380

διάταξη αυτή δρα προστατευτικά για κάθε ασφαλιστική επιχείρηση, κυρίως από την άποψη ότι κατοχυρώνει την λειτουργία της από αθέμιτους ανταγωνισμούς.

Με δεδομένους τους σκοπούς αυτούς η κρατική εποπτεία επί των ασφαλιστικών επιχειρήσεων έχει σε γενικές γραμμές ως αντικείμενο τον έλεγχο της τηρήσεως του νόμου, του προγράμματος δραστηριοτήτων που έχει υποβάλει η ασφαλιστική επιχείρηση στην εποπτική αρχή, της μη παραβίασης των χρηστών ηθών, της προστασίας των συμφερόντων των ασφαλισμένων και, τέλος, της διάθεσης εκ μέρους των ασφαλιστικών επιχειρήσεων επαρκών ιδίων μέσων προς εκπλήρωση όλων των υποχρεώσεων από την ασφαλιστική σχέση.

Με βάση τα παραπάνω επιβεβαιώνεται ο κοινωνικός χαρακτήρας που φέρει η άσκηση της ασφαλιστικής, δραστηριότητας και του ρόλου που διαδραματίζει η εποπτεύουσα αρχή στην εξισορρόπηση μεταξύ της επιχειρηματικής δραστηριότητας και των εκατέρωθεν ωφελουμένων εξ αυτής μερών. Τέλος, επισημαίνεται η συμβολή των διαμεσολαβούντων επαγγελματιών, λόγος για τον οποίο συγκεκριμένες ρυθμίσεις του Ν. 1569/85 και του Π.Δ. 298/86 προσδιορίζουν την άσκηση του επαγγέλματος τους, ώστε να εξασφαλισθούν εχέγ/υα ασφαλιστικής αγοράς στα πλαίσια κανόνων υγιούς ανταγωνισμού και δεοντολογίας.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Με την ασφάλιση, αντανακλάται η ανάγκη του ατόμου για προστασία, είτε για την ίδια του τη ζωή, είτε για την περιουσία του. Έτσι παρατηρείται η φυσιολογική επιθυμία της ικανοποίησης των βραχυπρόθεσμων ή μακροπρόθεσμων αναγκών επιβίωσης.

Οι κίνδυνοι που περιτριγυρίζουν τον άνθρωπο σε κάθε στάδιο του βίου του είναι θεμελιώδους σημασίας και καθορίζουν την προσωπική, οικογενειακή, οικονομική και συναισθηματική του ύπαρξη και την ζωή του γενικότερα. Οι κίνδυνοι είναι συνυφασμένοι και αναπόσπαστο στοιχείο της ζωής του ανθρώπου, απειλούν τις δραστηριότητες και την υπόσταση του και επιδρούν αναπόφευκτα στην όλη διαμόρφωση της οικονομίας του. Ο άνθρωπος, ακριβώς για να αποφεύγει τις καταστρεπτικές συνέπειες που προξενούν οι κίνδυνοι που τον περιστοιχίζουν, απευθύνεται, αν δεν μπορεί να τα καταφέρει μόνος του, σε οργανωμένες επιχειρήσεις, που παρέχουν τις ασφαλιστικές καλύψεις.

Κοινωνικός, επομένως ο πρώτος χαρακτήρας της ασφάλισης (Κοινωνικής και Ιδιωτικής), με σαφή απόδειξη της συνεταιριστικής ιδέας. Η ασφάλιση αποτελείται από δραστηριότητες που προκαλούν το ενδιαφέρον του επιχειρηματία και κερδίζουν έδαφος στην ανθρώπινη ανάγκη και τις εξελίξεις της.

Στο πρώτο μέρος μιλήσαμε λίγο για το θεσμό της κοινωνικής ασφάλισης χωρίς ωστόσο να εξετάσουμε την σημασία της στην προστασία του ατόμου. Εξετάσαμε την σχέση της με την Ιδιωτική ασφάλιση, και πιστεύουμε ότι δεν μπορεί κανείς να μιλήσει για την Ιδιωτική ασφάλιση χωρίς να κάνει αναφορές στην κοινωνική ασφάλιση. Σε μια δημοκρατική κοινωνία δεν μπορεί παρά η κοινωνική ασφάλιση να αποτελεί την βάση του κοινωνικοασφαλιστικού συστήματος και η ιδιωτική να λειτουργεί συμπληρωματικά. Η κοινωνική ασφάλιση δεν είναι μόνο ένας θεσμός, είναι και μια κατάκτηση, ίσως η σπουδαιότερη του κοινωνικού συνόλου που κατοχυρώνεται και από την οικουμενική διακήρυξη των Δικαιωμάτων του ανθρώπου. Σήμερα, η λειτουργία της έχει προβληματίσει και τις κοινωνίες και τα κράτη. Ασφαλώς όλοι οι προβληματισμοί πηγάζουν από την διαχείριση που οι πόροι της κοινωνικής ασφάλισης υφίστανται και επ¹ ουδενί από την χρησιμότητα της ή την αποτελεσματικότητα της. Οξύνονται ίσως οι προβληματισμοί που δημιουργεί η αναποτελεσματική διαχείριση των πόρων της

Κοινωνικής ασφάλισης και από φαινόμενα όπως η γήρανση του πληθυσμού (Δημογραφικό) ή την κακή υποδομή του Νοσηλευτικού Συστήματος, ή και άλλα πολλά. Ακόμα οξύνονται τα προβλήματα της κοινωνικής ασφάλισης στις κοινωνίες που συγχέουν τον ρόλο της με το ρόλο της κοινωνικής πρόνοιας.

Έτσι, το πρόβλημα του κοινωνικοασφαλιστικού συστήματος αποτελεί μια από τις μεγαλύτερες προκλήσεις της Κοινωνίας. Είναι πρόβλημα πολυσύνθετο και η αντιμετώπιση του απαιτεί την σύμπραξη πολλών επιστημονικών ειδικοτήτων.

Ο θεσμός της κοινωνικής ασφάλισης βρίσκεται σε κρίση, αλλά θα ήταν λανθασμένο εάν ισχυριστούμε ότι η λειτουργία του θεσμού της ιδιωτικής ασφάλισης είναι ιδανική. Έχει τονιστεί πολλές φορές ότι η ιδιωτική ασφάλιση ούτε φιλοδοξεί, ούτε αντέχει, ούτε προορίζεται να υποκαταστήσει την κοινωνική ασφάλιση σε καμία κοινωνία και σε κανένα χρόνο. Συνυπάρχουν οι δύο αυτές λειτουργίες και πρέπει να συνυπάρχουν. Και τούτο διότι μεταβαλλόμενων των κοινωνικών και πολιτικών συγκυριών στον ρου του χρόνου μεταβάλλονται και οι ανάγκες και οι δυνατότητες αλλά και οι επιθυμίες των κοινωνικών ομάδων, οπότε αλληλοσυμπληρούμενοι οι δύο αυτοί θεσμοί, επιτρέπουν την μεγιστοποίηση του φάσματος των καλύψεων, εγγυούμενη η κοινωνική ασφάλιση τα ελάχιστα ίσα προσφέροντας η ιδιωτική τα μέγιστα. Στην παραπάνω σχέση, ρυθμιστικός είναι ο ρόλος της ανταποδοτικότητας.

Η ιδιωτική ασφάλιση, όπως προκύπτει από τα στοιχεία της μελέτης, επιφέρει πολλαπλά οφέλη για την οικονομία της χώρας, αλλά και για την κοινωνική ανέλιξη της. Βοηθά τη στήριξη και υποβοήθηση της ανάπτυξης κάθε παραγωγικής δραστηριότητας μέσω ασφαλιστικής κάλυψης των διαφόρων βιομηχανικών και βιοτεχνικών μονάδων. Ακόμη, συμβάλλει στην δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, με αποτέλεσμα την μείωση της ανεργίας. Επενδύει τεράστιο ύψος αποθέματος σε τίτλους του Δημοσίου αλλά και χρεόγραφα διαπραγματεύσιμα στο Χρηματιστήριο, με αποτέλεσμα την ενίσχυση της κεφαλαιαγοράς. Επίσης παράλληλη είναι και η άσκηση αντιπληθωριστικής επίδρασης, ενώ δεν πρέπει να αγνοείται η συμβολή της στην αύξηση των εσόδων του Δημοσίου από φόρους έμμεσους και άμεσους σχετικούς με την δραστηριότητα τους.

Βλέπουμε επομένως ότι η Ιδιωτική ασφάλιση αναλαμβάνει πλέον το τεράστιο έργο της συσσώρευσης χρήματος. Οι ασφαλιστικές εταιρίες και οι Τράπεζες αποτελούν τους πυλώνες του Εθνικού Οικονομικού Οικοδομήματος. Αναλαμβάνουν πλέον, όχι μόνο να συγκεντρώσουν το χρήμα για να λειτουργεί το κράτος, αλλά μέσα από τους

μηχανισμούς συσσώρευσης κεφαλαίων δίδουν τις λύσεις και στο παγκόσμιο πρόβλημα της κατάρρευσης του συστήματος της Κοινωνικής ασφάλισης.

Οι μέρες που έρχονται θα αναδείξουν τις ασφαλιστικές εταιρίες σε χρήσιμους μηχανισμούς ανόρθωσης της οικονομίας- μηχανισμούς, που θα προσφέρουν τις περισσότερες λύσεις και στις καλύψεις υγείας και σύνταξης με διαφάνεια, ανταποδοτικότητα και ορθολογική διαχείριση, αλλά και θα χρηματοδοτούν αναπτυξιακή υποδομή, πάντοτε κάτω από την εποπτεία του κράτους, για να μην καταρρεύσει το ίδιο και να μην εξαφανισθεί η κοινωνική του ευαισθησία.

Οι ασφαλιστικές εταιρίες, σε συνεργασία με τις ιδιωτικές και κρατικές τράπεζες θα μπορούν να εξελιχθούν σε πραγματικό όχημα για την ανάπτυξη της οικονομίας και των άλλων μεγεθών. Συνεπώς, οι ασφαλιστικές εταιρίες προσφέρουν υψηλής κοινωνικοοικονομικής φύσεως υπηρεσίες, τόσο στο ιδιωτικό όσο και στο δημόσιο συμφέρον, μετατρέποντας τις ζημίες που προκαλούν οι διάφοροι κίνδυνοι σε χρήμα (αντικείμενο της ασφάλισης), σύμφωνα με τους γενικούς και ειδικούς οικονομικούς κανόνες. Για το σκοπό αυτό η σύγχρονη νομοθεσία που διέπει την ιδιωτική ασφάλιση, περιλαμβάνει ανάλογες δεσμευτικές διατάξεις.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- 1) ΑΔΑΜΑΝΤΙΑΔΗΣ Ν.: «ο ρόλος της Ασφαλιστικής αγοράς στην Οικονομία της χώρας», Πρακτικά Β¹ Πανελληνίου Ασφαλιστικού Συνεδρίου, Ένωση Ασφαλιστικών Εταιριών, Μάιος 1989
- 2) ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΘΕΟΔΩΡ Α: «Ασφαλιστικές Εταιρείες ως φορείς Κοινωνικής Ασφάλισης στο πλαίσιο μιας εσωτερικής Αγοράς - Μια συμβολή στην ερμηνεία του άρθρου 22 παρ. 4 του Ελληνικού Συντάγματος», στο: Πρόβλημα Οριοθέτησης Της Ιδιωτικής Ασφάλισης Από Την Κοινωνική Ασφάλιση, Αθήνα - Κομοτηνή 1996
- 3) ΑΡΓΥΡΙΑΔΗΣ ΑΛΚΗΣ Α.: Στοιχεία ασφαλιστικού Δικαίου, δεύτερη έκδοση Σάκκουλα Θεσ/νίκη 1979 Τα προβλήματα της Κοινωνικής Ασφάλισης και οι ιδιωτικές ασφαλιστικές εταιρίες.
- 4) ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΑΓΟΡΑ: Η κοινωνική Ασφάλιση εν Ελλάδι, Αθήνα 1951
- 5) ΒΕΛΛΙΑΝΑΤΟΣ ΣΠ.: Κοινωνικό Κράτος και Κοινωνική Πολιτική: Η Σύγχρονη προβληματική, εκδ. Θεμέλιο, Αθήνα 1993 Το σύστημα Κοινωνικής ασφάλισης στην Ελλάδα, Η Εναλλακτική Πρόταση της ΓΣΕΕ, Αθήνα, Γενάρης 1999. «Σημασία και περιεχόμενο του κοινωνικού ασφαλιστικού νόμου»,
- 6) ΓΕΤΜΗΣ Π. - ΓΡΑΒΑΡΗΣ Δ.: Επιθεώρηση εργασιακών σχέσεων Τ. 13, Ιαν. 1999 Η Ιδιωτική Ασφάλιση,
- 7) ΓΣΕΕ: Κοινωνικό ασφαλιστικό νόμου»,
- 8) ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ ΔΗΜ. Η Σύγχρονη προβληματική, εκδ. Θεμέλιο, Αθήνα 1993 Το σύστημα Κοινωνικής ασφάλισης στην Ελλάδα, Η Εναλλακτική Πρόταση της ΓΣΕΕ, Αθήνα, Γενάρης 1999. «Σημασία και περιεχόμενο του κοινωνικού ασφαλιστικού νόμου»,
- 9) ΔΟΥΚΑΣ ΣΠ.:

- Αθήνα 1985
- ΙΟ) ΕΛΛΗΝΙΚΟ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
- 11) ΕΝΩΣΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ
ΕΤΑΙΡΙΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ:
- 12) ΕΝΩΣΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ
ΕΤΑΙΡΙΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ:
- 13) ΖΩΝΑΣΑΘ.:
- 14) ΖΩΝΑΣΕΜ.:
- 15) ΙΑΤΡΟΣ Κ.:
- 16) ΚΑΡΑΜΗΤΡΟΥ ΑΘ.:
- 17) ΚΕΠΕ:
- 18) ΚΕΠΕ:
- 19) ΚΙΑΝΤΟΣΒ.:
- 20) ΚΙΟΧΟΣΠ.:
- 21) ΚΟΥΛΗΣ Ν.
- Ομιλίες Σε Στελέχη Ασφαλιστικής
Αγοράς, ΕΙΑΣ, ΑΘΗΝΑ 1996 Ετήσια
Στατιστική Έκθεση Ιδιωτικής
Ασφάλισης Στην Ελλάδα, ΕΑΕΕ,
ΑΘΗΝΑ 1998
Ελληνική και Ευρωπαϊκή Νομοθεσία
Ιδιωτικής Ασφάλισης Η Ιδιωτική
Επιχειρήσεις Ασφαλίσεως Εν Ελλάδι,
Σειρά Ειδικών Μελετών 13, Τράπεζα
Ελλάδος, Αθηνά 1965 Η Ιδιωτική
Επιχείρηση Ασφαλίσεων εν Ελλάδι,
Αθήνα 1965 Ιδιωτική ασφαλιστική
Οικονομική, Αθήνα 1970
«Κοινωνική Ασφάλιση και τα προβλήματα
που αντιμετωπίζει: Ιδιωτική Ασφάλιση ως
συμπληρωματική της Κοινωνικής», στο
περιοδικό «Ασφαλιστική Αγορά», Μάιος
1996
«Κοινωνική Ασφάλιση» Θέμα'
προγραμματισμού Ε 1 Ο, Αθήνα 1990
Κοινωνική Ασφάλιση, Εκθέσεις 1 Ο,
Αθηνά 1990
«Θεωρία της χρηματικής παροχής στο
Ασφαλιστικό Δίκαιο», Επισκόπηση
Εμπορικού Δικαίου, τεύχος 40 71998, εκδ.
Σάκκουλα, Θεσ/νίκη 1998 Εισαγωγή Στην
Ασφαλιστική Επιστήμη, INTERBOOK,
ΑΘΗΝΑ 1993 Οι εν Ελλάδι Ιδιωτικοί
Ασφαλιστικοί Οργανισμοί ως πηγή
εφοδιασμού δια

- κεφαλαίων της Ελληνικής Οικονομίας,
εκδ. Παπαζήση, Αθήνα 1956
- 22)ΚΡΕΜΑΛΗΣΚο: Δίκαιο Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Αθήνα-
Κομοτηνή, Αντ. Σάκκουλα, Αθήνα
1985
- 23)ΚΡΕΜΑΛΗΣΚ.: Το Δικαίωμα του ατόμου για Κοινωνική
Πρόνοια,
εκδ.Σάκκουλα, 1990
- 24) ΛΕΑΝΔΡΟΣ Ν.: Η κρίση της Κοινωνικής Ασφάλισης,
κατευθύνσεις για τη μεταρρύθμιση του
συστήματος.
Οικονομικά Θέματα, ΙΟΒΕ 1996
- 25)ΛΟΙΖΟΣΝΙΚ.: «Προβληματισμοί και στόχοι της
Δημογραφικής Πολιτικής στην Ελλάδα
και στην Ευρώπη», στο: Διαστάσεις της
Κοινωνικής Πολιτικής σήμερα,
ίδρυμα Σ. Καραγιωργα, Αθήνα 1993
- 26) ΜΑΚΡΗΣ Κ: Η Ιστορία Της Ιδιωτικής Ασφάλισης Στην
Ελλάδα,
Εκδ. Εθνική Ασφαλιστική, Αθήνα 1996
- 27) ΝΕΚΤΑΡΙΟΣ Μ: Εισαγωγή στην Ιδιωτική Ασφάλιση,
FORUM, Αθήνα 1998
- 28)ΝΕΚΤΑΡΙΟΣΜ: «Σύγκλιση ασφαλιστικών και
χρηματοοικονομικών αγορών», 30
Διεθνές Συνέδριο ΣΕΜΑ, Εκδ.
Περιοδικού «Ασφαλιστική Αγορά»,
Αθήνα 1998
- 29) ΝΕΚΤΑΡΙΟΣ Μ.: «Κοινωνική Ασφάλιση στην Ελλάδα:
Προτάσεις για μια συνολική
μεταρρύθμιση»,
εκδ. Περιοδικό «Ασφαλιστική Αγορά»,
Αθήνα 1991

- 30) ΝΙΚΟΛΑΚΟΠΟΥΛΟΥ
ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΗΡΩ: Σύγκλιση Συστημάτων Κοινωνικής
Ασφάλισης Στην Δυτική Ευρώπη. ΕΚΑ . Ι
Σιδέρης, Αθήνα 1992 «Αίτια της
31) ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΧΡΗΣΤΟΣ: Δυσμενούς θέσεως της Ελληνικής
Ασφαλιστικής Αγοράς έναντι ετέρων
χωρών και δη της Ε.Ο.Κ. και προτεινόμενα
μέτρα ανάπτυξης αυτής», ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΗ
ΔΙΑ ΤΡΙΒΗ, ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝ/ΜΙΟ,
ΑΘΗΝΑ 1970 «Η Ασφαλιστική
32) ΝΤΟΥΤΟΥΣΤ.: δραστηριότητα όπως ασκείται σήμερα
(δικαίωμα εγκατάστασης) και η ελεύθερη
παροχή ασφαλίσεων», πρακτικά Β'
Πανελληνίου Ασφαλιστικού Συνεδρίου, Ένωση
Ασφαλιστικών Εταιριών, Μάιος 1989
«Ασφαλιστική αγορά και Επενδύσεις»
33) ΠΑΙΠΕΤΗΣ Γ.: Ομιλίες σε στελέχη Ασφαλιστικής Αγοράς
1988-1992, ΕΙΑΣ, Αθήνα 1996 «Κοινωνική
Ασφάλιση και Ασφάλεια Ζωής», Ομιλία σε
34) ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ ΔΟΥΚΑΣ: στελέχη Ασφαλιστικής αγοράς, ΕΙΑΣ,
Αθήνα 1996 «ο Ασφαλιστικός Κλάδος και η
Ελληνική Οικονομία στην πορεία προς την
35) ΠΑΠΑΛΕΞΟΠΟΥΛΟΣ Θ.: Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση», Ομιλίες σε
στελέχη Ασφαλιστικής Αγοράς, ΕΙΑΣ,
Αθήνα 1996
«Κοινωνική και Ιδιωτική Ασφάλιση στο
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Δίκαιο», στο:
36) ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ «Πρόβλημα Οριοθέτησης Της Ιδιωτικής
Ασφάλισης Από Την Κοινωνική
Ασφάλιση», Αθήνα - Κομοτηνή 1996
Αθήνα 1991

- Αθήνα 1987
- 38) ΠΡΟΒΟΛΟΠΟΥΛΟΣ Γ.: Κοινωνική Ασφάλιση: Μακροοικονομικές Όψεις Του Χρηματοδοτικού Προβλήματος,
- 39) ΠΡΟΒΟΛΟΠΟΥΛΟΣ Γ.: Ειδικές Μελέτες ΙΟΒΕ, Αθήνα 1987 Η Κρίση Στην Κοινωνική Ασφάλιση, Το Πρόβλημα Του ΙΚΑ, Επίκαιρα Θέματα: 2, ΙΟΒΕ, ΑΘΗΝΑ 1985 Ειδικά θέματα Κοινωνικής Πολιτικής, Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα 1990 «Συνταξιοδοτική πολιτική: Θεωρία-εμπειρία σε τρεις χώρες της Ε.Ο.Κ., ιδιαιτερότητες της ελληνικής εμπειρίας», στο Γετίμη - Γράβαρη, εκδ. Θεμέλιο, Αθήνα 1993
- 40) ΠΡΟΒΟΠΟΥΛΟΣ Γ. ΥΦΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ Ι:
- 41) ΡΗΓΑΒΑΣΩ: Τα Οικονομικά Και Κριτήρια Λειτουργίας Του Ιδιωτικού Τομέα. Η Περίπτωση Της Ιδιωτικής Ασφάλισης Στην Ελλάδα, Στο: Όρια Και Σχέσεις Δημόσιου Και Ιδιωτικού, ίδρυμα Σ. Καραγέωργα, Αθήνα 1996 «Η Κοινωνική Ασφάλιση», Επετηρίδα Εργασίας, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Παντείου, 1998 «Η κοινωνική πολιτική μετά την κρίση του Κράτους Πρόνοιας», . Παρατηρητής, Θεσ/νίκη 1995 «Η Κοινωνική Ασφάλιση στην Ελλάδα», Τετράδιο του ΙΝΕ, τ. 12-13, Οκτ. '97 - Μάρτ. '98
- 42) ΡΟΜΠΟΛΗΣ Σ. - ΧΛΕΤΣΟΣ Μ.: Κοινωνική ασφάλιση: Η διαρκής Κρίση και οι προοπτικές.
- 43) ΡΟΜΠΟΛΗΣ Σ. - ΚΟΛΛΙΑΣ Γ.: Κοινωνική ασφάλιση: Η διαρκής Κρίση και οι προοπτικές.
- 44) ΡΟΜΠΟΛΗΣ Σ. - ΧΛΕΤΣΟΣ Μ.: Κοινωνική ασφάλιση: Η διαρκής Κρίση και οι προοπτικές.
- 45) ΡΟΜΠΟΛΗΣ Σ.:
- 46) ΡΟΜΠΟΛΗΣ Σ.:

- 47) ΡΟΥΠΑΚΙΩΤΗΣΧ.: Εκδ. Παρατηρητής, Θεσ! νίκη 1991Η
κρίση της Κοινωνικής Ασφάλισης,
Σύγχρονη Εποχή, Αθήνα 1990
- 48) ΣΙΜΙΤΣΕΚ ΠΑΝ: Τι Είναι Ασφάλιση,
ΚΑΚΤΟΣ, ΑΘΗΝΑ 1990
- 49) ΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΣ Π. Κοινωνική Πρόνοια: «Μια
γενική
θεώρηση»,
2η έκδοση, εκδ. «ΕΛΛΗΝ», Αθήνα 1996
- 50) ΣΤΑΣΙΝΟΠΟΛΟΥ ΟΛΓΑ: Κράτος Πρόνοιας, Ιστορική Εξέλιξη -
Σύγχρονες θεωρητικές προσεγγίσεις,
GUNTEBERG 1997
- 51) ΣΩΦΡΟΝΑΣΝ.: Συγκριτική Ανάλυση Συστημάτων Και
Παροχών Κοινωνικής Και Ιδιωτικής
Ασφάλισης, Ινστιτούτο Εκπαίδευσης
INTERAMERICAN, ΑΘΗΝΑ
- 52) ΤΑΤΣΟΣΝ.: «Μερικές οικονομικές επιπτώσεις της
Κοινωνικής Ασφάλισης», Σπουδαί 1983
- 53) ΤΑΤΣΟΣΝ.: «Η χρηματοδότηση του Κοινωνικού
Κράτους» στο Γετίμη - Γράβαρη:
Κοινωνικό Κράτος και Κοινωνική
πολιτική, η Σύγχρονη προβληματική,
εκδ. Θεμέλιο, Αθήνα 1993 «Κοινωνική
Ασφάλιση, Παρελθόν και Μέλλον»,
ειδικό ένθετο ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, έτος 730,
αρ. φύλλου 22159
- 54) ΤΗΝΙΟΣ ΠΛ.: «Πώς θα πληρωθούν οι συντάξεις; Μια
νέα πρόταση για το ασφαλιστικό», περιοδ.
«Κοινωνία, Οικονομία και Υγεία
τ. 4,2/1995
- 55) ΤΗΝΟΣ ΠΛ.: Μαθήματα Ασφαλιστικού Δικαίου,
εκδ. Σάκ:κουλα
- 56) ΤΣΙΡ1ΝΤΑΝΗΣΑ.

- 57) ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ Δελτίο Ιδιωτικής Ασφάλισης, Οικονομικά αποτελέσματα χρήσεως 1996, Αθήνα, Ιούνιος 1998
- 58) ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝ. ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ Κοινωνικός Προϋπολογισμός έτους 1996
- 59) ΥΦΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ Ι: «Εξέλιξη των δαπανών υγείας στην Ελλάδα και στις χώρες της Νότιας Ευρώπης», στο Γετίμη - Γράβαρη, εκδ. Θεμέλιο, Αθήνα 1993 «Η δομή των συστημάτων Κοινωνικής Ασφάλισης στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ενώσεως την δεκαετία του '90», Επετηρίδα Εργασίας 1998, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Παντείου
- 60) ΧΛΕΤΣΟΣ Μ: Caractere Redistributives Des Systemes Des Retraites, Athenes, A vril 1993 Les Retraites Complementaires En Europe, Bordeaux 21 J anvier 1994 Into The Twenty-First Century The Development Of Social Security, Geneva 1984
- 61) 14. LEGROS F.: Les Systemes De Protection Sociale En Europe, 21 Edition, Economica Paris 1993
- 62) 15. ROBOLISS. AND SEREMETIS D.B: Contribution 10 economic Analysis: Economic Aspects of Disability Behavior, Norm- Holland, 1992
- 63) 16. INTERNATIONAL LABOUR OFFICE: Life Insurance Investment in Commercial real Estab. Richard D. Irwin, Inc, Homewood, Illinois, 1956
- 64) 24. DUMONT JEAN PIERRE: "The law and Economics of Insurance",
- 65) AARES, LJM - DE JONG, P.E:
- 66) SNIDER, HAROLD WAYNE:
- 67) THE GENEVA PAPERS ON

- RISK AND INSURANCE: Paper ηο 79,1996
- 68)TRIMM, L.H.: "Life Insurance and Financial Planning",
The Financial Times Business Publicizing
Limited 1981
- 69)ELLIS, T.H.: European Integration and Insurance
(Creating a Common Insurance Market)
Witherby and Co. Ltd, London 1980
- 70)KOPCKE, R.W. -
RANDALL,
R.E.: "The financial Condition and Regulation
of Insurance Companies"
Proceeding of a Conference Held at
Hamich Port, Massachussets, 1991 "The
Consumer¹ s guide to insuring uoyr
life, Health, Property and Income" στο:
The Complete Book of Insurance. Irwin
Professional Publishing, Revised
Edition, Chicago.
Consumers and Life Insurance.
- 71)BALD WIN, BEN G.: Report by the OECD Committee on
Consumer policy. OECD 1987
L^f assurance et la Croissance economique,
Γ Argus, Paris 1964
- 72) OECD: Financial Aspects of Life Insurance study
Course 140
- 73) DANGIBLA WD, MICHEL: The Cn Tuirion Service Insurance
Statistics Yearbook 1988
- 74)BLUNDEW,WE.: 1995, 1997
"The retirement Decision" OECD
- 75) OECD: Economic Outlook 63, June 1998 "Impact of
Changing Economic Conditions of Life
- 76) OECD: Insurance Companies" στο: Project
for Basic Monetary Studies
Working Paper ηο 9,
- 77) SPENCER, ROGER W.

Research Department, Federal Reserve
Bank of St. Louis.

"Financial Aspects of the Private Pension
system"

Journal of Money, Credit and Banking,
Ohio State University press, February
1977

79) OCLARY, JAMES J.:

"1964 Record of Life Insurance
Investment". 58th Annual meeting Life
Insurance Association of America.

New York, 1964

80)25. PLOUG NIELS
AND KVISTJON:

Social Security In Europe Development Or
Dismantlements?, Kluwer Academic, The
Hague 1996

